

NLB BANKA AD, PODGORICA

**FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU
ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2018.**

SADRŽAJ**Strana**

Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Izjava o odgovornosti rukovodstva	3
Bilans uspjeha za godinu završenu 31. decembra 2018.	4
Izveštaj o ukupnom ostalom rezultatu od 1. januara do 31. decembra 2018.	5
Bilans stanja na dan 31. decembra 2018. godine	6
Iskaz o promjenama na kapitalu za godinu završenu 31. decembra 2018.	7
Iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu 31. decembra 2018.	8
Napomene uz finansijske iskaze	9-112
Godišnji izvještaj menadžmenta	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA AKCIONARIMA NLB BANKE A.D., PODGORICA

Izveštaj na finansijske izvještaje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja NLB Banke a.d., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2018. godine, bilans uspjeha, izvještaj o ukupnom ostalom rezultatu, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i ostalih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim da omoguće pripremu finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usljed prevare ili greške.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, na osnovu revizije koju smo izvršili. Reviziju smo izvršili u skladu sa Standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu da se pridržavamo etičkih normi i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze.

Revizija obuhvata sprovođenje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim izvještajima. Izbor revizorskih procedura zavisi od procjene revizora pri čemu se uzima u obzir i ocjena rizika da li finansijski izvještaji sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare ili greške. Vršeci procjenu takvog rizika, revizor razmatra i interne kontrole bitne za pripremu i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja pravnog lica, u cilju kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura u skladu sa okolnostima, ali ne i u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Banke. Revizija takođe uključuje ocjenu opravdanosti primjene odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući da obezbijede osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izvještaji prikazuju objektivno i istinito finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2018. godine i rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završila na taj dan, u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Izveštaj o drugim pravnim i zakonskim zahtjevima

Izvršili smo pregled godišnjeg izvještaja menadžmenta Banke. Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremanje godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa propisima Crne Gore. Naša odgovornost je da ocijenimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta usklađen sa godišnjim finansijskim izvještajima za istu poslovnu godinu. Naše procedure u vezi godišnjeg izvještaja menadžmenta su bile ograničene na procjenjivanje da li su računovodstvene informacije prikazane u godišnjem izvještaju menadžmenta usklađene sa godišnjim finansijskim izvještajima i nisu uključivale pregled ostalih informacija uključenih u godišnji izvještaj menadžmenta koje proističu iz nerevidiranih finansijskih ili drugih evidencija. Po našem mišljenju računovodstvene informacije prikazane u godišnjem izvještaju menadžmenta su usklađene, po svim materijalno značajnim aspektima, sa finansijskim izvještajima Banke na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2018.

Podgorica, 25. april 2019. godine

Ernst & Young Montenegro d.o.o.

Podgorica, Crna Gora

Danijela Mirković

Partner

Danijela Jović

Ovlašćeni revizor

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

IZJAVA O ODGOVORNOSTI RUKOVODSTVA

Rukovodstvo Banke potvrđuje svoju odgovornost za pripremu finansijskih izvještaja NLB Banke AD Podgorica na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2018. godine, kao i za prateće računovodstvene politike i napomene uz finansijske izvještaje.

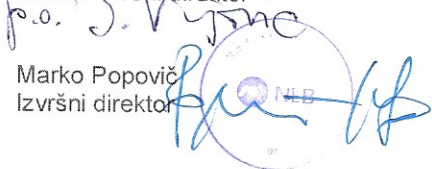
Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kako bi se dao istinit i pravilan prikaz sredstava i obaveza NLB Banke AD Podgorica na dan 31. decembar 2018. godine, kao i finansijskog rezultata za godinu koja se tada završila.

Rukovodstvo potvrđuje dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika, kao i da su računovodstvene procjene izrađene u skladu s načelima opreznosti i dobrog finansijskog upravljanja. Takođe, potvrđuje da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Uprava Banke

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

p.o. J. Vysne

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

cm

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

BILANS USPJEHA ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

	Napomena	2018.	2017.
Prihodi od kamata i slični prihodi	7	19.927	19.181
Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	7	602	1.187
Rashodi od kamata i slični rashodi	7	(1.881)	(2.935)
NETO PRIHODI OD KAMATA (1 + 2 - 3)		18.648	17.433
Prihodi od naknada i provizija	8	10.282	9.245
Rashodi naknada i provizija	8	(6.210)	(5.622)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4 - 5)		4.072	3.623
Neto dobitak/gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	9	-	402
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	10	656	553
Neto dobitak/gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	11	70	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	12	(10)	14
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	13	722	135
Ostali prihodi	14	925	788
Troškovi zaposlenih	15	(7.415)	(7.437)
Troškovi amortizacije	16	(859)	(842)
Opšti i administrativni troškovi	17	(4.688)	(4.370)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrijeđenja	18	(1.600)	(4.172)
Troškovi rezervisanja	19	(2.974)	(66)
Ostali rashodi	20	(44)	(148)
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		7.503	5.913
Porez na dobit	21	67	80
NETO PROFIT		7.570	5.993
Zarada po akciji / u EUR	22	0,649	0,514

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. april 2019. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurašović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2018.

	2018.	2017.
DOBIT PERIODA	7.570	5.993
Ostali rezultat perioda		
Komponente ostalog rezultata koje ne mogu biti reklasifikovane u dobitak ili gubitak		
Aktuarski dobici	26	42
Efekti promjene vrijednosti vlasničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	1	-
Komponente ostalog rezultata koje mogu biti reklasifikovane u dobit ili gubitak		
Efekti promjene vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	(270)	1.978
Porez koji se odnosi na ukupan ostali rezultat perioda	26	(179)
Ukupan ostali rezultat perioda	(217)	1.841
UKUPAN REZULTAT PERIODA	7.353	7.834
Ukupan pozitivan rezultat perioda koji pripada matičnom entitetu	7.353	7.834

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. april 2019. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2018. GODINE

	Napomena	31.12.2018.	31.12.2017.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	23	84.654	78.888
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	24	356.990	306.221
Kredit i potraživanja od banaka	24.1	20.390	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	24.2	308.737	267.619
Hartije od vrijednosti	24.3	26.510	-
Ostala finansijska potraživanja	24.4	1.353	54
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	25	28.270	50.557
Hartije od vrijednosti	25	28.270	50.557
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koja se ne drže radi trgovanja	26	870	-
Kredit i potraživanja od klijenata	26	662	-
Hartije od vrijednosti	26	208	-
Investicione nekretnine	27	1.041	2.360
Nekretnine, postrojenja i oprema	28	9.294	9.725
Nematerijalna sredstva	29	684	689
Odložena poreska sredstva	35	275	144
Ostala sredstva	30	7.235	11.347
UKUPNA SREDSTVA		489.313	459.931
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	31	407.856	375.449
Depoziti banaka i centralnih banaka	31.1	6.938	1.908
Depoziti klijenata	31.2	391.750	359.735
Kredit banaka i centralnih banaka		-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	31.3	9.168	13.806
Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	32	103	-
Ostale finansijske obaveze	32	103	-
Rezerve	33	4.885	2.224
Tekuće poreske obaveze	34	150	42
Odložene poreske obaveze	35	122	426
Ostale obaveze	36	4.613	6.854
Subordinisani dug	37	5.110	5.132
UKUPNE OBAVEZE		422.839	390.127
KAPITAL	38		
Akcijski kapital		20.261	20.261
Emisione premije		7.146	7.146
(Akumulirani gubitak) / Neraspoređena dobit		6.114	7
Dobitak tekuće godine		7.570	5.993
Ostale rezerve		25.383	36.397
UKUPAN KAPITAL		66.474	69.804
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		489.313	459.931
VANBILANSNA EVIDENCIJA		1.725.354	1.516.958

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. april 2019. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

	Aksijski kapital	Emisiona premija	Ostale rezerve	Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti	Aktuarski dobici/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine	Akumulirani gubitak/neraspoređena dobit	Ukupno
Stanje 1. januara 2017. godine	64.925	7.146	47.529	1.863	(233)	(43.222)	78.008
Pokriće akumuliranog gubitka	(44.664)	-	-	-	-	44.664	-
Troškovi smanjenja akcijskog kapitala	-	-	(45)	-	-	-	(45)
Oslobađanje viška regulatorne rezerve	-	-	(14.558)	-	-	14.558	-
Efekti promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju, neto	-	-	-	1.799	-	-	1.799
Aktuarski dobitak po osnovu rezervisanja za otpremnine, neto	-	-	-	-	42	-	42
Isplata dividende	-	-	-	-	-	(15.993)	(15.993)
Dobit tekućeg perioda	-	-	-	-	-	5.993	5.993
Stanje 31. decembra 2017. godine	20.261	7.146	32.926	3.662	(191)	6.000	69.804
Uticaj prelaska na MSFI 9 (napomena 3.25)	-	-	-	(2.797)	-	(1.902)	(4.699)
Stanje 1. januara 2018. godine	20.261	7.146	32.926	865	(191)	4.098	65.105
Pokriće akumuliranog gubitka	-	-	-	-	-	-	-
Troškovi smanjenja akcijskog kapitala	-	-	-	-	-	-	-
Oslobađanje viška regulatorne rezerve	-	-	(8.000)	-	-	8.000	-
Efekti promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere kroz ukupni ostali rezultat, neto	-	-	-	(234)	-	-	(234)
Transfer rezervi po osnovu fer vrijednosti akcija CDA u neraspoređenu dobit pri prodaji	-	-	-	(9)	-	9	-
Aktuarski dobitak po osnovu rezervisanja za otpremnine, neto	-	-	-	-	26	-	26
Isplata dividende	-	-	-	-	-	(5.993)	(5.993)
Dobit tekućeg perioda	-	-	-	-	-	7.570	7.570
Stanje 31. decembra 2018. godine	20.261	7.146	24.926	622	(165)	13.684	66.474

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. april 2019. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

	2018.	2017.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	20.079	19.178
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(2.097)	(3.164)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	10.414	9.267
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(6.210)	(5.619)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače troškova	(13.429)	(12.036)
Smanjenje/povećanje kredita i ostale aktive	(43.903)	(14.472)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	33.275	(569)
Plaćeni porezi	(40)	(3)
Ostali prilivi	1.550	1.771
Neto odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	(361)	(5.647)
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	(234)	(393)
Kupovina nematerijalnih ulaganja	(210)	(263)
Investicione hartije od vrijednosti	(8.206)	12.852
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine (investicione)	1.756	74
Neto odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja	(6.894)	12.270
Tokovi gotovine iz aktivnosti finansiranja		
Odlivi gotovine po osnovu subordinisanog kredita	-	(4.000)
Isplaćene dividende	(5.993)	(15.970)
Troškovi za isplaćenu dividendu	-	(45)
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	(5.993)	(20.015)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	867	(2.066)
Neto smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	(13.248)	(13.392)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine (Napomena 23)	117.436	132.894
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine (Napomena 23)	105.055	117.436

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza

Podgorica, 25. april 2019. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

1. OPŠTE INFORMACIJE

NLB Banka AD Podgorica je akcionarsko društvo registrovano za obavljanje bankarskih usluga.

NLB Banka AD Podgorica, u daljem tekstu Banka, osnovana je 1990. godine. Banka je 1995. godine registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0006161/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 275 (Rješenje broj 02/3-282/2-02). Banka se kotira na Montenegro berzi, na listi Podsegment slobodnog tržišta akcija.

Većinski vlasnik banke je Nova ljubljanska banka d.d. Ljubljana registrovana u Sloveniji (matična banka), u čijem se vlasništvu nalazi 99,83% običnih akcija na dan 31. decembra 2018. godine (31. decembar 2017. godine: 99,83% običnih akcija). U toku 2018. godine izvršena je prodaja akcija Nove ljubljanske banke d.d. Ljubljana (na dan 31. decembar 2017. godine jedini akcionar Nove ljubljanske banke d.d. Ljubljana bila je Republika Slovenija, u čijem je vlasništvu bilo 100% akcija). Akcije su uvrštene na kotaciju Ljubljanske berze, kao i na kotaciju Londonske berze, u vidu globalnih depozitnih priznanica (GDR), koje predstavljaju akcije. Republika Slovenija je zadržala 35% vlasništva, Bank of New York Mellon u ime imalaca GDR-ova ima 55% akcija (na depozitarnom računu), dok je u vlasništvu ostalih akcionara 10%.

Broj žiro računa Banke kod Centralne banke Crne Gore za potrebe platnog prometa je 907-53001-03.

Shodno Zakonu o bankama, Ugovoru o osnivanju, Statutu i Rješenju Centralne banke Crne Gore, Banka ima odobrenje za obavljanje sljedećih usluga:

- Primanje depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava u cjelini ili djelimično za svoj račun;
- Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeting i dr.);
- Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- Nacionalni i međunarodni platni promet, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
- Finansijski lizing;
- Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenata stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i trgovanje finansijskim derivatima;
- Kastodi poslove;
- Depozitarne poslove;
- Depo poslove;
- Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i druga pitanja u vezi poslovanja;
- Iznajmljivanje sefova;
- Poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove Banke i poslove neposredno povezane sa poslovima Banke;
- Obavljanje poslova zastupanja u osiguranju;
- Obavljanje poslova uslužnog prevoza gotovine (djelatnost privatnog obezbjeđenja);
- Druge poslove u skladu sa zakonom, uz prethodno odobrenje Centralne banke.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala (19) u: Podgorici (5), Ulcinju, Baru, Budvi, Petrovcu, Cetinju, Bijelom Polju, Rožajama, Herceg Novom, Kotoru, Nikšiću, Tivtu, Pljevljima, Beranama i Tuzima.

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka je imala 300 zaposlenih (31. decembra 2017. godine: 311 zaposlenih).

Bankom upravljaju akcionari, zavisno od visine njihovog akcionarskog kapitala, u skladu sa zakonom i Statutom Banke. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara koju čine svi akcionari Banke i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara. Odbor direktora Banke ima 7 članova, od kojih većina nisu zaposleni u Banci. Jedan od njih je izvršni direktor u svojstvu glavnog izvršnog direktora Banke.

1. OPŠTE INFORMACIJE (nastavak)

Upravu Banke čine glavni izvršni direktor (predsjednik Uprave) i izvršni direktori (članovi Uprave). Predsjednik Uprave predstavlja i zastupa Banku i zadužen je da na dnevnoj osnovi koordinira i prati izvršavanje poslova u Banci i rad izvršnih direktora Banke.

Stalno tijelo Odbora direktora je Odbor za reviziju.

Organi i tijela Uprave su:

- Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom (ALCO),
- Kreditni odbori,
- Ostali odbori koje Uprava formira za pojedina pitanja.

Finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Banke na sjednici održanoj 26. marta 2019. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

2. OSNOV ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2018. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa („IFAC“) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine (osim MSFI 7), kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine, i MSFI 9 koji je u primjeni od 1. januara 2018. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3.

2.2. Korišćenje procjena

Prezentacija finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena. Najznačajnije procjene i pretpostavke su objelodanjene u Napomeni 3.24.

2.3. Uporedni podaci

Odlukom Centralne Banke Crne Gore izmijenjeni su zvanični obrasci finansijskih izvještaja kako bi bili prilagođeni primjeni MSFI 9 “Finansijski instrumenti” od 1. januara 2018. godine. Banka je razlike u knjigovodstvenim vrijednostima finansijskih sredstava koje proističu iz prve primjene MSFI 9 priznala u okviru kapitala na teret nerasporedjene dobiti prethodnih godina na dan 1. januara 2018. godine. Detaljan prikaz ovih efekata je objelodanjen u okviru Napomene 3.25. Banka je uporedne podatke iz prethodne godine prilagodila novoj strukturi finansijskih izvještaja bez izmjene finansijskih podataka i njihovog uskladjivanja za efekte prve primjene MSFI 9. Razlike u prezentaciji bilansa uspjeha nastale po ovom osnovu su prikazane u tabeli u nastavku:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

2. OSNOV ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)

2.3. Usporedni podaci (nastavak)

	31.12.2017 Revidirano	Troškovi obezvrjeđ enja	Kamata na obezvr. plasm. (A)	Obezvrjeđe nje kamata (B)	Obezvrjeđen je vanbilansne aktive (C')	Prihod od dividendi (D)	Neto dobici od investicio nih HOV (E')	Prihodi od prodaje invest. nekretnina i steč. akt. (F)	Svođenje investicion oih nekretnina na FV (G)	31.12.2017 Korigovano
Prihodi od kamata i slični prihodi	19.943	-	(1.187)	425	-	-	-	-	-	19.181
Prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane	-	-	1.187	-	-	-	-	-	-	1.187
Rashodi od kamata i slični rashodi	(2.935)	-	-	-	-	-	-	-	-	(2.935)
Neto prihodi od kamata	17.008	-	-	425	-	-	-	-	-	17.433
Troškovi obezvrjeđenja	(3.861)	3.861	-	-	-	-	-	-	-	-
Prihodi od naknada i provizija	9.245	-	-	-	-	-	-	-	-	9.245
Rashodi naknada i provizija	(5.622)	-	-	-	-	-	-	-	-	(5.622)
Neto prihodi od naknada i provizija	3.623	-	-	-	-	-	-	-	-	3.623
Prihodi od dividendi	1	-	-	-	-	(1)	-	-	-	-
Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	-	-	-	-	-	402	-	-	402
Neto dobitci/gubici od fin. ins. koji se drže za trg.	553	-	-	-	-	-	-	-	-	553
Neto dobitci od investicionih hartija od vrijednosti	402	-	-	-	-	-	(402)	-	-	-
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	14	-	-	-	-	-	-	-	-	14
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	-	-	-	-	-	1	-	134	-	135
Ostali prihodi	970	-	-	-	-	-	-	(134)	(48)	788
Troškovi zaposlenih	(7.437)	-	-	-	-	-	-	-	-	(7.437)
Troškovi amortizacije	(842)	-	-	-	-	-	-	-	-	(842)
Opšti i administrativni troškovi	(4.370)	-	-	-	-	-	-	-	-	(4.370)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	(3.861)	-	(425)	66	-	-	-	48	(4.172)
Troškovi rezervisanja	-	-	-	-	(66)	-	-	-	-	(66)
Ostali rashodi	(148)	-	-	-	-	-	-	-	-	(148)
Ukupno rashodi	(10.857)	(3.861)	-	(425)	-	-	-	-	-	(15.143)
OPERATIVNI GUBITAK	5.913	-	-	-	-	-	-	-	-	5.913
Porez na dobit	80	-	-	-	-	-	-	-	-	80
NETO DOBITAK	5.993	-	-	-	-	-	-	-	-	5.993

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***2. OSNOV ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.3. Uporedni podaci (nastavak)**

(A) Nova šema zahtijeva da se *prihodi od kamata na obezvrjeđene plasmane* prikažu kao odvojena stavka u bilansu uspjeha. U 2017. godini prihod po ovom osnovu je iznosio EUR 1.187 hiljada i bio je prikazan na poziciji *prihoda od kamata*, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(B) U skladu sa MSFI 9, *trošak obezvrjeđenja za gubitke od kamatnih potraživanja* ulazi u poziciju *neto prihoda/rashoda po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha*, dok je u skladu sa MRS 39 ulazio u poziciju *prihodi od kamata*. U 2017. godini ovaj trošak je iznosio EUR 425 hiljada, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(C) Nova šema zahtijeva da *trošak rezervisanja za preuzete i potencijalne obaveze* bude prikazan u okviru pozicije *neto prihoda/rashoda po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha*, umjesto u okviru pozicije *trošak rezervisanja*. U 2017. godini ovaj trošak je iznosio EUR -66 hiljada, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(D) Po staroj šemi *prihod od dividendi* bio je prikazan kao posebna pozicija u bilansu uspjeha, a novom šemom čini sastavni dio pozicije *ostali prihodi*. Prihod od dividendi u 2017. godini iznosio je EUR 1 hiljada, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(E) Po staroj šemi, *neto dobici od investicionih hartija od vrijednosti* bili su prikazani kao posebna pozicija u bilansu uspjeha; po novoj šemi prikazuju se na poziciji *neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha*. Dobici po ovom osnovu u 2017. godini iznosili su EUR 402 hiljade, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(F) Po staroj šemi, *prihodi od prodaje investicionih nekretnina i stečene imovine* bili su prikazani u okviru pozicije *ostali prihodi poslovanja*, dok su po novoj šemi prikazani na novoj poziciji *neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine*. Prihodi po ovom osnovu iznosili su EUR 134 hiljada, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

(G) Po staroj šemi, *efekat svođenja investicionih nekretnina na fer vrijednosti* bio je prikazan u okviru pozicije *troškovi obezvrjeđenja*, dok je po novoj šemi prikazan na poziciji *ostali prihodi*. Efekat po ovom osnovu iznosio je EUR -48 hiljada, i za ovaj iznos su korigovane ove dvije pozicije.

Budući da je po šemi Centralne banke Crne Gore ukinuta podjela na ostala poslovna i ostala finansijska potraživanja, te uvedena podjela na ostala finansijska potraživanja po amortizovanoj vrijednosti i ostala sredstva, i podaci od prethodne godine su grupisani na isti način. Razlike u prezentaciji bilansa stanja nastale po osnovu izmjene propisanih obrazaca finansijskih izvještaja na osnovu odluke Centralne Banke Crne Gore su prikazane u tabeli u nastavku:

	31.12.2017.	Reklasifikacija ostalih finansijskih potraživanja	Reklasifikacij a ostalih poslovnih potraživanja	31.12.2017. korigovano
Ostala finansijska potraživanja	917	(917)	-	-
Ostala poslovna potraživanja	10.484	-	(10.484)	-
Ostala finansijska sredstva	-	54	-	54
Ostala sredstva	-	863	10.484	11.347
Ukupno	11.401	-	-	11.401

2.4. Konsolidacija

Banka nema kontrolu ni nad jednim entitetom.

2.5. Koncept nastavka poslovanja

Rukovodstvo Banke nije u saznanju bilo koje materijalne neizvjesnosti koja može uzrokovati sumnju Bančine mogućnosti kontinuiteta poslovanja. Prezentovani finansijski iskazi sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Izvještavanje o segmentima

Segmentno finansijsko izveštavanje nalazi osnovu u pravilno definisanim užim organizacionim delovima Banke – segmentima. Ima značajnu informacionu ulogu u ostvarivanju ciljeva i cjeline poslovnog subjekta, kroz kontrolu poslovanja i pravilno kreiranje motivacione politike za potrebe stimulacije dijelova ka ostvarenju sopstvenih ciljeva i na taj način ostvarenje ciljeva cjeline.

Sve transakcije između poslovnih segmenata vrše se u skladu sa tržišnim uslovima poslovanja. Prihodi i rashodi direktno povezani sa svakim pojedinačnim segmentom poslovanja koriste se pri određivanju rezultata poslovanja svakog pojedinačnog segmenta.

U skladu sa MSFI 8, izvještajni segmenti Banke su: Poslovanje sa fizičkim licima, Poslovanje sa pravnim licima i državom i Finansijska tržišta i Ostalo. Detalji su dati u napomeni 5.

3.2. Preračunavanje stranih valuta

a) Funkcionalna i valuta prikazivanja

Stavke uključene u finansijske iskaze Banke se odmjeravaju u valuti primarnog privrednog okruženja unutar kojeg Banka posluje (funkcionalna valuta). Finansijski iskazi su prikazani u hiljadama eura (EUR), koji predstavljaju funkcionalnu i valutu prikazivanja Banke.

b) Transakcije i stanja

Transakcije u stranoj valuti se preračunavaju u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan poslovne transakcije.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja preračunavaju se u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan bilansa stanja.

Nemonetarne stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti preračunavaju se u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan transakcije.

Pozitivne i negativne kursne razlike nastale iz izmirenja takvih transakcija i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza izraženih u stranim valutama priznaju se u bilansu uspjeha.

Kursne razlike koje nastaju iz promjene otplatne vrijednosti monetarnih stavki u stranoj valuti klasifikovanih kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se u bilansu uspjeha. Kursne razlike na nemonetarnim stavkama kao što su vlasničke hartije od vrijednosti klasifikovane po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat priznaju se, zajedno sa rezervama za procjenu u dobitcima/(gubicima) po osnovu vrednovanja (po fer vrijednosti) koji se prenose u kapital i akumuliraju u okviru ostalih rezervi u kapitalu.

Dobici i gubici nastali po osnovu kupoprodaje deviza za potrebe trgovanja iskazuju se u bilansu uspjeha kao neto dobiti/(gubici) od finansijskih sredstava i obaveza koje se drže radi trgovanja.

Kursevi najznačajnijih valuta koji su korišćeni prilikom preračuna pozicija bilansa stanja obuhvataju:

In EUR	2018.	2017.
USD	0,8731	0,8338
CHF	0,8907	0,8545

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva

NLB Banka je primijenila MSFI 9, koji je objavljen u julu 2014. godine od strane Odbora za MRS, sa datumom prelaska od 1. januara 2018. godine, što je rezultiralo promjenama računovodstvenih politika za priznavanje, klasifikaciju i mjerenje finansijskih instrumenata i umanjenje vrijednosti finansijskih instrumenata.

3.3.1. Klasifikacija

a) Klasifikacija po MSFI 9

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u sljedeće kategorije:

- Finansijska sredstva koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti;
- Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a namijenjena su za trgovanje;
- Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;
- Finansijska sredstva koja se obavezno priznaju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a nisu namijenjena za trgovanje.

Rukovodstvo vrši klasifikaciju svojih finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši klasifikacija i mjerenje su poslovni model za upravljanje finansijskim sredstvima i ugovorene karakteristike novčanih tokova finansijskih sredstava.

Procjena poslovnog modela

Poslovni model se definiše na osnovu procjene ciljeva za upravljanje finansijskim sredstvima na portfeljskom nivou, budući da ovakva procjena na najbolji način oslikava način upravljanja poslovnim aktivnostima i način izvještavanja rukovodstva. Informacije koje se razmatraju uključuju:

- Na koji način se prati uspješnost poslovnog modela i finansijskih sredstava, uključenih u taj model i kako se izvještava ključnom rukovodstvu;
- Rizici koji utiču na poslovni model (i finansijska sredstva), kao i način upravljanja ovim rizicima;
- Na koji se način nagrađuje rukovodstvo (npr. da li nagrađivanje zavisi od fer vrijednosti finansijskih sredstava kojim upravljaju ili od naplate ugovorenih novčanih tokova); i
- Učestalost, obim i trenutak prodaje u prethodnom periodu, razlozi za prodaju i očekivanja za prodaju u narednom periodu.

Definisanje poslovnog modela se temelji na razumnim činjenicama, bez uzimanja u obzir najslabijih i stresnih primjera. Ako su stvarni novčani tokovi različiti od prvobitno očekivanih, ne zahtjeva se reklasifikacija svih sredstava unutar tog poslovnog modela, ukoliko su se prilikom procjene poslovnog modela uzele u obzir sve relevantne činjenice.

Generalno, procjena poslovnog modela Banke se može sumirati na sljedeći način:

- krediti i dati depoziti uključeni su u poslovni model „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“, jer je primarna namjera Banke za kreditni portfolio da naplati ugovorene novčane tokove,
- dužničke hartije od vrednosti su podijeljene na tri poslovna modela:
 - prva grupa dužničkih hartija od vrijednosti predstavlja kategoriju „sredstva za trgovinu“,
 - druga grupa dužničkih hartija od vrijednosti pripada poslovnom modelu „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova i za prodaju“, gdje je cilj naplata novčanih tokova, ali i prodaja sredstava, pri čemu ova sredstva predstavljaju dio likvidnosnih rezervi banke,
 - treća grupa dužničkih hartija od vrijednosti pripada poslovnom modelu „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“.

Za dužničke hartije od vrijednosti unutar poslovnog modela „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“, prodaje koje se odnose na povećanje kreditnog rizika hartije od vrijednosti, rizika koncentracije, prodaje koje su izvršene blizu konačnog roka dospijeca, ili prodaje izvršene kako bi se zadovoljile potrebe likvidnosti u „stresnom scenariju“ su dozvoljene. Ostale prodaje, koje nisu posljedica povećanja kreditnog rizika, ipak mogu biti konzistentne sa poslovnim modelom, ako su takve prodaje izuzetak u tom poslovnom modelu i ako:

- su beznačajne po vrijednosti, i pojedinačno i u cjelini, čak i kada su takve prodaje česte;
- su rijetke, čak i kada su značajniji iznosi u pitanju.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.1. Klasifikacija (nastavak)

a) *Klasifikacija po MSFI 9 (nastavak)*

Pregled ugovorenih odredbi instrumenata sa stanovišta SPPI testa (SPPI test – samo plaćanje glavnice i kamate na neotplaćeni dug)

Drugi korak u klasifikaciji finansijskih sredstava je procjena da li ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo naplatu glavnice i kamate na neotplaćeni dug (SPPI test). Dužnička finansijska sredstva koja prolaze SPPI test se, u zavisnosti od poslovnog modela, mjere po amortizovanoj vrijednosti (ukoliko je poslovni model samo naplata) ili po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (ukoliko je poslovni model i naplata i prodaja).

Za namjene SPPI testa, glavnica predstavlja fer vrijednost finansijskog sredstva pri početnom priznavanju, a kamata naknadu za vremensku vrijednost novca (protok vremena), kreditni rizik (vezan za neotplaćenu glavicu u određenom periodu), kamatnu maržu i naknadu za druge kreditne rizike i troškove. Ukoliko ti kriterijumi nisu ispunjeni (ugovoreni novčani tokovi ne prolaze SPPI test), finansijska sredstva se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, bez obzira na poslovni model.

Pri prelasku na MSFI 9, 1. januara 2018. godine, Banka je identifikovala par plasmana koji nisu prošli SPPI test, i koji se, stoga, mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijska sredstva, uključena u ostale poslovne modele, čiji cilj nije primanje novčanih tokova ili naplata novčanih tokova i prodaja, se uvijek mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i nisu predmet SPPI testa. Takođe, predmet SPPI testa nisu vlasnički finansijski instrumenti i instrumenti koji su kombinacija duga i kapitala.

Kao i MRS 39, MSFI 9 daje mogućnost da se finansijska sredstva, prilikom inicijalnog priznavanja, klasifikuju u grupu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (fair value opcija), ukoliko se razvrstavanjem u ovu kategoriju neutrališe, odnosno značajno smanjuje nedosljednost mjerenja ili priznavanja, koja bi nastala vrednovanjem finansijskih instrumenata na različitim osnovama. Banka je izabrala politiku, koju dozvoljava MSFI 9, da nastavi da za računovodstvo zaštite primjenjuje MRS 39.

U dijelu klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza standard ne zahtijeva promjene u odnosu na MRS 39, sa izuzetkom priznavanja efekata promjene vlastitog kreditnog rizika u ukupnom ostalom rezultatu za obaveze, koje su priznate po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

b) *Klasifikacija po MRS 39*

- *Finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednostima iskazuju u bilansu uspjeha*
Ova kategorija ima dvije podkategorije: finansijska sredstva koja se drže radi trgovanja i finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha.

Finansijsko sredstvo se klasifikuje kao sredstvo koje se drži radi trgovanja ukoliko je pribavljeno prvenstveno radi prodaje u kratkom roku ili ukoliko postoji dokaz o postojanju obrasca po kojem ono ostvaruje profit u kratkom roku ili pak po odluci rukovodstva.

Derivati se uvijek klasifikuju kao sredstva koja se drže radi trgovanja, osim ako su određeni kao instrument zaštite od rizika.

- *Kredit i potraživanja*

Kredit i potraživanja predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim ili utvrdivim rokovima plaćanja koja se ne kotiraju ni na jednom aktivnom tržištu. Oni nastaju kada Banka odobrava novac ili usluge direktno komitentima bez namjere trgovanja s tim potraživanjima. Kredit i potraživanja obuhvataju kredite i potraživanja od banaka i klijenata.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.1. Klasifikacija (nastavak)

b) Klasifikacija po MRS 39 (nastavak)

- *Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju*

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju su ona nederivativna finansijska sredstva koja nisu klasifikovana ni u jednu od preostale tri kategorije finansijskih sredstava, odnosno nisu finansijska sredstva koja se drže do roka dospijea, finansijska sredstva po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednostima iskazuju u bilansu uspjeha, ili krediti i potraživanja. Ulaganja raspoloživa za prodaju su sredstva za koja postoji namjera da se drže neodređeno vrijeme, a koja se mogu prodati u slučaju potrebe za obezbjeđenjem likvidnosti, odnosno u slučaju promjene kamatnih stopa, deviznih kurseva ili cijene kapitala. Pomenuti finansijski instrumenti obuhvataju ulaganja u kapital i dužničke hartije od vrijednosti.

- *Finansijska sredstva koja se drže do roka dospijea*

Finansijska sredstva koja se drže do roka dospijea su finansijski instrumenti sa fiksnim ili utvrdivim rokom plaćanja za koje Banka kod nabavljanja nedvosmisleno iskazuje namjeru i sposobnost da će ih posjedovati do njihovog dospijea.

c) Reklasifikacija prema MSFI 9

Finansijska sredstva se mogu reklasifikovati samo kada se promijeni poslovni model upravljanja tim sredstvima. Poslovni model mijenja rukovodstvo u skladu sa eksternim i internim promjenama koje su značajne za poslovanje. Reklasifikacija se vrši od početka izvještajnog perioda nakon promjene. Finansijske obaveze se neće reklasifikovati. Očekuje se da promjene poslovnog modela budu vrlo rijetke, i samo ukoliko dođe do početka nove ili prekida djelatnosti koja je značajna za poslovanje, i nisu se dogodile u periodu.

d) Reklasifikacija prema MRS 39

Finansijska sredstva koja su klasifikovana kao krediti i potraživanja mogu se reklasifikovati iz kategorije sredstava koja se drži za trgovanje ako se više ne drže radi prodaje ili otkupa u kratkom roku. Finansijska sredstva koja se ne mogu klasifikovati kao krediti i potraživanja mogu se prenijeti iz kategorije sredstava koja se drži za trgovanje samo u rijetkim slučajevima. Pored toga, instrumenti koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ne mogu se reklasifikovati.

3.3.2. Priznavanje i mjerenje

Finansijska sredstva se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove, osim u slučaju finansijskih sredstava koja se iskazuju po fer vrijednosti, a čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha.

Finansijska sredstva koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti se početno priznaju po fer vrijednosti, uvećanoj za neposredne transakcione troškove. Ona se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, dobijenoj primjenom metode efektivne kamatne stope, i umanjenoj za ispravku vrijednosti.

Amortizovana vrijednost je izračunata uzimanjem u obzir svih troškova izdavanja i svih diskonta ili premija prilikom poravnjenja. Gubici koji proizilaze iz obezvrjeđenja priznati su u bilansu uspjeha.

Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, inicijalno se priznaju po fer vrijednosti, a transakcioni troškovi terete troškove poslovanja u bilansu uspjeha.

Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, iskazuju se u periodu u kome su nastali.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.2. Priznavanje i mjerenje (nastavak)

Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat evidentiraju se u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka u okviru kapitala, sve dok finansijsko sredstvo ne bude isknjiženo, odnosno obezvrijeđeno, kada se kumulativni dobitci ili gubici prethodno iskazani u kapitalu prenose u bilans uspjeha, osim u slučaju vlasničkih instrumenata kapitala, kod kojih se promjene u fer vrijednosti iz kapitala nikad ne prenose u bilans uspjeha, čak ni u slučaju da je sredstvo isknjiženo, odnosno obezvrijeđeno.

Kamate, obračunate metodom efektivne kamatne stope, i kursne razlike iz monetarnih stavki, koje su klasifikovane kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se neposredno u bilansu uspjeha. Kursne razlike na nemonetarnim hartijama od vrijednosti, koje su klasifikovane kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se u okviru kapitala, kao i promjena njihove fer vrijednosti.

Prihod od dividendi od hartija od vrijednosti klasifikovanih kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat priznaju se u bilansu uspjeha kada se utvrdi pravo Banke na naplatu.

3.3.3. Prestanak priznavanja

Priznavanje finansijskog sredstva prestaje po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva, odnosno kada Banka prenese sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Priznavanje finansijske obaveze prestaje kada je obaveza ispunjena tj. kada je dug isplaćen, storniran ili istekao. Priznavanje knjigovodstvene vrijednosti finansijske obaveze isknjižene na osnovu konverzije duga u kapital prestaje emitovanjem akcijskog kapitala u vrijednosti ekvivalentnoj tržišnoj vrijednosti akcija Banke na crnogorskoj berzi.

Ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa Banke, Banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u vanbilansnoj evidenciji do okončanja postupka naplate.

3.3.4. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan odmjeravanja, tj. na tekućoj cijeni koja bi bila postignuta prilikom prodaje sredstava ili prenosa obaveza na taj dan. To je cijena koja predstavlja najbolju ponudu i tražnju, bez uzimanja u obzir transakcionih troškova. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva nije aktivno, Banka utvrđuje fer vrijednost tehnikama procjene. To uključuje primjenu nedavnih transakcija između nezavisnih stranaka, modela diskontovanja budućih novčanih tokova, ili opciju modela formiranja cijena maksimalnim korišćenjem informacija sa tržišta.

Ukoliko se primjenjuje model diskontovanja novčanih tokova, procjena budućih tokova gotovine zasniva se na najboljoj procjeni rukovodstva, a kao diskontna stopa koristi se tržišna stopa srodnog finansijskog instrumenta sa uporedivim karakteristikama na dan bilansa stanja. Ukoliko se primjenjuju modeli formiranja cijena, „inputi“ se zasnivaju na tržišnim vrijednostima sa stanjem na dan izvještavanja.

3.4. „Prebijanje“ finansijskih instrumenata

Finansijska sredstva i obaveze se „prebijaju“ i neto iznos se iskazuje u bilansu stanja onda kada postoji zakonski izvršivo pravo da se „prebiju“ priznati iznosi i kada postoji namjera da se obaveze izmire na neto osnovi, odnosno da se sredstva realizuju, a obaveze izmire istovremeno.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.5. Derivativni finansijski instrumenti i aktivnosti zaštite

Derivativni finansijski instrumenti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti. Na dan bilansa stanja derivati se ponovo odmjeravaju po fer vrijednosti i priznaju u bilansu kao sredstvo onda kada je vrednovanje pozitivno, odnosno kao obaveza kada je vrednovanje negativno.

Metod priznavanja rezultujućeg dobitka ili gubitka zavisi od toga da li je derivat označen kao instrument zaštite od rizika i, ukoliko je to slučaj, od prirode stavke koja je zaštićena. Promjene u fer vrijednostima derivativnih instrumenata koji nisu klasifikovani kao instrumenti zaštite priznaju se odmah u bilansu uspjeha u okviru stavke dobiti/gubici od finansijskih instrumenata koje se drže radi trgovanja.

Derivativni finansijski instrumenti se klasifikuju kao finansijski instrumenti koji se drže radi trgovanja osim onda kada su označeni kao instrumenti zaštite, u kom slučaju se za njihovo priznavanje primjenjuju posebna pravila računovodstva zaštite.

Promjene u fer vrijednosti derivata koji su označeni kao instrumenti zaštite, i ispunjavaju uslov da budu, zaštita od rizika fer vrijednosti priznaju se u bilansu uspjeha zajedno sa svim promjenama u fer vrijednostima zaštićenih stavki. Kod uspješne zaštite od rizika promjene u fer vrijednosti instrumenata zaštite od rizika i zaštićenih stavki priznaju se u računovodstvu zaštite unutar stavke korekcije fer vrijednosti. Neuspješna zaštita od rizika se u bilansu uspjeha priznaje unutar stavke neto dobiti od finansijskih instrumenata koji se drže za trgovinu.

3.6. Prihodi i rashodi od kamata

Kamatni prihodi i rashodi se priznaju u bilansu uspjeha za sve dužničke finansijske instrumente koji nose kamatu, na obračunskoj osnovi, korišćenjem metode efektivne kamatne stope.

Metod efektivne kamatne stope je metod obračuna amortizovane vrijednosti finansijskog sredstva ili finansijske obaveze i alokacije prihoda i rashoda od kamata na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, prema potrebi, u kraćem vremenskom periodu, na sadašnju vrijednost finansijskog sredstva ili finansijske obaveze. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene i primljene između ugovornih strana, koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i sve druge premije ili diskonte. Kada je sredstvo obezvrijeđeno, kamatni prihodi se priznaju na osnovu kamatne stope, koja je korišćena pri diskontovanju budućih novčanih tokova, prilikom obračuna obezvrjeđenja.

3.7. Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija nastali po osnovu pružanja, odnosno korišćenja bankarskih usluga, priznaju se u bilansu uspjeha u momentu nastanka, tj. u momentu kada je usluga pružena, odnosno dobijena.

Provizije i naknade, koje su uključene u obračun efektivne kamatne stope finansijskog sredstva ili finansijske obaveze priznaju se kao kamatni prihodi, odnosno rashodi.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, vođenja transakcijskih računa, posredničkih i drugih usluga Banke.

3.8. Neto rezultat trgovanja

Dobici i gubici po osnovu trgovanja uključuju dobitke i gubitke od devizne razmjene, dobitke i gubitke od prilagođavanja fer vrijednosti finansijskih sredstava, usklađenje fer vrijednosti, i dobitke i gubitke od prodaje finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Operativni lizing

Zakup je ugovoreni odnos, u kome zakupodavac, u zamjenu za plaćanje ili niz plaćanja, na zakupca prenosi pravo korišćenja sredstva za ugovoreni period. Zakupi gdje zakupodavac zadržava značajniji dio rizika i koristi od vlasništva klasifikuju se kao operativni zakupi. Banka je u operativnom zakupu kao zakupac i kao zakupodavac. Data/primljena plaćanja izvršena po osnovu operativnog zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha na proporcionalnoj osnovi, tokom perioda trajanja zakupa. Kada se operativni zakup okonča prije isteka perioda zakupa, sve isplate koje zahtijeva zakupodavac na ime kazne se priznaju kao trošak u periodu u kome se desio prestanak zakupa.

Sredstva data u operativni zakup su u bilansu stanja prikazana kao investicione nekretnine.

3.10. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava

a) Očekivani kreditni gubici MSFI 9

U skladu sa MSFI 9, NLB Banka AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) je prešla sa modela nastalih gubitaka na model očekivanog gubitka. Prema prethodno pomenutom standardu, Banka je u obavezi da prepozna ne samo kreditne gubitke koji su nastali, već i gubitke za koje se očekuje da će se dogoditi u budućnosti. Ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke je potrebno prepoznati za sve kredite i druge dužničke finansijske instrumente koji se ne drže po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Ispravka vrijednosti se temelji na očekivanim kreditnim gubicima vezanim za vjerovatnoću neispunjavanja obaveza (PD) u narednih 12 mjeseci, osim ako nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja, u kom slučaju se ispravka vrijednosti temelji na vjerovatnoći neispunjavanja obaveza tokom cijelog životnog vijeka finansijske imovine (LECL). Banka utvrđuje da li se rizik od neplaćanja značajno povećao od početnog priznavanja na bazi odgovarajućih i provjerljivih informacija koje se mogu prikupiti bez pretjeranih dodatnih troškova. Ovo uključuje i kvantitativne i kvalitativne informacije i analize, zasnovane na istorijskim podacima Banke, iskustvu i stručnoj kreditnoj procjeni i uključivanju informacija koje se odnose na budućnost.

Klasifikacija u fazama

Banka je pripremila metodologiju koja objašnjava model očekivanih kreditnih gubitaka i kojom su definisani kriterijumi razvrstavanja u faze, prelaz između faza, izračun indikatora rizika i validaciju modela. Banka klasifikuje finansijske instrumente u Fazu 1, Fazu 2, i Fazu 3, na osnovu primenjene metodologije obezvrjeđenja kako je opisano u nastavku:

- Faza 1: bez značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja, Banka priznaje ispravku vrijednosti na osnovu 12-mjesečnog perioda;
- Faza 2: značajno povećanje kreditnog rizika od početnog priznavanja, Banka priznaje ispravku vrijednosti za vijek trajanja finansijskog sredstva, i
- Faza 3: Banka prepoznaje gubitke za vijek trajanja finansijskog sredstva. Definicija neispunjavanja obaveza usklađena je sa smjericama EBA. Na bazi internog sistema razvrstavanja neperformansni portfolio je raspoređen u D, DF i E bonitetni razred koji uključuje potraživanja koja su u kašnjenju preko 90 dana, kao i potraživanja sa malom vjerovatnoćom plaćanja (unlikely to pay). Na segment fizičkih lica razvrstavanje u bonitetne grupe se vrši na nivou pojedinačnih potraživanja, međutim može se konačan bonitet pogoršati na bazi boniteta ostalih potraživanja istoga klijenta.

Značajno povećanje kreditnog rizika se podrazumjeva u sledećim situacijama:

- kada se bonitet značajno pogoršao na datum izvještavanja, u odnosu na bonitet pri odobravanju finansijskog sredstva,
- kada postoji kašnjenje preko 30 dana u izmirivanju obaveza po finansijskom sredstvu (dani kašnjenja su uključeni u procjeni boniteta),
- odobravanje restrukturiranja finansijskog sredstva, ili
- ako je finansijsko sredstvo stavljeno na listu za intezivno posmatranje.

Metodologija bonitetnog razvrstavanja za banke i države klasifikacija zavisi od toga da li postoji bonitet utvrđen od strane međunarodnih agencija Fitch, Moody's ili S&P. Bonitet se određuje na osnovu prosječnog međunarodnog boniteta. Ako ne postoje međunarodni kreditni rejting, klasifikacija se zasniva na internoj metodologiji Banke.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.10. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

a) Očekivani kreditni gubici MSFI 9 (nastavak)

Očekivani gubici za finansijsku imovinu faze 1 izračunavaju se na osnovu vjerovatnoće neplaćanja u 12 mjeseci ili kraćem periodu, ako je dospijeće finansijske imovine kraće od 1 godine. Vjerovatnoća neplaćanja u 12 mjeseci uključuje uticaj makroekonomskih prognoza. Očekivani gubici za finansijsku imovinu faze 2 izračunavaju se na osnovu vjerovatnoće neplaćanja u cijelom periodu trajanja sredstva, jer se njihov kreditni rizik značajno povećao od njihovog početnog priznavanja. Izračun se takođe zasniva na većem broju ekonomskih scenarija za identifikovanje vjerovatnoće gubitaka koji su okrenuti ka budućnosti i koji uključuju makroekonomske prognoze.

Za finansijske instrumente u fazi 3 primjenjuje se isti tretman kao i za obezvređivanje finansijskih instrumenata u skladu sa MRS 39. Izloženosti ispod praga materijalnosti dobijaju kolektivne ispravke vrijednosti koristeći PD od 100%. Finansijski instrumenti će biti prebačeni iz Faze 3 ako više ne ispunjavaju kriterijume za fazu 3 nakon probnog perioda. Specijalni tretman se primjenjuje za finansijska sredstva obezvređena u trenutku kupovine ili emisije (POCI), za koje se ispravka vrijednosti prepoznaje samo za očekivane gubitke u periodu od početnog priznavanja.

Izračunavanje kolektivnih ispravki vrijednosti vrši se množenjem izloženosti u neplaćanju (EAD) (izloženost po defaultu) na kraju svakog mjeseca sa odgovarajućom vjerovatnoćom neplaćanja (PD) i gubitkom u slučaju neplaćanja (LGD). Izloženost u neplaćanju je suma bilansnih izloženosti i vanbilansnih izloženosti pomnoženih sa faktorom kreditne konverzije (CCF). Dobijeni rezultat se za svaki pojedinačni mjesec diskontuje na sadašnje vrijeme. Za izloženosti u fazi 1 očekivani gubici se odnose na period od 12 mjeseci, dok se za fazu 2 uključuju svi očekivani gubici do datuma isteka sredstva.

U svrhu procjene gubitaka u slučaju neplaćanja (LGD), Banka koristi alat umanjenja vrijednosti kolaterala (HC) za svaki pojedinačni kolateral i stopu plaćanja za neobezbijeđene izloženosti (URR). U nedostatku dovoljno reprezentativnih istorijskih podataka na bazi kojih bi se izračunali predmetne stope, Banka primjenjuje stope koje dobija od NLB d.d..

Očekivani životni vijek

Prilikom ocjene očekivanih kreditnih gubitaka, Banka mora uzeti u obzir maksimalni ugovorni period na koji je Banka izložena kreditnom riziku.

Informacije usmjerene na budućnost

Banka uključuje informacije koje se odnose na budućnost u procjeni značajnog povećanja kreditnog rizika i mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka. Banka razmatra informacije koje se odnose na budućnost, kao što su makroekonomski faktori (npr. stopa nezaposlenosti, rast BDP-a, kamatne stope i cijene stanova) i ekonomske prognoze.

Rekalkulacija svih parametara vrši se godišnje ili češće ako se makroekonomsko okruženje mijenja više nego što je uključeno u prethodne prognoze. U tom slučaju svi parametri se preračunavaju prema novim prognozama.

b) Ispravke vrijednosti za pojedinačno ocijenjene očekivane gubitke u skladu sa MSFI 9

Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti

Banka obezvređuje finansijska sredstva pojedinačno u slučaju pojedinačno značajnih finansijskih sredstava klasifikovanih u Grupu 3; preostala finansijska sredstva su slabo grupisana. Prag materijalnosti za individualno ocijenjena potraživanja su EUR 50 hiljada za fizička lica, odnosno EUR 20 hiljada za pravna lica.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.10. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)****b) Ispravke vrijednosti za pojedinačno ocijenjene očekivane gubitke u skladu sa MSFI 9 (nastavak)**

Iznos gubitka se procjenjuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstva i neto sadašnje vrijednosti očekivanih novčanih tokova koji su diskontovani na datum obračuna. Scenario procjene očekivanih kreditnih gubitaka može se zasnivati na pretpostavci "going concern" koji uzima u obzir novčane tokove iz redovnog poslovanja. U slučaju pretpostavke "going concern" se očekuju nadoknada isključivo od prodaje sredstava obezbijeđenja. Visina naplate iz sredstava obezbijeđenja se zasniva na procjeni tržišne vrijednosti sredstva obezbijeđenja umanjenoj za definisani haircut (HC) i diskontovanoj u određenom vremenskom peirodu (svođenje na sadašnju vrijednost). Vanbilansne obaveze se takođe procjenjuju pojedinačno, a očekivani kreditni gubici evidentiraju se na strani pasive.

Knjigovodstvena vrijednost finansijskih sredstava koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti se umanjuje za vrijednost ispravke vrednosti, a gubitak se priznaje u bilansu uspeha u okviru pozicije "Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha". Ako se iznos ispravki za očekivane kreditne gubitke naknadno smanji, zbog događaja koji je nastao nakon što je umanjeње vrijednosti priznato (npr. otplata u procesu oporavka premašuje očekivano predviđenu otplatu iz kolaterala), ukidanje gubitka se priznaje kao smanjenje ispravke vrijednosti, a dobit se priznaje u istoj poziciji bilansa uspeha na kojoj je priznat gubitak. Za vanbilansne izloženosti, iznos očekivanog kreditnog gubitka se priznaje u bilansu stanja u okviru pozicije „Rezervisanja" i u bilansu uspeha u okviru pozicije "Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha".

Finansijska sredstva klasifikovana po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Kreditni gubici za dužničke instrumente koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat ne umanjuju knjigovodstvene iznose ovih finansijskih sredstava u bilansu stanja. Umjesto toga, iznos koji je jednak ispravci vrijednosti koja bi nastala ako bi se imovina mjerila po amortizovanoj vrijednosti priznaje se u ukupnom ostalom rezultatu kao akumulirani gubitak od umanjenja, i u bilansu uspeha na poziciji "rashodi/prihodi od obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha". Pri prestanku priznavanja akumulirani gubitak priznat u ukupnom ostalom rezultatu prenosi se u bilans uspeha, dok se ukidanje očekivanih kreditnih gubitaka prenosi na prihode/rashode obezvrjeđenja finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.

Ako se iznos ispravki vrijednosti za očekivane kreditne gubitke naknadno smanji, uslijed događaja koji se desio nakon priznavanja umanjenja vrijednosti (npr. otplata u procesu oporavka premašuje predviđenu otplatu iz kolaterala), ukidanje gubitka se priznaje kao smanjenje ispravke vrijednosti, a dobit se priznaje u bilansu uspeha.

c) Umanjenje vrednosti finansijskih instrumenata u skladu sa MRS 39*Finansijska sredstva koja se priznaju po amortizovanoj vrijednosti*

Banka mjesečno procjenjuje kvalitet finansijskih sredstava, utvrđuje da li postoji objektivni dokaz o obezvrjeđenju finansijskih sredstava, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki i obračunava adekvatni iznos tog obezvrjeđenja, odnosno vjerovatnog gubitka. Finansijsko sredstvo je obezvrijeđeno ako, i samo ako, postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti kao rezultat jednog ili više događaja koji su se desili nakon inicijalnog priznavanja sredstva, koji negativno utiču na sposobnost dužnika da izvršava obaveze prema Banci.

Banka razmatra dokaze za obezvrjeđenje i za pojedinačna sredstva i na grupnom nivou.

Procjenu obezvrjeđenja stavki bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki za pojedinačno značajna potraživanja, Banka je dužna da vrši na pojedinačnoj osnovi. Pojedinačno značajnim potraživanjem, shodno Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, smatra se ukupna bruto izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica koja je veća od EUR 50 hiljada.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.10. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

c) Umanjenje vrednosti finansijskih instrumenata u skladu sa MRS 39 (nastavak)

Smatra se da postoji objektivni dokaz o obezvrjeđenju bilansne aktive na pojedinačnoj osnovi, ako:

- finansijsko stanje dužnika ukazuje na znatne probleme u njegovom poslovanju;
- postoje podaci o neizmirenju obaveza, o učestalom kašnjenju u otplati glavnice i/ili kamate, ili o neispunjavanju drugih ugovornih obaveza;
- banka, zbog finansijskih teškoća dužnika, bitno promijeni uslove otplate u odnosu na prvobitno ugovorene, ili
- postane izvjesno da će nad dužnikom biti pokrenut stečajni postupak, postupak reorganizacije ili
- drugi slični postupak.

Iznos obezvrjeđenja stavki bilansne aktive utvrđuje se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova po tom potraživanju. Procjena vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na pojedinačnoj osnovi obuhvata procjenu nadoknadivosti budućih novčanih odliva za svaku preuzetu vanbilansnu obavezu i obračun iznosa vjerovatnog gubitka za svaku pojedinačnu vanbilansnu stavku koja je uključena u ovu procjenu. Iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki je jednak sadašnjoj vrijednosti očekivanih nenadoknadivih budućih novčanih odliva po tim stavkama.

Procjenu obezvrjeđenja stavki bilansne aktive, odnosno vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki na grupnoj osnovi, Banka vrši za sva potraživanja kod kojih se obezvrjeđenje, odnosno vjerovatni gubici, ne mogu direktno povezati sa tim potraživanjima, ali se na osnovu iskustva može procijeniti da obezvrjeđenje, odnosno gubici, postoje u okviru kreditnog portfolia.

Procjenu na grupnoj osnovi Banka vrši za potraživanja:

- za koja pri procjeni na pojedinačnoj osnovi utvrdi da ne postoji objektivni dokaz o obezvrjeđivanju, odnosno vjerovatni gubitak, odnosno ako procjenom na pojedinačnoj osnovi nije utvrđen iznos
- obezvrjeđivanja bilansne aktive, odnosno iznos vjerovatnog gubitka po osnovu vanbilansnih stavki; koja ne predstavljaju pojedinačno značajna potraživanja.

Pri procjeni na grupnoj osnovi, Banka je dužna da grupiše potraživanja na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika koje odražavaju sposobnost dužnika da izmiruju svoje obaveze u skladu sa ugovorenim uslovima, i to prema jednom ili više kriterijuma, kao što su: vrste proizvoda, urednost u izmirivanju obaveza, kreditni rejting, geografska područja, privredni sektor, vrste kolaterala i drugo.

Prilikom procjene grupne ispravke vrijednosti Banka koristi statističke modele istorijskih trendova vjerovatnoće za neizvršenjem obaveza, perioda naplate i iznosa gubitka koji se dogodio, usklađenim za procjenu menadžmenta o tome da li trenutni ekonomski i kreditni uslovi nagovještavaju da stvarni gubici teže da budu veći ili manji od predloženih na osnovu istorijskih modela. Stope neizvršenja obaveza, stope gubitaka i očekivani period budućih naplata se redovno porede sa stvarnim ishodima u smislu utvrđivanja da su i dalje prikladni.

Gubici po osnovu obezvrjeđenja imovine koja se vodi po amortizovanom trošku, vrednuju se kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti finansijskog sredstva i sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova diskontovanih pomoću originalne efektivne kamatne stope koju nosi određeno sredstvo. Gubici se priznaju u bilansu uspjeha i reflektuju se na račun ispravke vrijednosti suprotno od kredita i avansa. Ukoliko naknadni događaj dovede do porasta gubitka po osnovu ispravke vrijednosti, ovaj gubitak se rezerviše kroz bilans uspjeha.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama je definisano, ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke, banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke, nastaje, ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijedeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.10. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

c) Umanjenje vrednosti finansijskih instrumenata u skladu sa MRS 39 (nastavak)

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva“; u klasifikacionu grupu „A“ klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu;
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“, sa podgrupama „B1“ i „B2“; u klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje Banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate;
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; u klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu;
4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; u klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
5. grupu E – „gubitak“; u klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koji će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E. Pozitivna razlika između obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbraja iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, predstavlja potrebne rezerve za procijenjene gubitke.

d) Restrukturirani krediti

Gdje je moguće, Banka, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti, nastoji restrukturirati kredite umjesto da preuzme kolateral. Restrukturiranje može uključivati produženje roka otplate, smanjenje duga, sporazum o novim uslovima kreditiranja, preuzimanje potraživanja dužnika prema trećem licu, zamjenu postojećeg kredita novim i slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika. Nakon što su uslovi restrukturirani, kredit se više ne smatra dospjelim. Uprava kontinuirano analizira restrukturirane kredite kako bi se osiguralo da su ispunjeni svi kriterijumi, i da buduća plaćanja budu izvjesna. Kredit je i dalje predmet pojedinačnog ili kolektivnog procjenjivanja i ispravke vrijednosti, koja se računa korišćenjem izvorne efektivne kamatne stope kredita. Restrukturirani kredit kod koga nije došlo do promjene dužnika, Banka ne može klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, sve dok se ne ostvari redovna otplata tokom perioda od najmanje tri mjeseca, nakon restrukturiranja kredita.

e) Sredstva vraćena u posjed

U određenim okolnostima, Banka, po osnovu neispunjenja ugovorne obaveze otplate duga, preuzima u posjed kolaterale koji su bili sredstvo obezbjeđenja po datom plasmanu. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbjeđenja umanjenoj za troškove prodaje i, u zavisnosti od namjene, klasifikuje u odgovarajuću kategoriju sredstava. Nakon početnog priznavanja preuzeta sredstva se odmjeravaju i izvještavaju u skladu sa politikom tih kategorija sredstava. Ukoliko nije drugačije navedeno, ova sredstva se iskazuju u okviru stavke „Ostala sredstva“, jer ih Banka privremeno drži sa namjerom prodaje odmah kada je to moguće. Svi dobici/gubici od njihove prodaje iskazuju se u okviru stavke „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine“.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Nematerijalna sredstva

Licence

Licence se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se priznaje primjenom proporcionalne metode kako bi se trošak licenci raspodijelio u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 5 godina.

Računarski softver

Troškovi razvoja računarskog softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih prilikom stavljanja softvera u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 10 godina. Amortizacija nematerijalnih ulaganja počinje onog trenutka kada nematerijalno ulaganje postane raspoloživo za upotrebu.

3.12. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Nabavna vrijednost uključuje izdatke direktno pripisive nabavljenom sredstvu.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Banka procjenjuje da li postoji objektivan dokaz da je umanjena vrijednost sredstva. Ukoliko postoji bilo koji od tih dokaza, vrši se procjena nadoknadivog iznosa. Nadoknativ iznos je veći od neto prodajne cijene ili vrijednosti u upotrebi. Ukoliko je nadoknativ iznos veći od knjigovodstvene vrijednosti, sredstvo ne bi trebalo da bude obezvrjeđeno. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Svi drugi troškovi održavanja terete ostale rashode poslovanja perioda u kome su nastali.

Amortizacija sredstava se obračunava primjenom proporcionalne metode kako bi se rasporedila njihova nabavna vrijednost do njihove rezidualne vrijednosti u toku njihovog procijenjenog vijeka trajanja.

U tabeli koja slijedi dat je aproksimativan prikaz korišćenih godišnjih stopa amortizacije tokom 2017. i 2018. godine:

	<u>%</u>
Građevinski objekti	3
Računari i računarska oprema	20
Namještaj i oprema	10
Vozila	20
Ulaganje u tuđe objekte	20

Period amortizacije osnovnih sredstava počinje onda kada su sredstva raspoloživa za upotrebu. Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se kao razlika između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspjeha u okviru „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine“.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Stalna sredstva namijenjena prodaji

Stalna sredstva su klasifikovana kao sredstva koja se drže radi prodaje ako se njihova knjigovodstvena vrijednost prvenstveno nadoknađuje kroz transakciju prodaje, a ne kroz nastavak korišćenja. Ovaj uslov je ispunjen samo ako je prodaja vrlo vjerovatna i ako je sredstvo na raspolaganju za prodaju u trenutnom stanju. Prodaja mora biti završena u roku od jedne godine od datuma klasifikacije, izuzetno u dužem periodu, ukoliko je proces prodaje već otpočeo.

Stalna sredstva namijenjena prodaji se inicijalno priznaju po nižoj od knjigovodstvene vrijednosti prije razvrstavanja, ili fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje. Nakon početnog priznavanja odmjeravaju se po fer vrijednosti, koju određuju ovlašteni procjenitelji, na osnovu trenutnih tržišnih cijena. Efekti od prodaje se u bilansu uspjeha prikazuju u okviru stavke „Ostali prihodi”, odnosno „Ostali rashodi”.

3.14. Investicione nekretnine

Nekretnine se klasifikuju u investicione nekretnine ako se ne koriste neposredno za obavljanje djelatnosti već se posjeduju sa namjenom izdavanja u poslovni zakup. Investicione nekretnine se inicijalno priznaju po nabavnoj vrijednosti koju, pored kupovne cijene čine davanja i neposredni troškovi koje je moguće neposredno pripisati nabavci. Nakon početnog priznavanja, investicione nekretnine se odmjeravaju po modelu fer vrijednosti koja se temelji na trenutnim tržišnim cijenama. Dobici i gubici iz naknadnog odmjeravanja po fer vrijednosti se priznaju u bilansu uspjeha.

3.15. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju gotovinu u blagajni i bankomatima, visoko likvidna finansijska sredstva s dospeljećem manjim od tri mjeseca i novčana sredstva bez posebne namjene na računima kod Centralne banke Crne Gore, dužničke hartije od vrijednosti sa originalnim dospeljećem do 90 dana, kao i sredstva kod domaćih i inostranih banaka.

3.16. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju onda kada:

- Banka ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu kao rezultat prethodnih događaja;
- je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava; i
- se iznos obaveze može pouzdano procijeniti.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti izdataka potrebnih za izmirenje obaveza.

Rezervisanja se revidiraju na datum svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ukoliko više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji generišu ekonomske koristi biti potreban za izmirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.17. Finansijske garancije

Finansijske garancije se na datum izdavanja priznaju po fer vrijednosti koja je jednaka iznosu primljene naknade. Primljena naknada se prenosi u bilans uspjeha u toku perioda trajanja ugovora primjenom proporcionalne metode. Obaveza banke po osnovu finansijskih garancija naknadno se odmjerava po vrijednosti većoj od:

- inicijalnog odmjeravanja, korigovanog za amortizaciju obračunatu sa ciljem da se prizna prihod od naknade ostvaren u toku važenja garancije; odnosno
- najbolje procjene izdatka koji je potreban za izmirenje obaveze.

3.18. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti, koja je obično jednaka nabavnoj vrijednosti, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva, umanjenog za transakcione troškove i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha kao kamatni rashodi u periodu korišćenja kredita, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.19. Izdate dužničke hartije od vrijednosti

Izdate dužničke hartije od vrijednosti se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove koji se direktno pripisuju njihovom izdavanju.

Izdate dužničke hartije od vrijednosti se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti. Kamate, diskonti i premije se priznaju u bilansu uspjeha kao rashodi kamata razgraničeni u toku perioda dospjeća.

3.20. Primanja zaposlenih

a) *Kratkoročna primanja*

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima, kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po relevantnim zakonskim propisima. Banka je i obavezna da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih uplati državnim fondovima. Doprinosi se priznaju kao trošak perioda na koji se odnose, u okviru troškova rada. Banka nema zakonsku niti izvedenu obavezu za dalje plaćanje doprinosa državnim fondovima.

b) *Beneficije zaposlenih*

Beneficije zaposlenih uključuju naknade za penzionisanje i jubilarne nagrade.

Pravo na te naknade je obično uslovljeno preostalom dobi zaposlenog u radu do penzionisanja i/ili završetkom minimalnog perioda rada. Očekivani troškovi tih naknada su nastali u periodu od zapošljavanja. Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa, poslije datuma redovnog penzionisanja ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa kao višak radne snage u zamjenu za otpremninu.

Ukupni rashodi dugoročnih rezervisanja koji se odnose na buduće odlive po osnovu penzionisanja zaposlenih i jubilarnih nagrada procjenjuju se na osnovu aktuarskog obračuna. Za potrebe procjene Banka angažuje ovlašćenog aktuara, koji vrši obračun budućih obaveza, diskontovanjem procijenjenih budućih odliva, korišćenjem aktuarske metode projektovanja po jedinici prava.

Obaveze se odmjeravaju u visini sadašnje vrijednosti budućih izdataka, uzimajući u obzir rast budućih plata i drugih uslova, koji se raspodjeljuju na ugodnosti zaposlenih na osnovu prošlog i budućeg radnog vijeka. Naknade zaposlenima su uključene u bilans uspjeha u poziciju administrativni troškovi, kao troškovi rada, dok su kamate za obaveze po osnovu otpremnina pri odlasku u penziju, priznate kao rashodi kamata i slični rashodi. Te kamate predstavljaju promjenu sadašnje vrijednosti obaveze, koja nastaje usljed približavanja periodu dospjeća za plaćanje.

Aktuarski dobici ili gubici po osnovu promjene aktuarskih demografskih i finansijskih pretpostavki i iskustvenih prilagođavanja (razlika između stvarnih i projektovanih isplata iz aktuarskih procjena) se priznaju u kapitalu, kao aktuarski dobici/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine i ne reklasifikuju se u bilans uspjeha.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.21. Oporezivanje

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, 40/08, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16), primjenom propisane stope na iznos oporezive dobiti iskazane u poreskoj prijavi.

Iznos oporezive dobiti se utvrđuje usklađivanjem dobiti objelodanjene u bilansu uspjeha za iznose prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica. Rashod poreza na dobit se obračunava primjenom proporcionalne stope od 9% na iznos oporezive dobiti (2017: 9%).

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjene poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porezi se obračunavaju primjenom metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja za sve privremene razlike proizašle iz razlike između poreske vrijednosti sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti, iskazane za potrebe finansijskog izvještavanja.

Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg postoji vjerovatnoća da će budući oporezovani dobitak biti raspoloživ u odnosu na koji se odbitna privremena razlika može iskoristiti.

Odloženi porezi koji se odnose na ponovno odmjeravanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju priznaju se u okviru kapitala.

Za utvrđivanje odloženih poreskih sredstava ili obaveza koristi se važeća poreska stopa na dan bilansa.

3.22. Akcijski kapital

Uplaćeni akcijski kapital Banke predstavlja iznos novčanih sredstava uplaćenih od strane akcionara. Akcijski kapital Banke čine obične akcije i evidentiraju se kao posebna stavka u bilansu stanja.

Dividende od akcija se evidentiraju u okviru kapitala u periodu u kome je donijeta odluka o njihovoj isplati.

3.23. Poslovanje u tuđe ime i za tuđi račun

Banka vrši usluge čuvanja i upravljanja značajnim iznosom sredstava u ime i za račun pravnih i fizičkih lica uz zaračunavanje određene naknade za pomenute usluge. Pomenuta sredstva nisu uključena u bilansu stanja Banke. Pojednosti o poslovanju u tuđe ime i za tuđi račun su prikazane u Napomeni 40 d.

3.24. Korišćenje procjena

Rukovodstvo vrši procjene i pretpostavke koje utiču na prikazane iznose sredstava i obaveza. Procjene i prosuđivanja kontinuirano se ocjenjuju i bazirane su na istorijskom iskustvu i ostalim faktorima uključujući očekivanja o budućim događajima koja se smatraju razumnim pod određenim uslovima. Najznačajnija korišćenja procjena i prosuđivanja su sljedeća:

Umanjenje vrijednosti kredita

Banka prati i provjerava kvalitet kreditnog portfolia mjesečno, kako na individualnoj tako i na skupnoj tj. portfeljskoj osnovi, sa ciljem tekuće procjene potrebne visine ispravke vrijednosti. Prilikom određivanja visine ispravke vrijednosti na individualnoj osnovi, Banka procjenjuje vrijednost budućih novčanih tokova, najčešće iz sredstava obezbjeđenja, koristeći određeni stepen umanjenja vrijednosti kolaterala (hair-cuts) i određeni period naplate.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.24. Korišćenje procjena (nastavak)

Umanjenje vrijednosti kredita (nastavak)

Rukovodstvo koristi procjene bazirane na istorijskim gubicima za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika kako bi se procijenio nivo umanjenja vrijednosti kolaterala i period naplate. Metodologija i pretpostavke koje se koriste u procjeni iznosa i perioda budućih novčanih tokova, pregledaju se redovno, kako bi se uklonile sve razlike između procijenjenih gubitaka i stvarnih iskustava.

Stresno testiranje za kreditni rizik predviđa uticaj nepovoljnih makroekonomskih uslova na nenaplativost i stope gubitka. Stresni scenario predviđa usporavanje ekonomskih uslova, što dovodi do povećanja stope nenaplativosti (DR), kao i stope gubitka (LR). Na osnovu istorijskog iskustva procjenjuje se veza između makroekonomskih faktora i faktora rizika i primjenjuje se referentna vrijednost za postojeće izloženosti kako bi se procijenio dodatna stopa nenaplativosti i ispravke vrijednosti potrebne da pokriju rizik. Pretpostavka u ovim scenarijima je da se izloženost ne menja u toku jedne godine.

Kreditni koji nose manji rizik i krediti niže izloženosti provjeravaju se skupno.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljene tržišne cijene na datum odmjerenja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjerenja, isti se ipak mogu razikovati od tržišnih uslova prije i poslije toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata.

Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenih određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, i rast plata po osnovu minulog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stižu pravo za isplatu ugodnosti. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti. Aktuarski obračun vrši nezavisni aktuar.

Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, zgrada, postrojenja i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, zgrada, postrojenja i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.25. Prezentacija efekata prelaska na MSFI 9 počev od 1. januara 2018. godine

MSFI 9, na datum prelaska, zahtjeva retroaktivnu primjenu, što znači da je bilo potrebno izračunati učinke za prethodne periode, pri čemu se nije zahtijevalo usklađivanje relevantnih bilansnih pozicija uporedne godine. Na datum prelaska je izvršena reklasifikacija finansijskih sredstava iz kategorija po MRS 39, na kategorije finansijskih sredstava po MSFI 9 i primijenjena metodologija mjerenja u skladu sa zahtjevima MSFI 9. Ukupni učinak prelaska na datum 1. januar 2018. godine je prikazan u okviru kapitala.

Efekti su prikazani u tabelama u nastavku.

	Knjigovodstvena vrijednost po MRS 39 31.12.2017	Reklasifikacija	Mjerenje	Knjigovodstvena vrijednost po MSFI 9 01.01.2018
Novčana sredstva i računi depozita	78.888	-	(61)	78.827
Investicione hartije od vrijednosti	50.557	(50.557)	-	-
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	-	(6)	38.542
Kredit i potraživanja od klijenata	267.619	(746)	(289)	266.584
Ostala finansijska potraživanja (napomena 2.3)	54	-	1	55
Dužničke hartije od vrijednosti	-	26.683	(311)	26.372
Kredit i potraživanja po MRS 39/ Finansijska sredstva koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti po MSFI 9	306.221	25.937	(605)	331.553
Dužničke hartije od vrijednosti	-	20.276	-	20.276
Vlasničke hartije od vrijednosti	-	14	-	14
Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	-	20.290	-	20.290
Kredit i potraživanja od klijenata	-	746	(424)	322
Vlasničke hartije od vrijednosti	-	1.418	-	1.418
Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	2.164	(424)	1.740
FINANSIJSKA SREDSTVA	435.666	(2.166)	(1.090)	432.410
Ostala sredstva (napomena 2.3)	11.347	-	(144)	11.203
Ostala aktiva	12.774	-	-	12.774
UKUPNA AKTIVA	459.787	(2.166)	(1.234)	456.387
Depoziti banaka i centralnih banaka	1.908	-	-	1.908
Depoziti klijenata	359.735	-	-	359.735
Kredit klijenata koji nijesu banke	13.806	-	-	13.806
Subordinisani dug	5.132	-	-	5.132
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	380.581	-	-	380.581
Obaveze po FV kroz bilans uspjeha	-	47	484	531
Rezerve	2.224	(47)	1.009	3.186
Tekuće poreske obavez	42	-	-	42
Odložena poreska obaveza	282	(195)	-	87
Ostale obaveze	6.854	-	-	6.854
UKUPNO OBAVEZE	389.983	(195)	1.493	391.281
Akcijski kapital	20.261	-	-	20.261
Emisiona premija	7.146	-	-	7.146
Rezerve po osnovu fer vrijednosti	3.471	(2.992)	195	674
Ostale rezerve	32.926	-	-	32.926
Akumulirana dobit/gubitak	6.000	1.021	(2.923)	4.098
KAPITAL	69.804	(1.971)	(2.728)	65.105
OBAVEZE I KAPITAL	459.787	(2.166)	(1.234)	456.387

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.25 Presentacija efekata prelaska na MSFI 9 počev od 1. januara 2018. godine (nastavak)**

Detalji o efektima prelaska na MSFI 9 koji su priznati u kapitalu prikazani su u tabelama u nastavku:

Efekat na kapital pri prelasku na MSFI 9 1. januara 2018.	u hilj EUR
Promjena metodologije za obračun ispravke vrijednosti i rezervisanja za gubitke	(1.509)
Reklasifikacija i mjerenje kredita u kategoriju mjerenih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(908)
Reklasifikacija i mjerenje hartija od vrijednosti	(2.477)
Odloženi porezi	195
Ukupni efekat	(4.699)

Efekat na kapital pri prelasku na MSFI 9 1. januara 2018. - detalji	u hilj EUR
Neraspoređena dobit	
Početno stanje (MRS 39) - 31. decembar 2017	6.000
Efekat reklasifikacije vlasničkih HOV iz kategorije AFS u FV/BU	1.021
Efekat ponovnog mjerenja pri reklasifikaciji HOV iz kategorije AFS u FV/UOR	(195)
Efekat ponovnog mjerenja (primjena novih ECL-ova) - novčana sredstva i depoziti kod Centralnih banka	(61)
Efekat ponovnog mjerenja (primjena novih ECL-ova) - krediti i potraživanja po amortizovanoj vrijednosti	(295)
Efekat ponovnog mjerenja (primjena novih ECL-ova) - preuzete obaveze	(1.009)
Efekat ponovnog mjerenja (primjena novih ECL-ova) - ostala sredstva	(144)
Efekat ponovnog mjerenja i reklasifikacije kredita iz kategorije AT u FV/BU	(424)
Efekat ponovnog mjerenja i reklasifikacije obaveza iz kategorije AT u FV/BU	(484)
Efekat ponovnog mjerenja pri reklasifikaciji dužničkih HOV iz kategorije AFS u AT	(311)
Ukupno efekti – neraspoređena dobit	(1.902)
Konačno stanje (MSFI 9) - 1. januar 2018.	4.098

Efekat na kapital pri prelasku na MSFI 9 1. januara 2018. - detalji (nastavak)	u hilj EUR
Rezerve po osnovu fer vrijednosti	
Početno stanje (MRS 39) - 31. decembar 2017	3.471
Efekat reklasifikacije dužničkih HOV iz kategorije AFS u AT	(2.166)
Efekat ponovnog mjerenja (primjena novih ECL-ova) - dužničke HOV po FV/UOR	195
Efekti reklasifikacije vlasničkih HOV iz kategorije AFS u FV/BU	(1.021)
Odloženi porezi	195
Ukupno efekti – rezerve po osnovu fer vrijednosti	(2.797)
Konačno stanje (MSFI 9) - 1. januar 2018.	674

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.25 Prezentacija efekata prelaska na MSFI 9 počev od 1. januara 2018. godine (nastavak)

Usklađivanje knjigovodstvenih vrijednosti po MRS 39 na knjigovodstvene vrijednosti po MSFI 9, na datum prelaska, koje proizilazi iz promjene kategorije finansijskih sredstava po MRS 39 u kategoriju po MSFI 9 i iz promijenjene metodologije mjerenja, prikazano je u tabeli u nastavku, sa sljedećim napomenama.

- A) Određeni krediti klijentima koji su prema MRS 39 bili klasifikovani kao krediti mjereni po amortizovanoj vrijednosti, u skladu sa MSFI 9 ispunjavaju kriterijume za obavezno merenje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, jer ugovorni novčani tokovi ove imovine nisu isključivo plaćanje glavnice i kamata na glavicu.
- B) Određene dužničke hartije od vrijednosti koje su u posjedu Banke mogu se prodati, ali se ne očekuje da će takve prodaje biti više nego rijetke ili značajne. Ove hartije od vrijednosti se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj da se imovina drži za naplatu ugovornih novčanih tokova, te se stoga mjere po amortizovanoj vrijednosti u skladu sa MSFI 9.
- C) Banka drži određene dužničke hartije od vrijednosti kako bi zadovoljila dnevne potrebe za likvidnošću. U skladu sa MSFI 9, ove hartije od vrednosti se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj i prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i prodaja finansijske imovine, i one se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.
- D) Određene vlasničke hartije od vrijednosti Banka je, u skladu sa MSFI 9, klasifikovala u kategoriju mjerenih po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, jer nisu strateške i Banki ne omogućavaju pravo kontrole. Promjene u fer vrijednosti takvih ulaganja se neće priznavati u bilansu uspjeha, čak ni u slučaju njihovog otuđenja. Prije usvajanja MSFI 9, ova ulaganja su bila klasifikovana kao raspoloživa za prodaju.
- E) Za određene vlasničke hartije od vrijednosti, rukovodstvo nije izvršilo neopoziv izbor prilikom početnog priznavanja da će se naknadne promjene fer vrijednosti mjeriti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat. Ova ulaganja su, u skladu sa MSFI 9, klasifikovana kao obavezno mjerena po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.25 Prezentacija efekata prelaska na MSFI 9 počev od 1. januara 2018. godine (nastavak)

	Referenca	Knjigovodstvena vrijednost MRS 39 na 31.12.2017	Reklasifi- kacija	Ponovno mjerjenje	Knjigovodstvena vrijednost MSFI 9 na 1. januar 2018.
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
Novčana sredstva i rač. depoz. kod centr. banaka					
Početno stanje		78.888			
Ponovno mjerjenje			-	(61)	
Konačno stanje					78.827
Kredit i potraživanja od banaka					
Početno stanje		38.548			
Ponovno mjerjenje			-	(6)	
Konačno stanje					38.542
Kredit i potraživanja od klijenata					
Početno stanje		267.619			
Reklasifikacija: na finansijska sredstva koja se obavežno mjere po FV kroz BU	(A)		(746)	-	
Ponovno mjerjenje			-	(289)	
Konačno stanje					266.584
Ostala finansijska potraživanja					
Početno stanje		54			
Ponovno mjerjenje			-	1	
Konačno stanje					55
Hartije od vrijednosti					
Početno stanje		-			
Reklasifikacija: iz finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(B)		26.683	-	
Ponovno mjerjenje			-	(312)	
Konačno stanje					26.371
Ukupna finansijska sredstva mjerena po am. vr.		385.109			410.379
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju					
Početno stanje		50.557			
Smanjenje: prenos na FV/UOR - dužnički inst.	(C)		(20.276)	-	
Smanjenje: prenos na FV/UOR – vlasnički inst.	(D)		(14)	-	
Smanjenje: prenos na amortizovanu vrijednost - dužnički instrumenti	(B)		(28.849)	-	
Smanjenje: prenos na FV/BU(obavežno)	(E)		(1.418)	-	
Konačno stanje					-
FV/UOR - dužnički instrumenti					
Početno stanje		-			
Povećanje: reklasifikacija iz finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(C)		20.276	-	
Konačno stanje					20.276
FV/UOR - vlasnički instrumenti					
Početno stanje		-			
Povećanje: reklasifikacija iz finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(D)		14	-	
Konačno stanje					14
Ukupna finans. sredstva mjerena po FV kroz UOR		50.557			20.290
Finansijska sredstva koja se mjere po FV kroz BU					
Početno stanje		-			
Povećanje: iz finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(E)		1.418	-	
Povećanje: iz kredita i potraživanja od klijenata	(A)		746	-	
Ponovno mjerjenje: pri reklasifikaciji iz kredita i potraživanja od klijenata			-	(424)	
Konačno stanje					1.740
Ukupna finans. Sred, koja se mjere po FV kroz BU		-			1.740
Ostala sredstva					
Početno stanje		11.347			
Ponovno mjerjenje			-	(144)	
Konačno stanje					11.203
Ukupna ostala sredstva		11.347			11.203

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.25 Presentacija efekata prelaska na MSFI 9 počev od 1. januara 2018. godine (nastavak)

Promjene na ispravkama vrijednosti i rezervisanju

Usklađivanje konačnog stanja ispravki vrijednosti po MRS 39 i rezervisanja po MRS 37 na datum 31. decembra 2017. godine, na početno stanje 1. januara 2018. godine, po MSFI 9 je prikazano u tabeli u nastavku:

Kategorija mjerenja	Ispravke vrijednosti u skladu sa MRS 39 i rezervisanja u skladu sa MRS 37	Ispravke vrijednosti u kamate u skladu sa MRS 39	Reklasifikacija	Ponovno mjerenje	Ponovno mjerenje kamate	1. januar 2018. ispravke vrijednosti u skladu sa MSFI 9
Novčana sredstva i depoziti kod centralnih banaka	-	-	-	(61)	-	(61)
Kredit i potraživanja od banaka po MRS 39/kredit i potraživanja od banka po amortizovanoj vrijednosti MSFI 9	-	-	-	(6)	-	(6)
Kredit i potraživanja od klijenata po MRS 39/kredit i potraživanja od klijenata po amortizovanoj vrijednosti MSFI 9	(19.656)	(41)	40	(295)	5	(19.947)
Ostala finansijska potraživanja po amortizovanoj vrijednosti MSFI 9	(1)	-	-	1	-	-
Dužničke hartije raspoložive za prodaju u skladu s MRS 39/ finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti po MSFI 9	-	-	-	(311)	-	(311)
Dužničke hartije raspoložive za prodaju u skladu s MRS 39/ finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz UOR po MSFI 9	-	-	-	(195)	-	(195)
Ostala sredstva	(122)	-	-	(144)	-	(266)
Preuzete obaveze	(487)	-	47	(1.009)	-	(1.449)
Ukupno:	(20.266)	(41)	87	(2.020)	5	(22.235)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

U svom poslovanju Banka je izložena sljedećim rizicima:

- Kreditni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizici
- Operativni rizici i
- Rizik zemlje

Osnovne smjernice za upravljanje rizicima su definisane Rizik apetitom banke i Strategijom upravljanja rizicima, koji, zajedno sa internim politikama koje se usvajaju od strane Odbora direktora, specificiraju rizik apetit, pristupe i metodologije za praćenje, mjerenje i upravljanje pojedinačnim tipovima rizika, kako bi se ostvarili interno postavljeni ciljevi i ispunili eksterni zahtjevi. Dodatno, usmjerenja koja se odnose na rizike su integrisana u proces planiranja na nivou Banke.

Okvir upravljanja rizikom

Odbor direktora ima sveobuhvatnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizicima. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Kreditni odbor i Odbor za reviziju.

Politike upravljanja rizikom Banke su uspostavljene u cilju identifikacije i analize rizika sa kojima se suočava Banka, definisanja odgovarajućih limita u pogledu rizika, kao i nadzora rizika i pridržavanja limita. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno sagledavaju kako bi odrazili promjene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude.

Odbor za reviziju je odgovoran za praćenje usklađenosti poslovanja Banke sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za analizu adekvatnosti okvira za upravljanje rizikom sa aspekta rizika sa kojima je Banka suočena. Odboru za reviziju pomoć pruža Sektor interne revizije. Interna revizija sprovodi redovne i vanredne provjere procedura i kontrola upravljanja rizikom, a rezultate izvršenih provjera saopštava Odboru za reviziju.

Upravljanje finansijskim rizikom se bazira na organizacionoj samostalnosti, kvalitetnim procedurama i adekvatnom sistemu internih kontrola, a ima za cilj minimizaciju rizika u smislu postizanja projektovanih poslovnih i finansijskih rezultata i optimalnu upotrebu kapitala.

Proces upravljanja rizicima u Banci je, prije svega, regulisan Zakonom o bankama i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore. Pored toga, proces upravljanja rizicima je regulisan i internim aktima koji definišu cilj upravljanja, metodologiju i način praćenja pojedinih vrsta rizika. Navedene interne akte usvaja Odbor direktora banke.

Banka kontinuirano sprovodi analize kredita velikih klijenata, kao i predviđanja mogućih stresnih situacija. Osim pomenutog, Banka je uspostavila Sektor za restrukturiranje i Sektor upravljanja problematičnim plasmanima u cilju upravljanja i postizanja bolje naplativosti po kreditima klijenata sa sniženim kapacitetima za otplatu duga i nenaplativim kreditima.

Kod upravljanja tržišnim rizikom i operativnim rizikom, stepen izloženosti Banke ovoj vrsti rizika je nizak do umjeren. Na polju strukturne likvidnosti Banka je u skladu sa Politikom investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige nastavila sa stvaranjem sekundarnih rezervi likvidnosti investirajući u državne obveznice zemalja sa visokim rejtingom i u državne zapise i obveznice Crne Gore.

4.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik finansijskog gubitka u slučaju da klijent ili druga strana nisu u mogućnosti da ispune svoje ugovorne obaveze prema Banci i u najvećoj mjeri proističe iz kredita i plasmana komitentima i drugim bankama i ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti. Banka definiše rizik apetit na području kreditnog rizika kao umjeren. U cilju obezbjeđivanja dugoročne stabilnosti na području upravljanja kreditnim rizikom, Banka teži postepenom poboljšanju kvaliteta kreditnog portfolija i održavanju zadovoljavajuće profitabilnosti, uspostavljanjem adekvatnog odnosa između prinosa i preuzetog rizika.

Kreditni portfelj Banke sastoji se od kredita, hartija od vrijednosti, kamata, naknada, depozita kod banaka i avansa, kao i izdatih garancija, otvorenih akreditiva, preuzetih i potencijalnih obaveza, itd., a u odnosu na preduzeća, banke, države, samostalne preduzetnike, građane i ostale komitente.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

Prije odobravanja svakog pojedinačnog plasmana vrši se kreditna analiza i utvrđuje njegova klasifikacija. Prilikom klasifikacije Banka primjenjuje internu metodologiju koja podrazumijeva analizu sposobnosti dužnika da uredno izmiruju sve obaveze prema Banci i drugim povjeriocima. Pri tom je potrebno uzeti u obzir kako menadžerske tako i finansijske sposobnosti dužnika, kao i informacije o kvalitetu i kvantitetu.

Pored navedenog, prilikom klasifikacije se uzima u obzir i dosadašnji odnos klijenta sa Bankom i mogućnost obezbjeđivanja instrumenata zaštite od rizika novčanih tokova koji su dovoljni za izmirenje obaveza, kao i drugi relevantni faktori kao što su informacije o opštem ekonomskom ciklusu, stanje i izgledi bankarskog sektora i položaj dužnika unutar sektora, usaglašenost namjene kredita sa djelatnošću dužnika.

Utvrđivanje iznosa obezvrjeđenja za bilansne stavke, vjerovatnog gubitka za vanbilansne stavke i rezervacija za potencijalne gubitke se sprovodi u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12, 57/13, 44/17, 82/17 i 86/18). Procjena pojedinačnih i skupnih umanjjenja (ispravke) vrijednosti potraživanja i rezervisanja na kraju svakog mjeseca se vrši za izloženosti mjerene po amortizacionom trošku i mjerene po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na temelju MSFI 9, koji je stupio na snagu 1. januara 2018. Pojedinačno značajnim potraživanjem se smatra ukupna bruto izloženost banke prema pravnom licu koja je veća od EUR 20 hiljada, odnosno fizičkom licu koja je veća od EUR 50 hiljada.

Iznos individualnih obezvrjeđenja se utvrđuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i procijenjenih budućih novčanih tokova (od unovčavanja kolaterala, iz poslovanja kompanije i ostalih izvora) po efektivnoj ili drugoj, odgovarajućoj, kamatnoj stopi. U slučaju vanbilansnih stavki, one se konvertuju u kreditne stavke koristeći kreditni faktor konverzije.

Za procjenu ispravke vrijednosti za skupno ocijenjene klijente, primjenjuje se model očekivanog gubitka koji pruža ocjenu kreditnih gubitaka procjenom niza mogućih ishoda koji uključuju predviđanje budućih ekonomskih uslova. Model očekivanih gubitaka zahtijeva da se prepoznaju ne samo kreditni gubici koji su već nastali, već i gubici za koje se očekuje da će se dogoditi u budućnosti. Ispravka za očekivane kreditne gubitke je potrebna za sve kredite i ostalu dužničku finansijsku imovinu koja se ne drži po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (fer vrijednost kroz bilans uspjeha), zajedno s kreditnim obavezama i ugovorima o finansijskim garancijama. Obračunu očekivanog gubitka prethodi razvrstavanje finansijskih instrumenata u jednu od tri faze, što opredjeljuje modul obračuna ispravke vrijednosti u sljedećoj iteraciji. Prvi korak pri pripremi portfolija za obračun ispravke vrijednosti jeste da se kalsifikuju potraživanja koja se vrijednuju po amortizovanoj vrijednosti ili po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.

Ako se na datum za koji se računa obezvrjeđenje, kreditni rizik rizičnih sredstava i potencijalnih obaveza nije značajno povećao, Banka priznaje rezervacije za gubitak u periodu od 12 meseci očekivanih kreditnih gubitaka (faza 1). Ako je kreditni rizik značajno povećan od početnog priznavanja, Banka reklasifikuje finansijsku imovinu i potencijalne obaveze u fazu 2 ili fazu 3 i priznaje rezervaciju za gubitak jednak očekivanim kreditnim gubicima u toku životnog vijeka instrumenta. Kada se kreditni rizik snizi, rizična sredstva i potencijalne obaveze se mogu reklasifikovati nazad u „bolju“ fazu nakon protoka 3 mjeseca za sva finansijska sredstva, odnosno po isteku probnog perioda.

Za pripremu obračuna rezervisanja potrebno je procijeniti nekoliko pokazatelja rizika, kao što su umanjjenje vrijednosti kolaterala u slučaju prodaje (haircuts), otplate iz drugih izvora osim kolaterala u slučaju neispunjavanja obaveza klijenta i vjerovatnoću neispunjavanja obaveza za homogene segmente klijenata. Skupna obezvrjeđenja se izračunavaju množenjem izloženosti, vjerovatnoće da izloženost postane nenaplativa, gubitka za nenaplativne izloženosti i unovčavanja kod vanbilansnih pozicija iz poslova garancija

a) Preuzete obaveze iz kreditnih sredstava

Preuzete obaveze su instrumenti koji obezbjeđuju sredstva klijentima onda kada su im potrebna. Garancije i akreditivi, koji predstavljaju neopozivu pisanu obavezu Banke da će u ime svog klijenta platiti trećoj strani dogovoreni iznos u slučaju da njen klijent ne ispunji svoju obavezu plaćanja, nose isti rizik kao krediti. Kod kreditnog rizika u pogledu preuzetih obaveza po odobrenim a neiskorišćenim kreditima Banka je izložena potencijalnom gubitku u iznosu odobrenog a neiskorišćenog kredita. Međutim, vjerovatni iznos gubitka po osnovu kreditnog rizika je manji od ukupnog neiskorišćenog kredita, zbog toga što je većina preuzetih obaveza po odobrenim kreditima uslovljena ispunjavanjem određenih standarda od strane klijenata. Banka vrši nadzor ročnosti kreditnih obligacija s obzirom na to da duži period važenja istovremeno nosi i veći kreditni rizik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

b) Interni bonitetni sistem

Interni bonitetni sistem Banke definiše pet klasa izloženosti, A, B, C, D i E. Učešće svake klase u ukupnom portfoliju prikazano je niže (ostala finansijska sredstva nisu uključena):

2018.

	Bruto krediti i plasmani	Kreditni i plasmani (%)	Ispravka vrijednosti	Ispravka vrijednosti (%)
A	290.456	78,87%	2.178	17,23%
B	55.727	15,13%	1.309	10,35%
C	4.845	1,32%	1.858	14,69%
D i E	17.253	4,68%	7.299	57,73%
Ukupno	368.281	100%	12.644	100%

2017.

	Kreditni i plasmani (%)	Ispravka vrijednosti (%)
A	73,05%	8,81%
B	16,60%	12,97%
C	1,45%	3,82%
D i E	8,90%	74,40%
Ukupno	100,00%	100,00%

Kreditni rejting odražava kreditnu sposobnost klijenta čija izloženost proističe iz finansijskog instrumenta.

Kreditni rejting kategorije „A” dodjeljuje se klijentima sa dobrom kreditnom sposobnošću, kod kojih se ne očekuju problemi u otplati obaveza. Kreditni rejting kategorije „B” ukazuje na nešto slabiju finansijsku poziciju klijenta koja je privremenog karaktera i ne ukazuje na probleme u otplati obaveza. Kreditni rejting kategorije „C” ukazuje na nedovoljan nivo kapitala i visok stepen zaduženosti klijenta, odnosno na to da klijent nema dovoljan priliv tokova gotovine da izmiri svoje obaveze, tako da kasni sa otplatom. Kategorije „D” i „E” odnose se na klijente sa evidentnim finansijskim poteškoćama, odnosno klijente koji su u postupku prinudnog poravnjanja, stečaja ili likvidacije. Očekuje se da ovi klijenti neće moći da izmire većinu ili bilo koju obavezu na osnovu tokova gotovine iz aktivnosti poslovanja. Klijenti klasifikovani u rejtinge „C”, „D” i „E” predstavljaju loše, odnosno tzv. nenaplative kredite. Kreditni rejting potraživanja je, pored navedenog, opredijeljen i stepenom urednosti u otplati i karakteristikama sredstava obezbjeđenja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

c) Maksimalna izloženost kreditnom riziku

			31.12.2018.
	Bruto maksimalna izloženost	Ispravka vrijednosti	Neto maksimalna izloženost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	84.660	(6)	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
Kredit i potraživanja od banaka	20.394	(4)	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata			
Kredit državi	30.480	(274)	30.206
Kredit finansijskim organizacijama	2.081	(88)	1.993
Kredit fizičkim licima	203.905	(4.713)	199.192
Kreditna linija	1.378	(151)	1.227
Kreditne kartice	3.333	(250)	3.083
Stambeni krediti	101.438	(2.228)	99.210
Potrošački krediti	97.629	(2.084)	95.545
Ostali krediti fizičkim licima	127	-	127
Kredit pravnim licima	84.598	(7.252)	77.346
Kartice	327	(52)	275
Kredit velikim preduzećima	14.275	(1.800)	12.475
Kredit malim i srednjim preduzećima	69.996	(5.400)	64.596
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	321.064	(12.327)	308.737
Hartije od vrijednosti	26.823	(313)	26.510
Ostala finansijska sredstva	1.392	(39)	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat			
Hartije od vrijednosti	28.270	(216)	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja			
Kredit i potraživanja od klijenata	662	-	662
Hartije od vrijednosti	208	-	208
Ostala sredstva	7.483	(248)	7.235
Ukupno finansijska aktiva	490.956	(13.153)	478.019
Potencijalne obaveze	54.494	(1.245)	53.249
Akreditivi	1.074	(21)	1.053
Garancije	26.307	(540)	25.767
Odobreni neiskorišćeni krediti	27.113	(684)	26.429
UKUPNO	545.450	(14.398)	531.268

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

c) Maksimalna izloženost kreditnom riziku (nastavak)

	Bruto maksimalna izloženosti	Ispravka vrijednosti	31.12.2017. Neto maksimalna izloženosti
Kreditni i potraživanja od banaka	38.548	-	38.548
Kreditni i potraživanja od klijenata			
Kreditni državi	33.487	(5)	33.482
Kreditni finansijskim institucijama	1.332	(62)	1.270
Kreditni fizičkim licima	177.497	(5.028)	172.469
Kreditna linija	850	(45)	805
Kreditne kartice	3.494	(232)	3.262
Stambeni kredit	87.879	(2.875)	85.004
Potrošački krediti	85.085	(1.866)	83.219
Ostali krediti fizičkim licima	189	(10)	179
Kreditni pravnim licima	74.959	(14.561)	60.398
Kartice	331	(29)	302
Kreditni malim i srednjim preduzećima	54.364	(4.945)	49.419
Kreditni velikim preduzećima	20.264	(9.587)	10.677
Ukupno kreditni i potraživanja od klijenata	287.275	(19.656)	267.619
Dužničke hartije od vrijednosti	49.125	-	49.125
Ostala finansijska potraživanja	1.039	(123)	916
Potencijalne obaveze	52.855	(487)	52.368
Akreditivi	1.336	(6)	1.330
Garancije	27.580	(164)	27.416
Ostale preuzete i potencijalne obaveze	23.939	(317)	23.622
UKUPNO	428.842	(20.266)	408.576

Maksimalna izloženost kreditnom riziku predstavlja ukupnu izloženost Banke kreditnom riziku koja obuhvata: kredite i potraživanja od banaka, kredite državi, kredite finansijskim institucijama, kredite fizičkim licima, kredite pravnim licima, dužničke hartije od vrijednosti, ostala finansijska potraživanja i potencijalne obaveze. U gore navedenim tabelama dat je pregled bruto izloženosti, ispravke vrijednosti (iznos obezvrjeđenja) i neto izloženosti potraživanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

d) *Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti*

31.12.2018.

	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	259.129	3.939	567	263.635
B	45.936	8.600	1.191	55.727
C	655	195	3.994	4.844
D i E	2.655	1.241	13.356	17.252
Ispravka vrijednosti	(2.523)	(464)	(9.344)	(12.331)
Neto vrijednost	305.852	13.511	9.764	329.127

e) *Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat*

31.12.2018.

	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	28.270	-	-	28.270
Ispravka vrijednosti	(216)	-	-	(216)
Neto vrijednost	28.270	-	-	28.270

f) *Kreditne obaveze i ugovori o finansijskim garancijama*

31.12.2018.

	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	30.099	595	147	30.841
B	17.000	5.828	3	22.831
C	1	-	218	219
D i E	151	63	389	603
Ispravka vrijednosti	(954)	(110)	(181)	(1.245)
Neto vrijednost	46.297	6.376	576	53.249

Banka razvrstavanje potraživanja u faze vrši uzimajući u obzir kriterijume: odnos boniteta u momentu odobravanja i boniteta u momentu obračuna potraživanja, podatak o restrukturiranju potraživanja, podatak o kašnjenju, podatak o pripadnosti ICL listi. Kao jedan od kriterijuma koristi odnos boniteta u momentu odobravanja i boniteta u momentu obračuna potraživanja, pri čemu se kao bonitet uzima bonitet prema internoj metodologiji NLB Grupe, koja ne odgovara u potpunosti klasifikaciji u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore. U tabelama gore, Banka je prikazala klase u skladu sa regulativom Centralne Banke Crne Gore; stoga postoje određeni slučajevi A ili B boniteta, a da pripadaju fazi 3, ili D i E boniteta, a da pripadaju fazi 1 ili fazi 2.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) Reprogramirane izloženosti

	Ukupna reprogramirana izloženost			Ispravka vrijednosti		31.12.2018. Kolaterali i finansijske garancije primljene za restrukturirane kredite
	Ukupno	A i B klasa	C, D, E klasa	A i B klasa	C, D, E klasa	
Kredit i potraživanja od klijenata (uključujući kredite po amortizovanoj vrijednosti i fer vrijednosti)	-	-	-	-	-	-
Kredit fizičkim licima	3.117	1.740	1.377	151	769	12.049
Kreditna linija	-	-	-	-	-	-
Kreditne kartice	-	-	-	-	-	-
Stambeni krediti	1.857	1.290	567	132	290	7.765
Potrošački krediti	1.228	450	778	19	479	4.152
Ostali krediti fizičkim licima	32	-	32	-	-	132
Kredit pravnim licima	10.498	2.154	8.344	23	5.106	36.660
Kredit malim i srednjim preduzećima	8.165	2.052	6.113	23	3.538	22.702
Kredit velikim preduzećima	2.333	102	2.231	-	1.568	13.958
Neiskorišćeni krediti	196	10	186	-	1	-
Ukupna izloženost sa mjerama reprograma	13.811	3.904	9.907	174	5.876	48.709

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) Reprogramirane izloženosti (nastavak)

	Ukupna reprogramirana izloženost			Ispravka vrijednosti		31.12.2017. Kolaterali i finansijske garancije primljene za restrukturirane kredite
	Ukupno	A i B klasa	C, D, E klasa	A i B klasa	C, D, E klasa	
Kredit i potraživanja od clijenata	-	-	-	-	-	-
Kredit fizičkim licima	3.461	1.878	1.583	66	514	10.822
Stambeni krediti	1.573	898	675	31	250	4.711
Potrošački krediti	1.835	980	855	35	255	5.929
Ostali krediti fizičkim licima	53	-	53	-	9	182
Kredit pravnim licima	21.297	5.429	15.868	256	10.965	60.644
Kredit malim i srednjim preduzećima	10.634	4.441	6.193	217	1.864	36.360
Kredit velikim preduzećima	10.663	988	9.675	39	9.101	24.284
Neiskorišćeni krediti	951	941	10	47	1	-
Ukupna izloženost sa mjerama reprograma	25.709	8.248	17.461	369	11.480	71.466

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) Reprogramirane izloženosti (nastavak)

Reprogramirane izloženosti su iznosile EUR 13.811 hiljada na 31. decembar 2018. godine (na dan 31. decembar 2017. godine reprogramirane izloženosti su iznosile EUR 25.709 hiljada).

Reprogramirane izloženosti po periodima reprogramiranja su prikazane u tabeli niže za 31. decembar 2018. godine i 31. decembar 2017. godine.

31.12.2018.

	do 3 mjeseca	od 3 do 6 mjeseci	od 6 do 12 mjeseci	preko 12 mjeseci
Izloženost A, B klasa	80	-	-	3.823
Izloženost C, D, E klasa	-	-	140	9.768
Ukupna izloženost sa mjerama reprograma	80		140	13.591

31.12.2017.

	do 3 mjeseca	od 3 do 6 mjeseci	od 6 do 12 mjeseci	preko 12 mjeseci
Izloženost A, B klasa	225	-	-	8.025
Izloženost C, D, E klasa	283	21	416	16.739
Ukupna izloženost sa mjerama reprograma	508	21	416	24.764

h) **Kredit i druga finansijska sredstva, koji nisu u kašnjenju i na koje nisu oblikovane ispravke vrijednosti i neto grupno ocijenjeni krediti i druga finansijska sredstva za A i B komitente koji nisu u kašnjenju (MRS 39)**

31.12.2017.

	A	B	C	D+E	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	-	-	-	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata					
Kredit državi	21.303	74	-	-	21.377
Kredit finansijskim institucijama	1.222	-	-	-	1.222
Kredit fizičkim licima	125.677	13.119	-	-	138.796
Kreditna linija	10	-	-	-	10
Kreditne kartice	27	3	-	-	30
Stambeni krediti	55.644	8.583	-	-	64.227
Potrošački krediti	69.903	4.533	-	-	74.436
Ostali krediti fizičkim licima	93	-	-	-	93
Kredit pravnim licima	12.891	17.508	26	-	30.425
Kredit malim i srednjim preduzećima	8.654	15.751	26	-	24.431
Kredit velikim preduzećima	4.237	1.757	-	-	5.994
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	161.093	30.701	26	-	191.820
Ostala finansijska potraživanja	579	154	-	11	744
Ukupno	200.220	30.855	26	11	231.112

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

i) *Kredit i druga finansijska sredstva, koji su u kašnjenju i na koje nisu oblikovane ispravke vrijednosti, i neto grupno ocijenjeni krediti i druga finansijska sredstva za A i B komitente koji su u kašnjenju (MRS 39)*

	Do 30 dana	Do 90 dana	Preko 90 dana	31.12.2017. Ukupno
Kredit i potraživanja od klijenata				
Kredit državi	12.105	-	-	12.105
Kredit finansijskim institucijama	48	-	-	48
Kredit fizičkim licima	22.824	87	52	22.963
Kreditna linija	728	3	43	774
Kreditne kartice	3.089	15	1	3.105
Stambeni krediti	13.007	48	4	13.059
Potrošački krediti	5.958	21	4	5.983
Ostali krediti fizičkim licima	42	-	-	42
Kredit pravnim licima	22.336	57	1	22.394
Kartice	260	2	-	262
Kredit malim i srednjim preduzećima	17.966	55	1	18.022
Kredit velikim preduzećima	4.110	-	-	4.110
Ukupno krediti i potraživanja od klijenata	57.313	144	53	57.510
Ostala finansijska potraživanja	23	7	93	123
Ukupno	57.336	151	146	57.633

U tabelama su obuhvaćeni i oni krediti koji imaju određena kašnjenja, ali su obezbijeđeni prvoklasnim kolateralom.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

j) *Pojedinačno obezvrijeđeni finansijski instrumenti (MRS 39)*

Sljedeća tabela prikazuje finansijska sredstva koja su pojedinačno obezvrijeđena, kao i finansijska sredstva koja su grupno obezvrijeđena i svrstana u kategorije loših plasmana, odnosno „C“, „D“ i „E“.

31.12.2017.

	Pojedinačno obezvrijeđeni krediti i plasmani			Grupno obezvrijeđeni krediti i plasmani		
	Bruto iznos	Ispravka vrijednosti	Neto izloženost	Bruto iznos	Ispravka vrijednosti	Neto izloženost
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata						
Kredit državi	-	-	-	-	-	-
Kredit finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-
Kredit fizičkim licima	9.524	(2.016)	7.508	4.543	(1.341)	3.202
Kreditna linija	-	-	-	54	(33)	21
Kreditne kartice	27	(27)	-	290	(163)	127
Stambeni krediti	7.401	(1.615)	5.786	2.412	(480)	1.932
Potrošački krediti	2.096	(374)	1.722	1.734	(656)	1.078
Ostali krediti fizičkim licima	-	-	-	53	(9)	44
Kredit pravnim licima	18.253	(11.367)	6.886	1.343	(650)	693
Kartice	-	-	-	60	(20)	40
Kredit malim i srednjim preduzećima	8.579	(2.266)	6.313	1.283	(630)	653
Kredit velikim preduzećima	9.674	(9.101)	573	-	-	-
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	27.777	(13.383)	14.394	5.886	(1.991)	3.895
Ostala finansijska potraživanja	3	(2)	1	110	(61)	49
Ukupno	27.780	(13.385)	14.395	5.996	(2.052)	3.944

Politika otpisa

U skladu sa svojom računovodstvenom politikom Banka vrši prenos potraživanja u vanbilans ukoliko u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja, mjerena po amortizovanoj vrijednosti, neće biti nadoknađena.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

k) Finansijski efekat kolaterala za kredite i plasmane

	Kreditni i ostala finansijska aktiva u potpunosti ili više obezbijedjeni kolateralom		Kreditni i ostala finansijska aktiva koji nisu u potpunosti obezbijedjeni kolateralom		Kreditni i ostala finansijska aktiva koji nisu obezbijedjeni kolateralom	
	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	145.404	425.687	15.071	11.657	168.652	-
Kreditni državi	4.096	10.468	-	-	26.110	-
Kreditni bankama	-	-	-	-	20.390	-
Kreditni finansijskim organizacijama	-	-	-	-	1.993	-
Kreditni fizičkim licima	101.301	250.260	3.739	3.128	94.152	-
<i>Kreditna linija</i>	-	-	-	-	1.227	-
<i>Kreditne kartice</i>	36	53	516	129	2.531	-
<i>Stambeni krediti</i>	90.714	212.524	2.679	2.438	5.817	-
<i>Potrošački krediti</i>	10.424	37.047	544	561	84.577	-
<i>Ostali krediti fizičkim licima</i>	127	636	-	-	-	-
Kreditni ostalim klijentima	40.007	164.959	11.332	8.529	26.007	-
<i>Kartice</i>	-	-	7	5	268	-
<i>Kreditni velikim preduzećima</i>	6.399	62.671	3.007	1.742	3.069	-
<i>Kreditni malim i srednjim preduzećima</i>	33.608	102.288	8.318	6.782	22.670	-
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ostala finansijska sredstva	-	-	-	-	-	-
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	-	-	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
UKUPNO	145.404	425.687	15.071	11.657	168.652	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

k) Finansijski efekat kolaterala za kredite i plasmane (nastavak)

31.12.2017.

	Kreditni i ostala finansijska aktiva u potpunosti ili više obezbjedeći kolateralom		Kreditni i ostala finansijska aktiva koji nisu u potpunosti obezbjedeći kolateralom		Kreditni i ostala finansijska aktiva koji nisu obezbjedeći kolateralom		
	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Ukupna knjigovodstvena vrijednost kredita i ostalih finansijskih sredstava	Ukupna fer vrijednost kolaterala
Kreditni i potraživanja od banaka	-	-	-	-	38.548	38.548	-
Kreditni i potraživanja od klijenata	257.683	1.033.154	3.599	3.120	6.337	267.619	1.036.274
Kreditni državi	33.482	54.196	-	-	-	33.482	54.196
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	48	50	1.222	1.270	50
Kreditni fizičkim licima	167.533	623.481	1.049	519	3.887	172.469	624.000
Kreditna linija	-	-	-	-	805	805	-
Kreditne kartice	41	89	564	129	2.657	3.262	218
Stambeni krediti	85.000	401.415	-	-	4	85.004	401.415
Potrošački krediti	82.313	220.300	485	390	421	83.219	220.690
Ostali krediti fizičkim licima	179	1.677	-	-	-	179	1.677
Kreditni pravnim licima	56.668	355.477	2.502	2.551	1.228	60.398	358.028
Kartice	-	-	1	1	301	302	1
Kreditni malim i srednjim preduzećima	46.741	215.183	2.493	2.548	185	49.419	217.731
Kreditni velikim preduzećima	9.927	140.294	8	2	742	10.677	140.296
Ostala finansijska potraživanja	3	96	9	7	905	917	103
Ukupno	257.686	1.033.250	3.608	3.127	45.790	307.084	1.036.377

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

k) *Finansijski efekat kolaterala za finansijska sredstva po fer vrijednosti, a koja se ne drže radi trgovanja*

	Finansijska sredstva u potpunosti ili više obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu u potpunosti obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu obezbijedena kolateralom	
	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala
Kredit i potraživanja od klijenata	662	1.738	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ukupno:	662	1.738	-	-	-	-

31.12.2018.

Banka uzima različita sredstva obezbjeđenja kredita da bi umanjila kreditni rizik. Odluka o vrsti i vrijednosti kolaterala zavisi od analize komitenta i potencijalnog plasmana. Uzimanjem sredstava obezbjeđenja, Banka smanjuje rizik od potencijalne nemogućnosti klijenta da na vrijeme izvrši obaveze plaćanja. Objelodanjenu fer vrijednost kolaterala utvrđuje interni ovlašćeni procjenitelj. Objelodanjena fer vrijednost kolaterala predstavlja vrijednost koja se može realizovati od strane zakonskih vlasnika sredstava. Obezvrjeđivanje finansijskih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrijednosti je determinisano fer vrijednošću kolaterala.

Finansijski instrumenti kojima je prekoračen rok dospeljeća, ali nisu obezvrjeđeni, jesu oni finansijski instrumenti kod kojih je prekoračen rok ugovornih dospeljeća glavnice i kamate, ali Banka smatra da njihovo umanjenje vrijednosti nije adekvatno na osnovu količine raspoloživih instrumenata obezbjeđenja ili trenutka naplate iznosa koji se duguju Banci.

Iako su krediti pokriveni kolateralom, može doći do obezvrjeđenja kredita ukoliko se određeni dio kolaterala ne može prodati usljed administrativnih i drugih ograničenja, što može dovesti do produženja vremenskog perioda potrebnog za prodaju kolaterala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

l) Analiza neto kredita i potraživanja po geografskim sektorima*

*Uključuje hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti i ostala finansijska sredstva

	31.12.2018. Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti
Zemlja	
Crna Gora	335.650
Zemlje Evropske unije	12.139
- Slovenija	6.988
- Ostale EU članice	5.151
Ostale zemlje	9.201
Ukupno	356.990
	31.12.2017. Neto krediti
Zemlja	
Crna Gora	265.475
Zemlje Evropske unije	40.047
- Slovenija	27.874
- Ostale EU članice	12.173
Ostale zemlje	645
Ukupno	306.167

m) Analiza dužničkih hartija od vrijednosti po geografskim sektorima

			31.12.2018. Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat
Zemlja	Kredit i potraživanja	Finansijska sredstva držana radi trgovanja	
Crna Gora	26.510	-	23.879
Zemlje Evropske unije	-	-	-
Slovenija	-	-	-
Ostale EU članice	-	-	-
Sjedinjene Američke Države	-	-	4.391
Ostale zemlje	-	-	-
Makedonija	-	-	-
Srbija	-	-	-
Bosna i Hercegovina	-	-	-
Ostalo	-	-	4.391
Ukupno	26.510	-	28.270

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

m) Analiza dužničkih hartija od vrijednosti po geografskim sektorima (nastavak)

Zemlja	Kredit i potraživanja	Finansijska sredstva držana radi trgovanja	31.12.2017.
			Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat
Crna Gora	-	49.125	-
Zemlje Evropske unije	-	-	-
Slovenija	-	-	-
Ostale EU članice	-	-	-
Sjedinjene Američke Države	-	-	-
Ostale zemlje	-	-	-
Makedonija	-	-	-
Srbija	-	-	-
Bosna i Hercegovina	-	-	-
Ostalo	-	-	-
Ukupno	-	49.125	-

U tabelama za 2018. i 2017. godinu je prikazana struktura neto izloženosti Banke po geografskim područjima.

n) Analiza kreditnog rizika po privrednim sektorima*

Banka prati koncentraciju kreditnog rizika po privrednim sektorima. Analiza koncentracije kreditnog rizika na dan 31. decembra prikazana je u sljedećoj tabeli. Kreditne izloženosti u tabelama ispod prikazane su po neto principu.

	31.12.2018.	
	Neto krediti	%
Banke	20.390	5,71%
Finansije	1.993	0,56%
Javni sektor	56.716	15,89%
Stanovništvo	199.192	55,80%
Građevinski sektor	11.808	3,31%
Industrijski sektor	9.301	2,61%
Poljoprivreda	271	0,07%
Rudarstvo	807	0,23%
Usluge	5.506	1,54%
Ugostiteljstvo	11.045	3,09%
Saobraćaj i komunikacije	4.596	1,28%
Trgovina	34.012	9,53%
Ostala finansijska sredstva	1.353	0,38%
Ukupno	356.990	100,00%

*Uključuje hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti i ostala finansijska sredstva

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

n) Analiza kreditnog rizika po privrednim sektorima (nastavak)

	31.12.2017.	
	Neto krediti	%
Banke	38.548	12,59%
Finansije	1.270	0,41%
Javni sektor	33.482	10,94%
Stanovništvo	172.469	56,33%
Građevinski sektor	9.026	2,95%
Industrijski sektor	5.327	1,74%
Poljoprivreda	44	0,01%
Rudarstvo	1.556	0,51%
Usluge	3.990	1,30%
Ugostiteljstvo	5.182	1,69%
Saobraćaj i komunikacije	3.113	1,01%
Trgovina	32.160	10,51%
Ostala finansijska sredstva	54	0,01%
Ukupno	306.167	100,00%

o) Struktura dužničkih hartija od vrijednosti bankarske knjige prema rejtingu agencije Fitch

	31.12.2018.	
Fitch rejting	Knjigovodstvena vrijednost	%
AAA (USA)	4.391	8%
AA	-	-
A	-	-
BBB	-	-
Ostalo	-	-
Bez Fitch rejtinga (Crna Gora)	50.389	92%
Ukupno	54.780	100%

	31.12.2017.	
Fitch rejting	Knjigovodstvena vrijednost	%
AAA (USA)	4.391	9%
AA	-	-
A	-	-
BBB	-	-
Ostalo	-	-
Bez Fitch rejtinga (Crna Gora)	49.125	100%
Ukupno	49.125	100%

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti

Upravljanje likvidnošću na operativnom, strukturnom i strateškom nivou regulisano je Politikom upravljanja likvidnošću.

Politika upravljanja likvidnošću definiše rizik likvidnosti, određuje metode i procedure za adekvatno mjerenje i upravljanje rizikom likvidnosti, definiše dužnosti i obaveze organa Banke u sistemu upravljanja rizikom likvidnosti, utvrđuje metode vršenja pregleda trenutnog stanja likvidnosti i budućih tokova gotovine, kao i mjere za ostvarivanje ciljeva optimalne likvidnosti Banke.

Plan za upravljanje likvidnošću u nepredviđenim situacijama, kao dio Politike upravljanja likvidnošću, utvrđuje smjernice i plan aktivnosti koje imaju za cilj prepoznavanje problema i iznalaženje najboljih rješenja u uslovima nastanka nepredviđenih okolnosti, odnosno održavanje likvidnosti koja garantuje nesmetano obavljanje poslova i zaštitu interesa deponenata, povjerilaca i akcionara Banke.

Procedura za upravljanje rizikom likvidnosti, koja je takođe dio Politike upravljanja likvidnošću, ima za cilj uspostavljanje mehanizama praćenja i održavanja dnevne, kao i likvidnosti na kratak rok, kroz sagledavanje odnosa kratkoročne aktive i pasive Banke i uspostavljanje mjera i postupaka za održavanje njihove adekvatne ročne usklađenosti.

Glavni ciljevi na polju upravljanja rizikom likvidnosti su:

- održavanje kratkoročne i dugoročne likvidnosti;
- izmirenje svih dospjelih obaveza;
- korišćenje najpovoljnijih sredstava za izmirenje dospjelih obaveza;
- poštovanje zakonskih propisa, odnosno standarda na nivou NLB Grupe, kao i internih kriterijuma i ciljeva u skladu sa Politikom i drugim aktima Banke kojima se uređuje oblast likvidnosti.

Banka jednom mjesečno izrađuje projekciju likvidnosti u narednom jednogodišnjem periodu u različitim situacijama, korišćenjem više vrsta scenarija i to: osnovni scenario (baseline), umjereni scenario (moderate) i nepovoljni scenario (adverse).

Likvidnim sredstvima se, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, podrazumijevaju:

1. gotovina;
2. sredstva na obračunskom računu kod Centralne banke (do maksimalnog iznosa 100% kapitala Banke, u skladu sa Odlukom NLB d.d. u pogledu maksimalne izloženosti prema Centralnoj banci i Vladi CG);
3. čekovi i druga novčana potraživanja;
4. sredstva na računima kod domaćih banaka (depoziti po viđenju);
5. sredstva kod agenata platnog prometa;
6. sredstva na računima kod stranih banaka (depoziti po viđenju);
7. 50% sredstava obavezne rezerve koji se u skladu sa posebnim propisom Centralne banke može koristiti za održavanje dnevne likvidnosti Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)****4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)**

Prikaz likvidnih sredstava banke na dan 31. decembar 2018 godine i 31. decembar 2017. godine dat je u tabeli niže.

Likvidna aktiva	31.12.2018.	31.12.2017.
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	54.992	51.888
Potraživanja od banaka (sredstva kod banaka)	20.390	38.548
Hartije od vrijednosti bankarske knjige	54.780	49.124
Ukupna likvidna aktiva	130.162	139.560

Jednom mjesečno vrše se i stres testovi likvidnosti, koji se koriste kako bi se identifikovali potencijalni negativni događaji na likvidonosnu sposobnost Banke. U zavisnosti od ozbiljnosti negativnih događaja, stres testiranje likvidnosti je komplementaran instrument za upravljanje rizikom likvidnosti. Koristeći stres testove, određuju se izloženosti na šokove i koliko šokovi mogu uticati na poslovanje Banke. Stres testovi bi trebalo da upozore Banku na buduće neočekivane odlive likvidnih rezervi.

Banka upravlja likvidnošću na:

- a) operativnom nivou;
- b) strukturnom nivou;
- c) strateškom nivou.

Upravljanje likvidnošću na operativnom nivou postiže se kroz:

- dnevno praćenje sredstava i obaveza tj. planiranjem dnevnih priliva i odliva;
- dnevno praćenje kretanja depozita i kredita;
- planiranje novčanih tokova po danima za period narednih mjesec dana;
- praćenje i mjerenje osnovnih indikatora likvidnosti na dnevnom nivou;
- praćenje koncentracije većih depozita i aktivnom saradnjom sa najznačajnijim deponentima u cilju blagovremene najave priliva/odliva sredstava;
- Intraday Liquidity Management.

Upravljanje likvidnošću na strukturnom nivou postiže se kroz:

- praćenje i mjerenje ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava;
- praćenje i mjerenje stabilnosti a vista depozita;
- definisanje pokazatelja strukturne likvidnosti i njihovo redovno izračunavanje i praćenje;
- definisanje optimalne ili granične vrijednosti pojedinačnih pokazatelja strukturne likvidnosti;
- praćenje trenda odabranih pokazatelja strukturne likvidnosti;
- izradu analiza i predloga za izmjenu strukture likvidnosti iskaza o finansijskom položaju koji mogu uticati na stepen izloženosti riziku likvidnosti,
- sprovođenje stres testova za likvidnost;
- izradu Scoring modela za identifikaciju i praćenje rizika likvidnosti.

Upravljanje likvidnošću na strateškom nivou postiže se kroz:

- pripremu projekcija likvidnosti, tj. priprema većeg broja scenarija kretanja stavki bilansa stanja u narednom jednogodišnjem periodu;
- pripremu predloga i mjera za pokriće negativnih gepova likvidnosti (u okviru projekcija likvidnosti);
- ILAAP (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process).

Likvidnost Banke je predmet svakodnevnog razmatranja Komisije za likvidnost, dok se jednom mjesečno održavaju sjednice Odbora za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom i Odbora direktora na kojima se razmatraju Izvještaj o upravljanju likvidnošću i Izvještaj o upravljanju rizicima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata

U tabeli koja slijedi prikazani su novčani tokovi po osnovu neizvedenih finansijskih instrumenata u odnosu na preostalo dospijeće na kraju godine. Objelodanjeni iznosi predstavljaju preostale nediskontovane tokove gotovine, prema preostalom dospijeću.

						31.12.2018.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	69.823	-	-	14.831	-	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	15.168	12.827	79.250	158.044	111.704	376.993
Hartije od vrijednosti	1.003	248	-	27.506	-	28.757
Ostala finansijska sredstva	49	-	-	1.304	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	4.894	7.125	-	17.009	5	29.033
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	10	355	49	263	-	677
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	208	208
Ostala sredstva	485	294	88	6.258	110	7.235
Ukupno finansijska sredstva	111.822	20.849	79.387	225.215	112.027	549.300
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	301.679	20.752	55.000	15.738	55	393.224
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	580	172	1.241	3.484	4.220	9.697
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	-	-	452	5.171	-	5.623
Ukupno finansijske obaveze	309.197	21.027	56.693	24.393	4.275	415.585
Garancije	3.421	3.279	16.293	2.774	-	25.767
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	10.738	1.414	10.098	5.232	-	27.482
Potencijalne obaveze	14.159	4.693	26.391	8.006	-	53.249
Izloženost riziku likvidnosti	(211.534)	(4.871)	(3.697)	192.816	107.752	80.466

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

						31.12.2017.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3-12 mjeseci	1-5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	65.388	-	-	13.500	-	78.888
Investicione hartije od vrijednosti	3.147	378	-	50.467	1.433	55.425
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	-	-	-	-	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	15.736	12.053	67.035	140.782	93.283	328.889
Ostala potraživanja	1.359			10.042		11.401
Ukupno finansijska sredstva	124.178	12.431	67.035	214.791	94.716	513.151
Depoziti banaka	1.908	-	-	-	-	1.908
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	265.194	16.890	61.362	18.308	83	361.837
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	752	594	3.169	5.204	4.810	14.529
Subordinisani dug	-	-	473	5.513	-	5.986
Ukupno finansijske obaveze	267.854	17.484	65.004	29.025	4.893	384.260
Garancije	1.529	5.170	16.728	4.154	-	27.581
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	9.110	1.515	8.956	5.694	-	25.275
Potencijalne obaveze	10.639	6.685	25.684	9.848	-	52.856
Izloženost riziku likvidnosti	(154.315)	(11.738)	(23.653)	175.918	89.823	76.035

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

Objelodanjeni iznosi u tabeli koja slijedi predstavljaju preostale diskontovane tokove gotovine, prema preostalom dospijeću.

						31.12.2018.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3-12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	69.823	-	-	14.831	-	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						-
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	13.793	10.191	68.387	124.651	91.715	308.737
Hartije od vrijednosti	1.003	-	-	25.507	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	49	-	-	1.304	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	4.882	6.994	-	16.389	5	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	7	350	46	259	-	662
Hartije od vrijednosti					208	208
Ostala sredstva	485	294	88	6.258	110	7.235
Ukupno finansijska sredstva	110.432	17.829	68.521	189.199	92.038	478.019
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	301.577	20.577	54.277	15.268	51	391.750
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	567	154	1.163	3.243	4.041	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	-	-	110	5.000	-	5.110
Ukupno finansijske obaveze	309.082	20.834	55.550	23.511	4.092	413.069
Garancije	3.421	3.279	16.293	2.774	-	25.767
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	10.738	1.414	10.098	5.232	-	27.482
Potencijalne obaveze	14.159	4.693	26.391	8.006	-	53.249
Izloženost riziku likvidnosti	(212.809)	(7.698)	(13.420)	157.682	87.946	11.701

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

						31.12.2017.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	65.388	-	-	13.500	-	78.888
Investicione hartije od vrijednosti	3.147	-	-	45.977	1.433	50.557
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	-	-	-	-	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	14.487	9.597	57.094	110.360	76.081	267.619
Ostala potraživanja	1.359	-	-	10.042	-	11.401
Ukupno finansijska sredstva	122.929	9.597	57.094	179.879	77.514	447.013
Depoziti banaka	1.908	-	-	-	-	1.908
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	265.100	16.668	60.239	17.649	79	359.735
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	723	564	3.028	4.902	4.589	13.806
Subordinisani dug	-	-	132	5.000	-	5.132
Ukupno finansijske obaveze	267.731	17.232	63.399	27.551	4.668	380.581
Garancije	1.529	5.170	16.728	4.154	-	27.581
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	9.110	1.515	8.956	5.694	-	25.275
Potencijalne obaveze	10.639	6.685	25.684	9.848	-	52.856
Izloženost riziku likvidnosti	(155.441)	(14.320)	(31.989)	142.480	72.846	13.576

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik

Izloženost tržišnim rizicima predstavlja rizik da će fer vrijednost budućih tokova gotovine finansijskih instrumenata fluktuirati kao posljedica kolebanja tržišnih stopa, odnosno cijena i kamatnih stopa, deviznih kurseva ili cijena hartija od vrijednosti. Upravljanje tržišnim rizikom predstavlja proces praćenja i mjerenja pomenute izloženosti u cilju maksimalnog smanjenja negativnih posljedica uzrokovanih kolebanjem tržišnih cijena, kao i izradu stresnih scenarija za pojedinačne tipove rizika.

a) Rizik promjene kamatnih stopa

Upravljanje rizikom od promjene kamatnih stopa u bankarskoj knjizi se vrši na osnovu metoda mjerenja osjetljivosti neto kamatnih prihoda (ΔNII) na promjenu kamatne stope, mjerenja osjetljivosti ekonomske vrijednosti kapitala - Basis Point Value (BPV) metodologija i standardizovanog kamatnog šoka.

Mjerenje osjetljivosti neto kamatnih prihoda i ekonomske vrijednosti kapitala na promjenu tržišnih kamatnih stopa zasniiva se na analizi kamatnih gapova. Gap analiza se odnosi na tehniku mjerenja rizika od promjene kamatnih stopa pomoću koje se sredstva, obaveze i vanbilansna aktiva raspoređuju u odgovarajuće vremenske okvire prema datumu ponovnog određivanja cijena (za instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom) ili datumu dospeljeća (za instrumente sa fiksnom kamatnom stopom), u zavisnosti od toga koji je raniji.

Sredstva i obaveze koje nemaju definisan datum dospeljeća (npr. depoziti po viđenju), ili im datumi dospeljeća variraju u odnosu na originalne datume dospeljeća definisane ugovorom, svrstavaju se u odgovarajuće vremenske okvire na osnovu procjene i prethodnog iskustva Banke.

U cilju što adekvatnijeg mjerenja i upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa koristi se metoda vrijednosti baznog poena (Basis Point Value) koja služi za mjerenje osjetljivosti finansijskih instrumenata na promjenu tržišnih kamatnih stopa. Na osnovu ove metode procjenjuje se koliko će se promijeniti vrijednost pozicije ukoliko se tržišne kamatne stope promjene za +/- 200 baznih poena.

Na osnovu ΔNII metoda vrši se procjena uticaja promjene kamatnih stopa na tržištu na neto kamatni prihod Banke. Na osnovu otvorenih kratkoročnih kamatnih pozicija izračunatih gap analizom procjenjuju se promjene očekivanih kamatnih prihoda, koje su posljedica anticipiranih promjena tržišnih kamatnih stopa.

Banka je dužna da mjeri i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka, i to pojedinačno po svim značajnim valutama, a po ostalim valutama zbirno. Rizikom ponderisana pozicija bankarske knjige dobijena na ovaj način, predstavlja procjenu iznosa promjene vrijednosti pozicije u slučaju promjene tržišnih kamatnih stopa za 200 baznih poena.

Analiza efekata povećanja ili smanjenja kamatnih stopa na tržištu na ekonomsku vrijednost kapitala i na bilans uspjeha Banke je kako slijedi:

	2018.		
	Prosjeak	Minimum	Maksimum
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - BPV	3.153	2.410	3.663
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - BPV, u odnosu na regulatorni kapital	7,56%	5,71%	9,49%
	2017.		
	Prosjeak	Minimum	Maksimum
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - BPV	4.283	3.331	5.343
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - BPV, u odnosu na regulatorni kapital	10,68%	7,07%	15,51%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)

			31.12.2018.
<i>Osjetljivost kamatnih prihoda</i>	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
EUR	1.003	458	1.206
USD	13	3	32
CHF	1	-	1
OTH	-	-	-

			31.12.2017.
<i>Osjetljivost kamatnih prihoda</i>	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
EUR	1.012	665	1.297
USD	3	2	4
CHF	1	-	1
OTH	-	-	-

Glavno sredstvo upravljanja izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa jeste upravljanje kamatonosnom aktivom i pasivom. Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom usvaja, na predlog stručnih službi, strategiju korigovanja stavki aktive i pasive prema predviđenim promjenama u tržišnim kamatnim stopama, a prvenstveno vodeći računa da se Banka zaštiti od promjena kamatnih stopa.

Banka upravlja tržišnim rizikom kroz upravljanje bilansnim pozicijama, i to:

- upravljanjem portfeljom dužničkih hartija od vrijednosti;
- uvođenjem novog i posebnog tretmana postojećih bankarskih proizvoda;
- upravljanjem ročnošću postojećih bilansnih stavki.

Portfelj dužničkih hartija od vrijednosti mora da ispunjava kriterijume, odnosno limite postavljene internom Politikom investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige. Njihova svrha je obezbjeđivanje sekundarne likvidnosti i limitiranje izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa.

U sljedećim tabelama prikazana je izloženost Banke riziku od promjene kamatnih stopa primjenom metode kamatnih gap-ova. U tabelama su prikazane i knjigovodstvene vrijednosti finansijskih instrumenata Banke koji su grupisani u kategorije na osnovu ranijeg od datuma ponovnog utvrđivanja cijena, odnosno datuma dospeljeća.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)

							31.12.2018.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Nekamat onosno	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.831	-	-	-	-	69.823	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti							
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	116.681	27.210	71.761	52.999	40.086	-	308.737
Hartije od vrijednosti	-	-	-	26.510	-	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	1.304	-	-	-	-	49	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat							
Hartije od vrijednosti	4.391	6.997	-	16.878	-	4	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja							
Kredit i potraživanja od klijenata	-	662	-	-	-	-	662
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	208	208
Ukupno finansijska sredstva	157.597	34.869	71.761	96.387	40.086	70.084	470.784
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
Depoziti banaka i centralnih banaka	279	-	-	-	-	6.659	6.938
Depoziti klijenata	298.408	20.438	53.935	15.376	52	3.541	391.750
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	589	149	1.147	3.243	4.040	-	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja							
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	-	103
Subordinisani dug	110	-	5.000	-	-	-	5.110
Ukupno finansijske obaveze	299.386	20.690	60.082	18.619	4.092	10.200	413.069
Izloženost riziku promjene kamatnih stopa	(141.789)	14.179	11.679	77.768	35.994	59.884	57.715

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)

	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Nekamato -nosno	31.12.2017. Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	13.501	-	-	-	-	65.387	78.888
Investicione hartije od vrijednosti	3.147	-	-	45.977	-	1.433	50.557
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	-	-	-	-	-	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	91.312	24.200	62.511	55.207	34.389	-	267.619
Ukupno finansijska sredstva	146.508	24.200	62.511	101.184	34.389	66.820	435.612
Depoziti banaka	579	-	-	-	-	1.329	1.908
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	-	-	-	-
Depoziti klijenata	264.163	16.508	59.824	17.799	79	1.362	359.735
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	750	555	3.009	4.903	4.589	-	13.806
Subordinisani dug	-	-	5.132	-	-	-	5.132
Ukupno finansijske obaveze	265.492	17.063	67.965	22.702	4.668	2.691	380.581
Izloženost riziku promjene kamatnih stopa	(118.984)	7.137	(5.454)	78.482	29.721	64.129	55.031

b) Valutni rizik

Valutni rizik predstavlja izloženost Banke promjenama deviznih kurseva i negativnom uticaju koji pomenute promjene mogu imati na poslovni rezultat Banke u lokalnoj valuti. Valutni rizik nastaje kada Banka ima otvorenu poziciju koja može dovesti do gubitka kao posljedica promjena deviznih kurseva, promjene kursa eura u odnosu na druge valute, kao i promjene cijene zlata. Banka upravlja deviznim rizikom kroz upravljanje valutnom strukturom aktive i pasive u skladu sa očekivanim promjenama deviznih kurseva.

Banka ima program, politike i procedure za upravljanje deviznim rizikom u kojima su definisani: uslovi, ciljevi i principi obavljanja aktivnosti deviznog poslovanja, opis aktivnosti deviznog poslovanja, ovlašćenje za obavljanje aktivnosti deviznog poslovanja, procedure za upravljanje aktivnostima deviznog poslovanja i kontrolu nad deviznim rizikom kao i procedure izvještavanja.

Ciljevi Banke u pogledu aktivnosti deviznog poslovanja su usmjereni na kontinuirani nadzor nad valutnim pozicijama, upravljanje deviznim rizikom i izvještavanje u skladu sa zahtjevom Centralne banke i standardima NLB Grupe.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

b) Valutni rizik (nastavak)

Aktivnosti deviznog poslovanja koje Banka sprovodi i planira da sprovede u narednom periodu su: uspostavljanje i održavanje odnosa sa optimalnim brojem korespondentskih banaka; održavanje optimalnog broja računa kod inostranih banaka; operacije na deviznom tržištu i platni promet; prikupljanje depozita u stranoj valuti; dokumentarni poslovi; transakcije u zemlji koje se odnose na poslovanje sa novčanicama u stranoj valuti; devizna aktiva banaka (depoziti, krediti, plasmani). Poslovanje sa inostranstvom odnosi se na devizne depozite i štednju, konverzije, novčane transakcije i druge transakcije u stranoj valuti.

Upravljanje valutnim rizikom u Banci regulisano je internom Politikom upravljanja valutnim rizikom kojom su precizirani načini i metode mjerenja, praćenja i upravljanja valutnim rizikom. Politika upravljanja valutnim rizikom je usvojena od strane Odbora direktora Banke.

Izloženost valutnom riziku prati i njome upravlja Sektor za upravljanje bilansnim odnosima i operacijama na finansijskom tržištu, a na osnovu podataka koje na dnevnoj osnovi dobija od Sektora za upravljanje rizicima. Odjeljenje za upravljanje aktivom i pasivom upravlja izloženošću deviznim rizicima po osnovu valute tako da rizici uvijek budu unutar (definisanih) granica. O izloženosti deviznim rizicima se razmatra na sastancima o likvidnosti na dnevnoj osnovi i sastancima Odbora za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom Banke na mjesečnoj osnovi.

Banka je postavila limite na otvorene valutne pozicije, 2% sopstvenih sredstava Banke za USD, GBP, CHF, CAD, SEK, DKK, NOK i JPY, a 0,5% sopstvenih sredstava Banke za ostale valute po pojedinim valutama, odnosno 5% od osnovnog kapitala za ukupnu poziciju u stranim valutama. Izloženost valutnom riziku je zbog izuzetno niskog obima poslovanja u stranoj valuti u 2018. godini, kao i u prethodnim godinama, na niskom nivou.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

b) Valutni rizik (nastavak)

U tabeli koja slijedi prikazana je koncentracija valutnog rizika na dan 31. decembra 2018. godine:

	EUR	USD	CHF	Ostalo	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	79.596	1.701	1.354	2.003	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
Kredit i potraživanja od banaka	8.406	11.217	99	668	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737	-	-	-	308.737
Hartije od vrijednosti	26.510	-	-	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	49	1.304	-	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat					
Hartije od vrijednosti	23.879	4.391	-	-	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja					
Kredit i potraživanja od klijenata	662	-	-	-	662
Hartije od vrijednosti	208	-	-	-	208
Ostala sredstva	7.232	3	-	-	7.235
UKUPNO FINANSIJSKA SREDSTVA	455.279	18.616	1.453	2.671	478.019
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	369.459	18.555	1.438	2.298	391.750
Kredit klijenata koji nijesu banke	9.168	-	-	-	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja					
Ostale finansijske obaveze	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	5.110	-	-	-	5.110
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	390.778	18.555	1.438	2.298	413.069
Neto izloženost valutnom riziku	64.501	61	15	373	64.950

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)****4.3. Tržišni rizik (nastavak)****b) Valutni rizik (nastavak)**

U tabeli koja slijedi prikazana je koncentracija valutnog rizika na dan 31. decembra 2017. godine.

	EUR	USD	CHF	Ostalo	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	72.599	3.636	1.209	1.445	78.889
Investicione hartije od vrijednosti	49.347	1.210	-	-	50.557
Kredit i potraživanja od banaka	26.848	10.417	74	1.209	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	266.397	1.222	-	-	267.619
Ostala finansijska potraživanja	11.376	25	-	-	11.401
UKUPNO FINANSIJSKA SREDSTVA	426.567	16.510	1.283	2.654	447.014
Depoziti i pozajmljena sredstva od banaka	1.908	-	-	-	1.908
Depoziti i pozajmljena sredstva od klijenata	353.478	16.449	1.273	2.341	373.541
Subordinisani dug	5.132	-	-	-	5.132
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	360.518	16.449	1.273	2.341	380.581
Neto izloženost valutnom riziku	66.049	61	10	313	66.433

4.4 Operativni rizik

Operativni rizik se definiše kao rizik gubitka koji nastaje usljed neadekvatnosti odnosno manjkavosti internih procedura, ljudskih resursa i sistema kao i usljed spoljašnjih događaja. Pomenuto obuhvata greške, propuste, pad sistema, prirodne katastrofe, terorističke napade i prevarne radnje, što može dovesti do nedostupnosti usluga, finansijskog gubitka odnosno povećanja troškova. Ovom definicijom obuhvaćen je i pravni rizik, s time što su isključeni strateški rizik i rizik reputacije.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je ograničiti obim potencijalnih gubitaka i vjerovatnoću njihove realizacije na nivo koji je za Banku prihvatljiv s aspekta finansijske štete, a posredno i sa aspekta očuvanja ugleda Banke.

Aktivnosti upravljanja operativnim rizikom imaju za cilj identifikovanje postojećih izvora operativnih rizika, kao i potencijalnih izvora operativnog rizika koji može nastati kao posljedica uvođenja novih proizvoda, sistema, aktivnosti. Posebna pažnja se poklanja identifikaciji operativnih rizika koji mogu nastati iz angažovanja lica izvan Banke za obavljanje poslova za Banku. Principi upravljanja operativnim rizicima u Banci su definisani Politikom upravljanja operativnim rizikom i Metodologijom upravljanja operativnim rizikom Banke.

Identifikacija izvora rizika obuhvata:

- interne greške i zloupotrebu;
- kršenje propisa od strane eksternih lica;
- propuste u sistemu regrutovanja kadrova i sistemu bezbjednosti na radu;
- probleme u upravljanju odnosima sa klijentima, uvođenju novih proizvoda i poslovnim procedurama – ukoliko su neadekvatni;
- štete nastale na imovini Banke usljed prirodnih nepogoda i drugih događaja;
- poremećaje u organizaciji Banke i greške u funkcionisanju postojećih sistema;
- implementaciji poslovnih procedura i odluka.

Banka vrši nadzor nad izvorima operativnog rizika definisanim u skladu sa unutrašnjom organizacijom i poslovnom aktivnošću Banke, koji uglavnom obuhvataju: transakcije sa privrednim subjektima, transakcije sa subjektima unutar finansijskog sektora a u skladu sa Zakonom o bankama, poslove sa stanovništvom, poslove sa privredom, operacije platnog prometa, posredničke poslove, upravljanje aktivom i brokersko-dilerske poslove.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)****4.4 Operativni rizik (nastavak)****a) Upravljanje kontinuitetom poslovanja**

Banka vrši upravljanje kontinuitetom poslovanja radi zaštite života, stvari i ugleda. Planovi kontinuiteta poslovanja su pripremljeni za upotrebu u slučaju prirodnih katastrofa, IT katastrofa i neželjenih efekata okruženja kako bi se ublažile njihove posljedice.

Koncept akcionog plana koji se priprema svake godine je takav da aktivnosti doprinose poboljšanju sistema upravljanja kontinuitetom poslovanja. Osnova za modernizaciju planova kontinuiteta poslovanja je redovna godišnja analiza uticaja na poslovanje (BIA). Na osnovu toga, provjerava se adekvatnost planova za poslovne zgrade i IT planova. Najbolji pokazatelj adekvatnosti planova kontinuiteta poslovanja je testiranje. U 2018. godini izvršena su 2 testa (1 interni i jedan sa spoljnim poslovnim partnerima). Nije otkriveno nikakvo veće odstupanje.

Banka je usvojila odgovarajuće dokumente koji su u skladu sa standardima NLB d.d i koji su revidirani u skladu sa razvojem upravljanja kontinuitetom poslovanja.

4.5 Fer vrijednost finansijskih instrumenata**a) Fer vrijednosti finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrijednosti**

	31.12.2018.	
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
<i>Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti</i>		
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	20.389
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737	308.020
<i>Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti</i>		
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	6.939
Depoziti klijenata	391.750	392.757
Kredit klijenata koji nijesu banke	9.168	9.362
Subordinisani dug	5.110	5.056
		31.12.2017.
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
<i>Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti</i>		
Kredit i potraživanja od banaka	38.548	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	267.619	267.897
<i>Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti</i>		
Depoziti banaka i centralnih banaka	1.908	1.908
Depoziti klijenata	359.735	361.213
Kredit klijenata koji nijesu banke	13.806	14.100
Subordinisani dug	5.132	5.091

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

a) Fer vrijednosti finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrijednosti (nastavak)

			31.12.2018.
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
Kredit i potraživanja od banaka	-	20.389	-
Kredit i potraživanja od klijenata	-	308.020	-
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
Depoziti banaka i centralnih banaka	-	6.939	-
Depoziti klijenata	-	392.757	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	-	9.362	-
Subordinisani dug	-	5.056	-

			31.12.2017.
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
Kredit i potraživanja od banaka	-	38.548	-
Kredit i potraživanja od klijenata	-	267.897	-
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
Depoziti banaka i centralnih banaka	-	1.908	-
Depoziti klijenata	-	361.213	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	-	14.100	-
Subordinisani dug	-	5.091	-

Kredit i potraživanja od banaka

Procijenjena fer vrijednost kredita i potraživanja od banaka se bazira na diskontovanim tokovima gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope za klijente sa sličnim kreditnim rizikom i preostalim rokom dospeljeća.

Kredit i potraživanja od klijenata

Kredit i potraživanja od klijenata su u bilansu stanja prikazani po amortizovanoj vrijednosti, umanjenoj za obezvrjeđenje, ukoliko je identifikovano. Za potrebe izračunavanja fer vrijednosti Banka je primijenila metodu diskontovanog toka gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope za klijente sa sličnim kreditnim rizikom i preostalim rokom dospeljeća.

Shodno tome, obračun fer vrijednosti se bazira na ugovorenim tokovima gotovine. Kreditni rizik pojedinačnih klijenata se uzima u obzir kroz očekivano umanjenje vrijednosti.

Depoziti banaka i klijenata i pozajmljena sredstva od banaka

Procijenjena fer vrijednost depozita banaka i klijenata i pozajmljenih sredstava se bazira na diskontovanim ugovorenim tokovima gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope, koje će biti plative od strane Banke, u slučaju potrebe zamjene starih izvora sredstava novim, sa istim preostalim rokom dospeljeća.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.6 Upravljanje kapitalom

Ključni ciljevi upravljanja kapitalom su:

- Obezbeđenje i održavanje dovoljnog nivoa kapitala odgovarajućeg kvaliteta:
 - za pokriće svih regulatornih zahtjeva;
 - za pokriće svih rizika preuzetih u poslovanju banke;
 - za obezbeđenje implementacije strateških ciljeva banke;
- Postizanje optimalnog povrata prema akcionarima.

Praćenje kapitala i adekvatnosti kapitala vrši se u skladu sa smjernicama Centralne banke Crne Gore kreiranim za potrebe pojedinačnih finansijskih izvještaja Banke. Potrebne informacije o adekvatnosti kapitala dostavljaju se Centralnoj banci Crne Gore na tromjesečnoj osnovi. U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka (Službeni glasnik Crne Gore, br. 38/11, 55/12), svaka banka u obavezi je da održava minimalni koeficijent solventnosti od 10%. Na dan 31. decembra 2018. godine koeficijent solventnosti je iznosio 16.45% (31.12.2017: 15,79%).

Kao što je propisano pomenutom Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, Banka je dužna da utvrdi adekvatnost kapitala na osnovu sopstvenih sredstava i to u apsolutnom iznosu, kao i da izračuna koeficijent solventnosti kao relativni pokazatelj (izloženosti banke rizicima).

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala. Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjeno za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove, kao i za ukupan iznos negativnih efekata na sopstvena sredstva banke, utvrđen u trenutku prelaska na vrednovanje stavki aktive i vanbilansa banke primjenom MSFI 9;
- iznos dobiti u tekućoj godini, ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - skupština akcionara, ili odbor direktora uz ovlaštenje skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitaka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit, iskazano u procentima;
 - dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove,
 - postojanje dobiti je povrdio spoljni revizor,
 - banka je dobila saglasnost Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke;
- iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- nerealizovani gubitak po osnovu vrjednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.6 Upravljanje kapitalom (nastavak)

- subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- revalorizacije rezerve.

Subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi se može tretirati kao dopunski element sopstvenih sredstava koji se uključuje u dopunski kapital II banke, ukoliko:

- je dug u cjelosti uplaćen;
- banka ne garantuje otplatu duga u bilo kojem obliku;
- je, u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima;
- ugovor sadrži klauzulu zabrane isplate kamata i glavnice, čak i nakon dospjeća duga, ako bi tom isplatom iznos sopstvenih sredstava pao ispod propisanog nivoa;
- je rok dospjeća duga unaprijed određen, duži je od dvije godine i ne može se otplatiti prije ugovorenog roka dospjeća;
- je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji pored uslova iz tačke 2 - 5 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki aktive sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u određene kategorije i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika. U periodu od 2018. do zaključno sa 2022. godinom, rizikom ponderisana aktiva uvećava se za iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9, koji predstavlja element sopstvenih sredstava u trenutku obračuna rizikom ponderisane aktive.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti jednak ili veći od:

- minimalnog novčanog dijela osnovnog kapitala u iznosu od EUR 5 miliona, kao što propisuje Zakon o bankama;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)****4.6 Upravljanje kapitalom (nastavak)****Koeficijent adekvatnosti kapitala**

	31.12.2018.	31.12.2017.
Osnovni kapital		
Uplaćen akcijski kapital	20.261	20.261
Naplaćene emisije premije	7.146	7.146
Rezerve kreirane iz dobiti nakon oporezivanja (obavezna, zakonska i druge)	5.367	5.367
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa Odlukom o kreditnom riziku	3.796	3.796
Neraspoređena dobit iz prethodnih godina	5.085	7
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	2.776	-
Ukupno osnovni kapital	44.431	36.577
Odbitne stavke od osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	-	-
Gubitak iz tekuće godine	-	-
Nematerijalna ulaganja	(684)	(689)
Pozitivna razlika između obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	-	-
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala	(684)	(689)
Osnovni kapital	43.747	35.888
Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke		
Subordinirane obaveze	1.000	2.000
Hibridni instrumenti	-	-
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke	1.000	2.000
Sopstvena novčana sredstva Banke	44.747	37.888
Aktiva opterećena rizikom		
Ponderisana bilansna aktiva	209.590	180.918
Ponderisane vanbilansne stavke	17.967	18.867
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	2.776	-
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	230.333	199.785
Kapital potreban za tržišni rizik	-	-
Kapital potreban za rizik poslovanja	4.132	3.854
Kapital potreban za rizik zemlje	403	1.622
Kapital potreban za druge rizike	-	-
Adekvatnost kapitala	16,45%	15,79%

Upravljanje kapitalom i adekvatnost kapitala NLB Banke su regulisani zakonskim propisima i internim aktima - Politikom upravljanja kapitalom, Godišnjim planom kapitala, Strateškim planom kapitala i Strategijom upravljanja rizicima. Politika upravljanja kapitalom NLB Banke ima za cilj kvalitetnu realizaciju dugoročnih strateških ciljeva kao i strateških planova koji u osnovi imaju pomenute ciljeve, tačnije Godišnji poslovno-finansijski plan Banke.

5. POSLOVANJA PO SEGMENTIMA

Segmenti poslovanja su komponente koje se bave poslovnom aktivnošću, ostvaruju prihode ili rashode, odnosno ostvaruju poslovne rezultate. Decembra 2016. godine Uprava Banke je usvojila Metodologiju izračuna profitabilnosti organizacionih jedinica i segmenata poslovanja u NLB Banci AD Podgorica, kojom se definišu sljedeći segmenti:

- Corporate, koji obuhvata poslovanje sa preduzećima i segmentom države (vlada, opštine, fondovi);
- Retail, koji obuhvata poslovanje sa fizičkim licima;
- Finansijsko tržište, koji obuhvata investiciono bankarstvo, međubankarske odnose, poslovanje sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- Segment Ostalo predstavlja ostale usluge i aktivnosti Banke od kojih nijedna ne predstavlja poseban segment poslovanja za svrhe izvještavanja, niti ima opšti značaj (iznosi se dominantno odnose na stečenu aktivu, prodaju i dodatno obezvrjeđenje).

Osnov za izradu iskaza o finansijskom položaju i bilansu uspjeha definisanih segmenata je:

- Primjena sistema transfernih cijena, kojim se vrši preraspodjela dohodovnog efekta na pojedinačne djelove (OJ, segmente);
- Postupak alokacije troškova, kojim se indirektni troškovi (režijski troškovi), odnosno troškovi uslužnih sektora, razvrstavaju na definisane (profitne) segmente.

Budući da se svi poslovni segmenti Banke bave finansijskim poslovanjem, tj. najveći dio prihoda ostvaruju po osnovu kamate, analiza se oslanja, prije svega, na neto prihod od kamate, kako bi se ocijenio rezultat poslovanja datog segmenta. Prihod od eksternih strana odmjerava se na način koji odgovara onom u izvještaju o sveobuhvatnom prihodu.

Transakcije između poslovnih segmenata vrše se po transfernim cijenama, koje odražavaju tržišne uslove, što za posljedicu ima objelodanjivanje prenosa troškova finansiranja pod stavkom 'Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata'. Ne postoje druge materijalno značajne stavke prihoda, odnosno rashoda, po osnovu transakcija između segmenata poslovanja.

Informacije o svakom segmentu zasnivaju se na internim izvještajima o dobiti ili gubitku segmenta, aktivni i osnovnim pokazateljima poslovanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
5. POSLOVANJA PO SEGMENTIMA (nastavak)

Informacije o izvještajnim segmentima za godinu završenu na dan 31. decembra 2018. i 31. decembra 2017. godine su kao što slijedi:

	2018.				
	Corporate	Retail	Finansijska tržišta	Ostalo	Ukupno
Ukupni neto prihod	7.316	11.103	5.179	1.441	25.039
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.223	12.995	2.380	1.441	25.039
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	(907)	(1.892)	2.799	-	-
Ukupno neto prihod od kamata	4.418	9.699	4.548	(17)	18.648
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.325	11.591	1.749	(17)	18.648
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	(907)	(1.892)	2.799	-	-
Administrativni troškovi	(4.191)	(7.202)	(678)	(32)	(12.103)
Amortizacija	(229)	(597)	(33)	-	(859)
Rezultat prije obezvrjeđenja i rezervisanja	2.900	3.305	4.471	1.401	12.077
Dobit prije oporezivanja	438	6.321	4.461	(3.716)	7.504
Trošak poreza iz dobiti	-	-	-	66	66
Neto dobit za godinu	438	6.321	4.461	(3.650)	7.570
Sredstva izvještajnog segmenta	119.910	207.984	104.788	64.355	497.037
Obaveze izvještajnog segmenta	135.780	256.982	21.203	6.136	420.101
Povećanje dugoročnih sredstava	1	24	-	462	487
					2017.
	Corporate	Retail	Finansijska tržišta	Ostalo	Ukupno
Ukupni neto prihod	6.939	8.708	6.528	673	22.848
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.520	11.352	2.303	673	22.848
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	(1.581)	(2.644)	4.225	-	0
Ukupno neto prihod od kamata	4.327	7.626	5.565	(85)	17.433
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.908	10.270	1.340	(85)	17.433
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	(1.581)	(2.644)	4.225	-	0
Administrativni troškovi	(4.134)	(7.011)	(658)	(4)	(11.807)
Amortizacija	(220)	(590)	(32)	-	(842)
Rezultat prije obezvrjeđenja i rezervisanja	2.584	1.107	5.838	622	10.151
Dobit prije oporezivanja	(523)	1.200	5.832	(596)	5.913
Trošak poreza iz dobiti	-	-	-	80	80
Neto dobit za godinu	(551)	1.182	5.832	(470)	5.993
Sredstva izvještajnog segmenta	95.782	177.737	114.886	71.382	459.787
Obaveze izvještajnog segmenta	123.962	237.619	20.952	7.450	389.983
Povećanje dugoročnih sredstava	5	108	1	545	659

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***6. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE PO KATEGORIJAMA I KLASAMA**

Knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza, po kategorijama i klasama, prikazane su u tabelama koje slijede:

	2018.
	Knjigovodstvena vrijednosti
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	84.654
Kredit i potraživanja od banaka	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737
Hartije od vrijednosti	26.510
Ostala finansijska potraživanja	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	
Hartije od vrijednosti	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja	
Kredit i potraživanja od klijenata	662
Hartije od vrijednosti	208
Ukupno finansijska sredstva	470.784
Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	103
Finansijske obaveze po amortizovanoj vrijednosti	
Depoziti banaka	6.938
Depoziti klijenata	391.750
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	9.168
Subordinisani dug	5.110
Ostale obaveze	4.613
Ukupno finansijske obaveze	417.682

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE PO KATEGORIJAMA I KLASAMA (nastavak)

	2017.
	Knjigovodstvena vrijednosti
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	78.888
Kredit i potraživanja od banaka	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	267.619
Ostala finansijska potraživanja	54
Finansijska sredstva po fer vrijednosti	
Investicione hartije od vrijednosti	50.557
Ukupno finansijska sredstva	435.666
Finansijske obaveze po fer vrijednosti	-
Finansijske obaveze po amortizovanoj vrijednosti	
Depoziti banaka	1.908
Depoziti klijenata	359.735
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	13.806
Subordinisani dug	5.132
Ostale obaveze	6.854
Ukupno finansijske obaveze	387.435

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

7. NETO PRIHODI OD KAMATA

	2018.	2017.
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>		
<i>Prihodi od kamata</i>		
Kredit i pozajmice komitentima	17.575	16.804
Kredit i plasmani bankama	182	73
Hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti	1.392	-
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	725	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	2.304
Ukupno	19.874	19.181
<i>Prihodi od kamata</i>		
Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz BU	53	-
Ukupno	53	-
<i>Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi</i>	19.927	19.181
<i>Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane</i>		
Privredna društva	348	754
Preduzetnici	18	82
Fizička lica	236	351
Ukupno	602	1.187
Ukupno prihodi od kamata	20.529	20.368
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>		
Depoziti banaka	(30)	(85)
Depoziti klijenata	(1.300)	(1.782)
Obaveze po kreditima	(178)	(296)
Subordinisani dug	(356)	(745)
Ostale obaveze	(17)	(27)
Ukupno rashodi od kamata	(1.881)	(2.935)
NETO PRIHODI OD KAMATA	18.648	17.433

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

8. NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

	2018.	2017.
Prihod od naknada i provizija		
Platni promet	3.648	3.422
Posredničko poslovanje	4.756	4.253
Vođenje računa komitenata	1.339	1.059
Naknade po izdatim garancijama i akreditivima	408	454
Ostale naknade	131	57
Ukupno	10.282	9.245
Rashodi od naknada i provizija		
Platni promet	(512)	(486)
Posredničko poslovanje	(3.491)	(3.180)
Naknade po primljenim garancijama	-	(3)
Osiguranje depozita	(1.858)	(1.814)
Druge usluge	(349)	(139)
Ukupno	(6.210)	(5.622)
Neto prihodi od provizija i naknada	4.072	3.623

9. NETO DOBITAK / GUBITAK USLED PRESTANKA PRIZNAVANJA FINANSIJSKIH INSTRUMENATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

	2018.	2017.
Državne obveznice	-	402
Ukupno	-	402

10. NETO DOBITAK/GUBITAK PO OSNOVU FINANSIJSKIH INSTRUMENATA KOJI SE DRŽE RADI TRGOVANJA

	2018.	2017.
Dobici od kupovine i prodaje stranih valuta	656	553
Ukupno	656	553

11. NETO DOBITAK / GUBITAK OD FINANSIJSKIH INSTRUMENATA ISKAZANIH PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, A KOJI SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA

	2018.	2017.
<i>Vlasničke hartije od vrijednosti</i>		
dobici (napomena 26 c)	33	-
<i>Kredit i pozajmice komitentima</i>		
dobici (napomena 26 d)	37	-
Ukupno	70	-

Dobici od prodaje vlasničkih hartija od vrijednosti ostvareni su pri prodaji akcija Vise koje su se nalazile u portfelju Banke po cijeni većoj od knjigovodstvene (napomena 26 c).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

12. NETO GUBICI/DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Pozitivne kursne razlike	71.476	85.225
Negativne kursne razlike	<u>(71.486)</u>	<u>(85.211)</u>
Ukupno	<u>(10)</u>	<u>14</u>

13. NETO DOBITAK/GUBITAK PO OSNOVU PRESTANKA PRIZNAVANJA OSTALE IMOVINE

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Dobici/gubici od otuđenja osnovnih sredstava	(2)	-
Dobici od prodaje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja (napomena 30)	724	61
Dobici od prodaje investicionih nekretnina (napomena 27)	<u>-</u>	<u>74</u>
Ukupno	<u>722</u>	<u>135</u>

14. OSTALI PRIHODI

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Prihodi od zakupnine	308	380
Agentske usluge za osiguranje	144	76
Transport novca	83	82
Prihod od usluga trećim licima	186	192
Ostalo	<u>204</u>	<u>58</u>
Ukupno	<u>925</u>	<u>788</u>

15. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Bruto plate	(5.733)	(5.929)
Doprinosi za penzijsko osiguranje	(348)	(353)
Doprinosi za socijalno osiguranje	(316)	(320)
Ostali doprinosi zavisni od plata	(298)	(284)
Ostali troškovi zaposlenih po ugovoru o radu	(357)	(457)
Ostali troškovi zaposlenih	(94)	(147)
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nakade zaposlenima	(36)	276
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore	<u>(233)</u>	<u>(223)</u>
Ukupno	<u>(7.415)</u>	<u>(7.437)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
16. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

	2018.	2017.
Nematerijalna ulaganja (napomena 29)	(215)	(641)
Nekretnine, postrojenja i oprema (napomena 28)	(644)	(201)
Ukupno	(859)	(842)

17. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	2018.	2017.
Troškovi materijala	(167)	(210)
Troškovi električne energije i goriva	(214)	(209)
Troškovi održavanja imovine	(491)	(480)
Troškovi marketinga	(337)	(313)
Troškovi osiguranja	(183)	(160)
Troškovi zakupa	(942)	(962)
Troškovi obezbeđenja	(333)	(318)
Troškovi telefona, interneta i pošte	(246)	(258)
Troškovi komunalnih usluga	(34)	(38)
Usluge savjetovanja, računovodstvene i revizorske usluge	(790)	(882)
Ostali troškovi	(951)	(540)
Ukupno	(4.688)	(4.370)

18. NETO PRIHODI/RASHODI PO OSNOVU OBEZVRJEĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

	2018.	2017.
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka (napomena 23)	55	-
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti (napomena 24.5)	2	-
Kredit i potraživanja od ostalih klijenata po amortizovanoj vrijednosti (napomena 24.5)	349	-
Dužničke hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti (napomena 24.5)	(2)	-
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti (napomena 24.5)	7	-
Dužničke hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 25 f)	(21)	-
Rezervisanje za preuzete i potencijalne obaveze	205	66
Kredit i potraživanja od ostalih klijenata (napomena 25.2.)	-	(3.086)
Ostala sredstva (napomena 32 b)	18	(60)
Obezvrjeđenje finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz BU	613	(3.080)
Obezvrjeđenje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja	(2.213)	(1.092)
Ukupno	(1.600)	(4.172)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

19. TROŠKOVI REZERVISANJA

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 33.b)	(2.974)	(66)
Ukupno	<u>(2.974)</u>	<u>(66)</u>

20. OSTALI RASHODI

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Porezi	(29)	(20)
Takse	(4)	(8)
Ostalo	(11)	(120)
Ukupno	<u>(44)</u>	<u>(148)</u>

21. POREZ NA DOBIT

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Tekući poreski rashod	(146)	(42)
Odloženi poreski prihod	213	122
	<u>67</u>	<u>80</u>

Osnovicu za obračun tekućeg poreza čini poslovna dobit, usklađena sa poreskim bilansom u iznosu od EUR 465 hiljade, kao i kapitalna dobit koja se odnosi na prodaju vlasničkih hartija od vrijednosti (Visa i CDA) u iznosu od EUR 1.168 hiljade.

Odloženi poreski prihod u iznosu od EUR 213 hiljade je nastao po osnovu odloženog poreskog sredstva na privremenu razliku u oporezivim rashodima i povećanja odložene poreske obaveze na privremenu razliku računovodstvene i poreske vrijednosti materijalnih i nematerijalnih ulaganja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***21. POREZ NA DOBIT (nastavak)**

Usaglašavanje pretpostavljenog poreza na dobit po finansijskim iskazima i poreza na dobit po poreskom bilansu je prikazano u sljedećoj tabeli:

	2018.	2017.
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	7.503	5.913
Poreska stopa 9%	675	532
Poreski efekat rashoda koji se ne priznaje u poreske svrhe	844	1.442
Prenos sa odloženog poreza (prodaja Vise)	101	-
Korišćenje prenijetih poreskih gubitaka	(1.474)	(1.932)
Odloženo poresko sredstvo po osnovu privremene razlike u oporezivim rashodima	(183)	(144)
Prenos na odloženi porez (prodaja Vise)	(101)	-
Odloženo poresko sredstvo po osnovu privremene razlike računovodstvene i poreske vrijednosti materijalnih i nematerijalnih ulaganja	19	22
Odložena poreska obaveza po osnovu isplaćenih troškova iz 2017. godine	52	-
	(67)	(80)

U skladu sa poreskom regulativom, u roku od pet godina od kraja godine za koju je utvrđena poreska obaveza, poreski organi mogu utvrditi dodatne obaveze po osnovu poreza na dobit. Rukovodstvo nije upoznato sa okolnostima koje mogu prouzrokovati eventualne obaveze po tom osnovu. Posljednji period koji je bio predmet inspekcijskog nadzora od strane Poreske uprave je 2012. godina.

2018. godina je posljednja godina korišćenja prenesenog poreskog gubitka iz 2013. godine. Usklađena poreska dobit za 2018. godinu iznosila je EUR 16.844 hiljada, pa je Banka iskoristila preneseni poreski gubitak iz 2013. godine u visini od EUR 16.379 (2017: EUR 21.471 hiljada) za pokriće dijela usklađene poreske dobiti, kao što je prikazano u tabeli ispod.

Preneseni poreski gubici

	Godina nastanka 2013. Godina isteka 2018.
Preneseni poreski gubici	(16.379)
Gubici koji su iskorišćeni sa godinom isteka	16.379
Neiskorišćeni poreski gubici	-

22. ZARADA PO AKCIJI

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji izračunava se tako što se dobit/(gubitak) koja pripada akcionarima Banke podijeli sa ponderisanim prosječnim brojem običnih akcija u opticaju za period.

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji

	2018.	2017.
Neto dobit (u 000 EUR)	7.570	5.993
Ponderisani prosječni broj običnih akcija u opticaju	11.668.734	11.668.734
Zarada po akciji/(EUR)	0,649	0,514

Banka nema potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije za kupovinu akcija na dan bilansa stanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***23. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA**

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Gotovina u blagajni	28.732	15.090
Gotovina u bankomatima	3.322	2.361
Stanje na računima kod Centralne banke, bez obavezne rezerve	22.940	34.436
Ukupno	54.994	51.887
Obavezna rezerva kod Centralne banke	29.666	27.001
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka, bruto	84.660	78.888
Ispravka vrijednosti novčanih sredstava	(6)	-
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka, neto	84.654	78.888

Centralna banka Crne Gore propisuje obavezu banaka da, shodno članu 18. Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Sl.list CG“ br.40/10, 46/10, 06/13 i 70/17), a na osnovu odredbi Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl.list CG“ br.73/15, 33/16, 15/17) obračunavaju, izdvajaju i održavaju obaveznu rezervu primjenom stope od 7,5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine i stope od 6,5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine. Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja u roku kraćem od jedne godine, primjenjuje se stopa od 7,5%.

Odluka se primjenjuje počev od 1. aprila 2017. godine. Od marta 2017. godine obavezna rezerva se izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i na račune CBCG u inostranstvu;

Na 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA (Euro OverNight Index Average) umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banke mogu da koriste beskamatno do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti, ukoliko korišćeni iznos vrate istog dana. Banka nije koristila sredstva obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti. Izdvojena obavezna rezerva na dan 31. decembra 2018. godine iznosi EUR 29.666 hiljada (31. decembra 2017. godine: EUR 27.001 hiljada).

Gotovina i gotovinski ekvivalenti:

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Stanje na računima kod Centralne banke	54.994	51.887
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	29.666	27.001
Kredit i potraživanja od banaka sa originalnim dospeljem do tri mjeseca (napomena 24.1)	20.395	38.548
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	105.055	117.436

Promjena na računima ispravke vrijednosti novčanih sredstava i računa depozita kod centralnih banaka:

	<u>Stanje 1. januara 2018. godine</u>	<u>Povećanje/ smanjenje</u>	<u>Stanje 31. decembra 2018. godine</u>
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(61)	55	(6)
<i>Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka</i>	<u>(61)</u>	<u>55</u>	<u>(6)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	31.12.2018.	31.12.2017.
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	38.548
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737	267.619
Hartije od vrijednosti	26.510	-
Ostala finansijska sredstva	1.353	54
	356.990	306.221

24.1. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31.12.2018.	31.12.2017.
Redovni devizni računi kod inostranih banaka	20.394	38.548
Ispravka vrijednosti (napomena 24.5)	(4)	-
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	20.390	38.548

Većina sredstava na računima kod inostranih banaka je deponovana kod NLB d.d. Ljubljana.

Sredstva u EUR valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi koja se kretala u intervalu 0 - 60 b.p.

Sredstva u CHF valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi od 200 b.p.

Sredstva u SEK valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi koja se kretala u intervalu do 100 b.p.

Sredstva u DKK valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi koja se kretala u intervalu 75 -120 b.p.

Sredstva u USD valuti deponovana su po pozitivnoj kamatnoj stopi koja se kretala u intervalu do 200 b.p.

24.2 KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	31.12.2018.	31.12.2017.
Kredit i državi	30.480	33.487
Kredit i finansijskim organizacijama	2.081	1.332
<i>Fizička lica</i>		
Kreditna linija	1.378	850
Kreditne kartice	3.333	3.494
Stambeni krediti	101.438	87.879
Potrošački krediti	97.629	85.085
Ostali krediti fizičkim licima	127	189
Kredit i fizičkim licima	203.905	177.497
<i>Pravna lica</i>		
Kartice	327	331
Kredit i malim i srednjim preduzećima	14.275	54.364
Kredit i velikim preduzećima	69.996	20.264
Kredit i pravnim licima	84.598	74.959
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	321.064	287.275
Ispravka vrijednosti (napomena 24.5)	(12.327)	(19.656)
Ukupno	308.737	267.619

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)****24.2 KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)**

Prosječna ponderisana kamatna stopa (u nastavku: PPKS) na kredite pravnim licima i državi u 2018. godini je iznosila 3,8% (mjesečne PPKS su se kretale u intervalu od 3,1% do 5,3%). Veća PPKS je ostvarena u dijelu kreditiranja malih i srednjih preduzeća (5,3%), dok je PPKS u segmentu kreditiranja velikih preduzeća i države iznosila 3,2%.

U dijelu kreditiranja fizičkih lica, ostvarena je PPKS od 6,8% (mjesečne PPKS su se kretale u intervalu od 5,1% do 8,4%). Stambeni krediti su odobravani po PPKS od 4,2%, dok je PPKS za ostale tipove kredita građanima iznosila 7,6%.

a) Promjene na poziciji krediti i potraživanja od klijenata

Stanje 1. januara 2017. godine	289.549
Neto realizacija kredita	15.685
Prenos na stečenu aktivu	(2.886)
Prodaja potraživanja	(8.557)
Otpis	(7.322)
Ostalo (kursne razlike, ispravka vrijednosti kamata, vremenska razgraničenja)	806
Stanje 31. decembra 2017. godine	287.275
Efekti primjene MSFI 9 (napomena 3.25)	(785)
Reklasifikacija ispravke vrijednosti kamatnih potraživanja u skladu sa MSFI 9	42
Stanje 1. januara 2018. godine	286.532
Preknjižavanje garantnog depozita za poslove kartičarstva (Visa) na ostala finansijska sredstva (napomena 24.4.)	(1.282)
Neto realizacija kredita	45.317
Prenos na stečenu aktivu	(444)
Prodaja potraživanja	-
Otpis	(8.615)
Ostalo (kursne razlike, vremenska razgraničenja)	(444)
Stanje 31. decembra 2018. godine	321.064

U skladu sa MSFI 9, ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja je na dan 31. decembra 2018. godine prikazana u okviru ispravke vrijednosti kredita i potraživanja od klijenata, dok je na dan 31. decembra 2017. godine prikazana u okviru bruto kredita i potraživanja (EUR 42 hiljade).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

24.3 HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

Struktura po vrsti finansijskog sredstva

	31.12.2018.
<i>Dužničke hartije od vrijednosti</i>	
- državne obveznice (BONDS)	26.823
Ukupno /bruto	26.823
<i>Ispravka vrijednosti (napomena 24.5)</i>	(313)
Ukupno /neto	26.510

a) Dužničke hartije od vrijednosti

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti na dan 31. decembra 2018. godine su dati u sljedećoj tabeli:

	Datum kupovine	Datum dospijeća	Stopa prinosa	Nominal na vrijedno st	Neamortizo vani diskont /premijum	Promjen a fer vrijednos ti	Razgra ničena kamata	Ispravka vrijednos ti	Knjigovod stvena vrijednost
Euro obveznice Crne Gore	od 25.novembra 2015.godine do 16.novembra 2016.godine	od 18.marta 2020.godine do 10.novembra 2021.godine	od 4.6 do 6	26.000	(180)	-	1.003	(313)	26.510
			Ukupno	26.000	(180)	-	1.003	(313)	26.510

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)****24.3 HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)****a) Dužničke hartije od vrijednosti (nastavak)**

Sljedeća tabela prikazuje fer vrijednost na dan 31. decembra 2018. godine dužničkih hartija od vrijednosti koje su reklasifikovane u kategoriju finansijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti, kao i efekte koji bi bili priznati u ukupnom ostalom rezultatu u slučaju da ova finansijska sredstva nisu reklasifikovana u ovu kategoriju.

Fer vrijednost na 31. decembar 2018.	27.321
--------------------------------------	--------

Dobitak/gubitak od vrednovanja po fer vrijednosti koji bi bio priznat u ukupnom ostalom rezultatu u slučaju da finansijska sredstva nisu klasifikovana u kategoriju mjerenih po amortizovanoj vrijednosti	(525)
---	-------

Promjene na hartijama od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti

Stanje na dan 31.12.2017. godine	-
Reklasifikacija HOV AFS na HOV po amortizovanoj vrijednosti (napomena 3.25)	28.849
Ukidanje revalorizacionih rezervi po osnovu reklasifikacije (napomena 3.25)	(2.166)
Ukupno: efekti prve primjene IFRS 9	26.683
Stanje na dan 1. januar 2018. godine	26.683
Neto promjena potraživanja od kamate	140
Prodaja, dospijeće	-
Kupovina	-
Stanje na dan 31. decembar 2018. godine	26.823

24.4 OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	31.12.2018.	31.12.2017.
Garantni depozit za kartičarsko poslovanje - VISA	1.342	-
Potraživanja od Western Union	8	22
Ostala potraživanja	42	34
Ostala finansijska sredstva/ bruto	1.392	56
Ispravka vrijednosti (napomena 24.5)	(39)	(2)
Ostala finansijska sredstva/ neto	1.353	54

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

24.5 PROMJENE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Otpisi	Promjena parametara rizik	Kursne razlike i ostale promjene	Kamata obračunata na obezvrijeđene plasmane	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(4.620)	(1.067)	2.064	-	749	-	-	(2.874)
Kredit i potraživanja od banaka	(6)	-	2	-	-	-	-	(4)
Kredit fizičkim licima	(3.151)	(899)	2.532	-	547	-	-	(971)
Kredit pravnim licima	(1.152)	(136)	(462)	-	202	-	-	(1.548)
Ostala finansijska sredstva	-	(32)	(6)	-	-	-	-	(38)
Dužničke hartije od vrijednosti	(311)	-	(2)	-	-	-	-	(313)
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(1.236)	1.030	(538)	-	280	-	-	(464)
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-
Kredit fizičkim licima	(757)	752	(532)	-	230	-	-	(307)
Kredit pravnim licima	(479)	278	(6)	-	50	-	-	(157)
Ostala finansijska sredstva	-	-	-	-	-	-	-	-
Dužničke hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Stage 3 - obezvrijeđeni finansijski instrumenti (očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja)	(14.409)	37	(4.413)	8.615	222	-	602	(9.346)
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	-	-	-	-	-	-
Kredit fizičkim licima	(2.841)	181	(1.599)	370	217	-	236	(3.436)
Kredit pravnim licima	(11.568)	(144)	(2.813)	8.245	5	-	366	(5.909)
Ostala finansijska sredstva	-	-	(1)	-	-	-	-	(1)
Dužničke hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	(20.265)	-	(2.887)	8.615	1.251	-	602	(12.684)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

24.5 PROMJENE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

a) Promjene ispravke vrijednosti kredita i potraživanja po klijentima:

31.12.2017.

	Kredit državi	Kredit finansijskim organizacijama	Kredit fizičkim licima	Kredit privrednim društvima	Kredit samostalnim preduzetnicima	Kredit neprofitnim organizacijama	Ukupno
Stanje 31. decembra 2016. godine	(196)	(62)	(7.466)	(23.651)	(64)	(289)	(31.728)
Nove ispravke vrijednosti	191	(1)	309	(3.070)	(135)	45	(2.661)
Otpis	-	(5)	437	4.938	(1)	-	5.369
Prodaja potraživanja	-	-	1.352	6.848	-	-	8.200
Kamata obračunata na obezvrijeđene plasmane	-	-	340	736	82	-	1.158
Kursne razlike	-	6	-	-	-	-	6
Stanje 31. decembra 2017. godine	(5)	(62)	(5.028)	(14.199)	(118)	(244)	(19.656)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPNI REZULTAT

a) Struktura po vrsti finansijskog sredstva

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
<i>Dužničke hartije od vrijednosti</i>	28.265	49.125
Državni zapisi	6.997	45.978
Državne obveznice	21.268	3.147
<i>Vlasničke hartije od vrijednosti</i>	5	1.432
Ukupno	28.270	50.557
<i>Ispravka vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti (napomena 38))</i>	(216)	-

b) Promjene na hartijama od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Stanje na dan 1. januar 2017. godine	61.233
Kamata	198
Prodaja, dospijeće	(31.000)
Kupovina	18.148
Neto promjena fer vrijednosti	1.978
Stanje na dan 31. decembar 2017. godine	50.557
Smanjenje: prenos na amortizovanu vrijednost - dužnički instrumenti (napomena 3.25; 24.3)	(28.849)
Smanjenje: prenos na FV/BU (napomena 26 c)	(1.418)
Ukupno: efekti prve primjene IFRS 9	(30.267)
Stanje na dan 1. januar 2018. godine	20.290
Kamata	66
Prodaja, dospijeće	(15.163)
Kupovina	23.364
Neto promjena fer vrijednosti	(292)
Doknjižavanje akcije CDA	5
Stanje na dan 31. decembar 2018. godine	28.270

Doknjižavanje akcija CDA odnosi se na učešće koje je Banka stekla bez novčane nadoknade. U toku 2018. godine Banka je izvršila prodaju ovog vlasničkog instrumenta. Kumulirani efekti u promjeni fer vrijednosti iz ostalih rezervi kapitala po ovom osnovu preneseni su na račun neraspoređene dobiti, kako je prikazano u Iskazu o promjenama na kapitalu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (nastavak)

c) Dužničke hartije od vrijednosti

Banka je, sa ciljem održavanja sekundarnih rezervi likvidnosti, na dan 31. decembra 2018. godine, imala investirana sredstva u državne zapise Crne Gore (T-BILLS), Euro obveznice Crne Gore (BOND) i državne USD obveznice (BOND).

Po FITCH agenciji, državni zapisi i Euro obveznice Crne Gore su neocijenjeni, dok su državne USD obveznice ocijenjene i imaju rejting AAAu.

Državni zapisi Crne Gore su diskontne kratkoročne hartije od vrijednosti sa rokom dospjeća od 182 dana, kojima se može trgovati na sekundarnom tržištu. Diskontovana cijena na osnovu koje se izračunava kupovna cijena je ekvivalentna ponuđenoj stopi prinosa. Državni zapisi Crne Gore su kupovani u januaru, februaru i avgustu 2018. godine, i na 31. decembar 2018. godine njihova nominalna vrijednost iznosi EUR 7.000 hiljada.

Euro obveznice Crne Gore kupovane su u martu, septembru, oktobru, novembru i decembru 2015. godine, kao i u martu i novembru 2016. godine.

Državne USD obveznice kupljene su u oktobru 2018. godine i na dan 31. decembra 2018. godine nominalna vrijednost iznosi USD 5.000 hiljada.

Na dan bilansa je izvršeno vrijednosno odmjeravanje dužničkih hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju na fer vrijednost. Fer vrijednost Euro obveznica Crne Gore i državnih USD obveznica je kotirana cijena na aktivnom tržištu, dok je fer vrijednost državnih zapisa Crne Gore utvrđena metodom procjene, diskontovanjem novčanih tokova, primjenom kamatne stope sa posljednje aukcije državnih zapisa. Po osnovu odmjeravanja fer vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti kumulirani pozitivni efekti u iznosu od EUR 445 hiljade priznati su, nakon oporezivanja, na posebnoj stavki Rezerve kapitala, rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti za prodaju (Napomena 38).

Dužničke hartije od vrijednosti klasifikovane u ovu grupu finansijskih sredstava se takođe obezvređuju na osnovu očekivanih kreditnih gubitaka. U 2018. godini po ovom osnovu priznat je pozitivan efekat u kapitalu na stavki Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednost kroz ukupni ostali rezultat u iznosu od EUR 21 hiljada (Napomena 38) i u istom iznosu negativan efekat u bilansu uspjeha na poziciji Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (napomena 18).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (NASTAVAK)

c) Dužničke hartije od vrijednosti (nastavak)

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na dan 31. decembra 2018. godine i 31.12.2017 su dati u tabelama u nastavku:

31.12.2018	Datum kupovine	Datum dospijeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont/premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Fer vrijednost
Državni zapisi Crne Gore	od 21 do 29.avgusta 2019.godine	od 19 do 27.februara 2019.godine	od 0.51 do 0.61	7.000	(5)	-	2	6.997
Euro obveznice Crne Gore	od 18.marta do 26.oktobra 2015.godine	18.mart 2020.godine	od 3.7 do 4.85	16.000	(55)	444	489	16.878
Obveznice SAD	24.oktobar 2018.godine	31.januar 2019.godine	2,28	4.365	(3)	1	27	4.390
		Ukupno:		27.365	(63)	445	518	28.265
31.12.2017	Datum kupovine	Datum dospijeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont/premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Fer vrijednost
Državni zapisi Crne Gore	17. jul 2017.godine	15.januar 2018.godine	2	3.147	(2)	2	-	3.147
Euro obveznice Crne Gore	od 18.marta 2015.godine do 16.novembra 2016.godine	od 18.marta 2020.godine do 10.marta 2021.godine	od 3.7 do 6	42.000	(416)	2.900	1.494	45.978
		Ukupno:		45.147	(418)	2.902	1.494	49.125

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***25. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (nastavak)****d) Vlasničke hartije od vrijednosti**

Vlasnički udio Banke u kapitalu drugih pravnih lica, broj akcija i vrijednost ulaganja na dan 31. decembra 2018. i 31.12.2017 godine dati su u sljedećim tabelama:

	<u>Broj akcija/ % udio</u>	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2017.</u>
CDA	2%	-	10
VISA Inc (napomena 26)	3.182	-	1.210
SWIFT	1	5	4
Tara hotel d.o.o. (napomena 26)	1,24%	-	208
Ukupno		5	1.432

	<u>Broj akcija</u>	<u>Nominalna vrijednost</u>	<u>Promjena fer vrijednosti</u>	<u>Fer vrijednost</u>
SWIFT	1	4	1	5
Ukupno				5

Ulaganja u SWIFT se ne kotiraju na aktivnom tržištu. U pitanju su ulaganja u vlasničke hartije od vrijednosti čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, pa se priznaju po usklađenoj nabavnoj vrijednosti, na osnovu dobijene informacije od emitenta.

Efekat promjene fer vrijednosti hartije je prikazan u okviru kapitala na poziciji Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 38)

Učešće u SWIFT-u nema ni značajan uticaj ni kontrolu

e) Analiza prema hijerarhiji fer vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Banka vrši odmjeravanje fer vrijednosti primjenom hijerarhijske ljestvice koja odražava važnost informacija koje se koriste prilikom odmjeravanja:

- **Nivo 1:** kotirana tržišna cijena (nekorigovana) na aktivnom tržištu za finansijske instrumente.
- **Nivo 2:** tehnike procjene vrijednosti koje se zasnivaju na dostupnim informacijama, osim kotiranih cijena, bilo da su neposredne (tj. cijene) ili posredne (tj. izvedene na osnovu cijena). Ovom kategorijom obuhvaćeni su instrumenti koji se vrednuju primjenom: kotiranih tržišnih cijena sličnih instrumenata na aktivnom tržištu; kotiranih cijena identičnih ili sličnih instrumenata na tržištima koja se smatraju manje aktivnim; odnosno drugih tehnika procjene vrijednosti kod kojih se sve materijalno značajne informacije mogu neposredno ili posredno vidjeti iz tržišnih podataka.
- **Nivo 3:** tehnike procjene vrijednosti koje se ne zasnivaju na tržišnim podacima. Ova kategorija obuhvata sve instrumente čije tehnike vrednovanja uključuju informacije koje nisu zasnovane na dostupnim podacima, a nedostupne informacije materijalno značajno utiču na procjenu vrijednosti instrumenata. Ovom kategorijom obuhvaćeni su instrumenti koji se vrednuju primjenom kotiranih tržišnih cijena sličnih instrumenata kod kojih se zahtijevaju značajne a neuočljive korekcije, odnosno pretpostavke kako bi se pravilno iskazale razlike između instrumenata.

<u>31.12.2018.</u>	<u>Napomena</u>	<u>Nivo 1</u>	<u>Nivo 2</u>	<u>Nivo 3</u>	<u>Ukupno</u>
Dužničke hartije od vrijednosti- T BILL	25.a		6.997		6.997
Dužničke hartije od vrijednosti- BOND	25.a	21.268			21.268
Instrumenti kapitala	25.a			5	5
Ukupno		21.268	6.997	5	28.270

Stepen raspoloživosti dostupnih tržišnih cijena i informacije o modelu smanjuju potrebu za prosuđivanjem i procjenama rukovodstva, kao i neizvjesnost u pogledu određivanja fer vrijednosti. Stepen raspoloživosti dostupnih tržišnih cijena i informacija varira zavisno od proizvoda i tržišta i sklon je promjenama koje proističu iz specifičnih događaja i opšteg stanja tržišta u narednim periodima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (nastavak)

f) *Promjena na računima ispravke vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat*

	Stanje 1. januara 2018. godine	Povećanje/ smanjenje	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(195)	(21)	(216)
Dužničke hartije od vrijednosti	<u>(195)</u>	<u>(21)</u>	<u>(216)</u>

26. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, A KOJA SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA

a) *Struktura po tipu finansijskog sredstva:*

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Vlasničke hartije od vrijednosti	208	-
Kredit i potraživanja od klijenata	<u>662</u>	<u>-</u>
Ukupno	<u>870</u>	<u>-</u>

Banka je, u toku 2015. godine, u postupku naplate potraživanja od Uniprom d.o.o. Nikšić sa povezanim licima, shodno Sporazumu o poravnanju duga između Banke, NLB InterFinanza Zurich (kao povjerioca) i Uniprom d.o.o. Nikšić sa ostalim povezanim licima (kao dužnika), postala vlasnik 1,24% udjela u privrednom društvu Tara Hotel d.o.o.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***26. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, KOJA SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA (nastavak)****b) Analiza prema hijerarhiji fer vrijednosti finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha**

31.12.2018.	Napomena	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Kredit i potraživanja od klijenata	26.a			662	662
Instrumenti kapitala	26.a		208		208
Ukupno			208	662	870

c) Promjene na vlasničkim hartijama od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

	2018.
Stanje 31. decembar 2017.	-
Primjena MSFI 9 (napomena 3.25)	1.418
Stanje 1. januar 2018.	1.418
Prodaja	(1.210)
Stanje 31. decembar 2018.	208

Banka je 23. marta 2018. godine preko brokerske kuće Eq by Equiniti, koji je Visin predstavnik u prodaji akcija, prodala vlasnički udio u visini od EUR 1.210 hiljada. S obzirom da je knjigovodstvena vrijednost Visa akcija na dan 31. decembra 2017. godine usklađena sa fer vrijednosti, u trenutku prodaje postignuta je cijena iznad uknjižene (u iznosu od EUR 33 hiljade) i ovaj efekat je priznat u bilansu uspjeha na poziciji dobiti od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja (napomena 11).

d) Promjene na kreditima koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

	2018.
Stanje 31. decembar 2017.	-
Primjena MSFI 9 (napomena 3.25)	322
Stanje 1. januar 2018.	322
Neto realizacija kredita	303
Vrednovanje kroz bilans uspjeha (napomena 11)	37
Stanje 31. decembar 2018.	662

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

27. INVESTICIONE NEKRETNINE

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu EUR 1.041 hiljada (2017: EUR 2.360 hiljada) odnose se na dio imovine koja je, u postupku naplate potraživanja, stečena tokom 2017. i 2018. godine. Banka je nekretnine izdala u poslovni zakup i, shodno MRS 40 – Investicione nekretnine, klasifikovala u investicione nekretnine. Prihodi od zakupnine iznose EUR 301 hiljade (2017: EUR 337 hiljada), i prikazani su u okviru ostalih prihoda (Napomena 14). Banka je na investicionim nekretninama imala poslovnih rashoda u iznosu od EUR 26 hiljada. Po osnovu prodaje nekretnina ostvarena je dobit u iznosu od EUR 394 hiljade, koja je priznata na poziciji ostalih prihoda (Napomena 14).

Promjene na investicionim nekretninama su date u sljedećoj tabeli:

	2018.	2017.
Stanje 1. januara	2.360	1.965
Sticanje	99	1.269
Prodaja	(1.756)	(826)
Obezvredjenje	2	(48)
Ostali transferi	336	-
Stanje 31. decembra	1.041	2.360

Ostali transferi u iznosu od EUR 336 hiljada se odnose na reklasifikaciju jedne nekretnine zbog izdavanja u zakup, sa pozicije imovine stečene u postupku naplate potraživanja. Nekretnina je stečena u prethodnom periodu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

28. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema	NPO u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje 1. januara 2017. godine	1.065	9.196	6.903	66	17.230
Nove nabavke	-	14	380	18	412
Prodaja	-	-	-	-	-
Otpis	-	-	(319)	-	(319)
Stanje 31. decembra 2017. godine	1.065	9.210	6.964	84	17.323
Nove nabavke	-	56	157	-	213
Prodaja	-	-	(3)	-	(3)
Prenos na opremu	-	-	62	(62)	-
Otpis	-	-	(23)	-	(23)
Stanje 31. decembra 2018. godine	1.065	9.266	7.157	22	17.510
Akumulirana ispravka vrijednosti					
Stanje 1. januara 2017. godine	-	(1.378)	(5.898)	-	(7.276)
Amortizacija	-	(285)	(356)	-	(641)
Prodaja	-	-	-	-	-
Otpis	-	-	319	-	319
Stanje 31. decembra 2017. godine	-	(1.663)	(5.935)	-	(7.598)
Amortizacija	-	(280)	(364)	-	(644)
Prodaja	-	-	3	-	3
Otpis	-	-	23	-	23
Stanje 31. decembra 2018. godine	-	(1.943)	(6.273)	-	(8.216)
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2018. godine	1.065	7.323	884	22	9.294
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2017. godine	1.065	7.547	1.029	84	9.725

Na dan 31. decembra 2018. godine, Banka posjeduje vlasničke listove kao dokaz o vlasništvu za sve nepokretnosti koje se evidentiraju u bilansima Banke.

Banka nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

29. NEMATERIJALNA SREDSTVA

	Softver	Licence	Ukupno
<i>Nabavna vrijednost</i>			
Stanje 1. januara 2017. godine	1.566	1.054	2.620
Nove nabavke	256	7	263
Prodaja	-	-	-
Rashodovanje	-	(39)	(39)
Stanje 31. decembra 2017. godine	1.822	1.022	2.844
Nove nabavke	95	115	210
Stanje 31. decembra 2018. godine	1.917	1.137	3.054
<i>Ispravka vrijednosti</i>			
Stanje 1. januara 2017. godine	(1.074)	(919)	(1.993)
Tekuća amortizacija	(124)	(77)	(201)
Prodaja	-	-	-
Rashodovanje	-	39	39
Stanje 31. decembra 2017. godine	(1.198)	(957)	(2.155)
Tekuća amortizacija	(141)	(74)	(215)
Stanje 31. decembra 2018. godine	(1.339)	(1.031)	(2.370)
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2018. godine	578	106	684
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2017. godine	624	65	689

30. OSTALA SREDSTVA

	31.12.2018.	31.12.2017.
Potraživanja po osnovu kartica	211	543
Potraživanja po osnovu naknada i provizija	188	175
Potraživanja od kupaca	300	139
Potraživanja za čekove	4	16
Potraživanja po osnovu refundacije bolovanja	27	36
Plemeniti metali	110	108
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja, neto	6.258	10.042
Odloženi troškovi	294	185
Privremena sredstva	-	19
Avansi	2	56
Ostala poslovna potraživanja	89	148
Ostala sredstva/ bruto	7.483	11.467
Ispravka vrijednosti	(248)	(120)
Ostala sredstva/ neto	7.235	11.347

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***30. OSTALA SREDSTVA (nastavak)**

Sredstva preuzeta od klijenata po osnovu naplate potraživanja priznata su u okviru stavke "Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja" budući da nisu u potpunosti ispunjeni kriterijumi za njihovo priznavanje u okviru dugoročnih sredstava koja se drže radi prodaje u skladu sa MSFI 5 – Stalna imovina koja se drži za prodaju.

U toku godine stečeno je ali i prodato više nekretnina (napomena 30 a). Po osnovu transakcije prodaje po cijeni većoj od knjigovodstvene ostvarena je dobit u iznosu od EUR 724 hiljade (2017: EUR 61 hiljada), koja je priznata na poziciji Neto dobiti/gubici od prestanka priznavanja ostale imovine (napomena 13). Dodatno obezvrjeđenje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja u iznosu od EUR 2.213 hiljade (2017: EUR 1.092 hiljade) priznato je u bilansu uspjeha na poziciji troškovi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (Napomena 18).

Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG” br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17), propisano je da iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos sopstvenih sredstava banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke. Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 0%, ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 30%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 50%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 75%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Na stečenu nekretninu, čija vrijednost na dan 31. decembra 2018. godine iznosi EUR 1.184 hiljada, Viši sud je 26. aprila 2017. godine izdao privremenu mjeru zabrane raspolaganja i korišćenja, usljed postupka istrage koji je pokrenut protiv rukovodstva privrednog društva od kojeg je Banka stekla imovinu, kao i Banke. Rukovodstvo Banke smatra da privremena mjera Višeg suda može trajati do završetka eventualno pokrenutog sudskog postupka, kao i da će sudski postupak biti okončan u korist Banke. Prilikom vrednovanja navedene imovine, Banka je uzela u obzir sve raspoložive informacije do datuma izrade finansijskih izvještaja.

a) Promjena na poziciji sredstva stečenih po osnovu naplate potraživanja:

	2018	2017
Bruto vrijednost		
Stanje 1. januara, bruto	13.568	11.841
Sticanje	724	1.974
Prodaja	(2.302)	(175)
Ostali transferi	(336)	-
Ostalo	343	(72)
Stanje 31. decembra, bruto	11.997	13.568
Ispravka vrijednosti		
Stanje 1. januara	(3.526)	(2.440)
Ispravka vrijednosti	(2.213)	(1.086)
Stanje 31. decembra	(5.739)	(3.526)
31. decembar, neto	6.258	10.042

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

30. OSTALA SREDSTVA (nastavak)

b) Promjena na računima ispravke vrijednosti ostalih sredstava:

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizika	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(2)	(20)	21	-	(1)
Ostala sredstva	(2)	(20)	21	-	(1)
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(4)	11	(15)	3	(5)
Ostala sredstva	(4)	11	(15)	3	(5)
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(260)	9	4	5	(242)
Ostala sredstva	(260)	9	4	5	(242)
Ukupno	(266)	-	10	8	(248)

31. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

31.1 DEPOZITI BANAKA

Depoziti banaka uključuju depozite po viđenju koji na dan 31. decembra 2018. godine iznose EUR 6.938 hiljada (31. decembra 2017: EUR 1.908 hiljada).

31.2 DEPOZITI KLIJENATA

Depoziti klijenata

	31.12.2018.	31.12.2017.
Depoziti po viđenju	291.720	255.617
Oročeni depoziti	100.030	104.118
Ukupno:	391.750	359.735

Depoziti po viđenju klijenata

	31.12.2018.	31.12.2017.
Država	18.421	14.015
Finansijske organizacije	2.780	3.496
Stanovništvo	167.943	141.060
Privreda	90.681	81.805
Preduzetnici	2.663	1.927
Neprofitne organizacije	9.232	13.314
Ukupno depoziti po viđenju klijenata	291.720	255.617

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***31. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)****31.2 DEPOZITI KLIJENATA (nastavak)*****Oročeni depoziti klijenata***

	31.12.2018.	31.12.2017.
Država	10	10
Finansijske organizacije	-	350
Stanovništvo	89.027	94.538
Privreda	5.711	8.909
Preduzetnici	2	2
Neprofitne organizacije	5.280	309
Ukupno oročeni depoziti klijenata	100.030	104.118
Ukupno depoziti klijenata	391.750	359.735

Depoziti po viđenju u EUR su deponovani po kamatnoj stopi od 0,01% na godišnjem nivou, dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti deponovani po kamatnoj stopi od 0,001%. PPKS na oročene depozite pravnih lica iznosila je 0,5%, a na oročene depozite fizičkih lica 1,0%.

31.3. KREDITI KLIJENATA KOJI NISU BANKE***Kredit od ostalih klijenata odnose se na kredite odobrene od:***

	31.12.2018.	31.12.2017.
EIB - Evropska investiciona banka	759	3.410
Vlada Crne Gore	5.298	5.518
Investiciono - razvojni fond Crne Gore	3.111	4.878
Ukupno	9.168	13.806

Rokovi dospjeća kredita odobrenih od strane ostalih klijenata:

	31.12.2018.	31.12.2017.
Dospjeće kredita u roku do 12 mjeseci	1.884	4.315
Rok dospjeća između 1 i 5 godina	3.244	4.903
Rok dospjeća duži od 5 godina	4.040	4.588
Ukupno	9.168	13.806

Ugovor o kreditu sa Evropskom investicionom bankom (EIB) u iznosu od EUR 20.000 hiljada Banka je potpisala 21. decembra 2009. godine. Ugovorena sredstva su povlačena u tranšama, pri čemu su za svaku tranšu dogovarani različiti uslovi. Ugovorene kamatne stope se kreću u rasponu od 2,987% do 3,362% na godišnjem nivou, sa rokom dospjeća 2019. godine. Banka nije obavezna da prati i kreditoru dostavlja obračun finansijskih pokazatelja.

Pozajmljena sredstva od Investiciono-razvojnog fonda su uzeta po fiksnoj kamatnoj stopi u rasponu od 1,00% do 9,00% na godišnjem nivou, sa rokom dospjeća do 2028. godine. Tokom 2018. godine od Investiciono - razvojnog fonda povučena su 2 nova kredita u ukupnom iznosu od EUR 208 hiljada.

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore se odnose na učešće Banke u projektu 1000+ za potrebe finansiranja stambenih kredita socijalno ugroženim kategorijama stanovništva. Vlada Crne Gore je sredstva za finansiranje ovog projekta, koja su kasnije prosljeđena Bankama koje su učestvovala u projektu, obezbijedila iz kredita dobijenih od Council of Europe Development Bank (CEB): Krediti odobreni Bankama od strane Vlade Crne Gore imaju rok dospjeća od 20 godina koji uključuje grace period of 5 godina sa kamatnim stopama od 0,98% za prvi dio sredstava dodijeljenih 2011. godine i - 0,75% za drugi dio dodijeljen 2016. godine.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***32. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJIMA SE NE TRGUJE I KOJE SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA**

Ostale finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (EUR 103 hiljade na 31. decembar 2018. godine) odnose se na iznos koji se dobija vrednovanjem odobrenog neiskorišćenog dijela revolving kredita koji je svrstan u kategoriju kredita koji se obavezno mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (napomena 3.25).

33. REZERVISANJA

	31.12.2018.	31.12.2017.
Rezervisanja za garancije i preuzete obaveze	1.245	487
Rezervisanja za otpremnine i ostale naknade zaposlenima	348	322
Rezervisanja za sudske sporove	2.953	979
Rezervisanja za reorganizaciju	106	213
Neiskorišćeni godišnji odmori	233	223
Ukupno	4.885	2.224

a) Promjene na računu rezervisanja za garancije i preuzete obaveze

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizika	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	815	90	23	26	954
Rezervisanja za preuzete obaveze	815	90	23	26	954
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	145	47	(122)	40	110
Rezervisanja za preuzete obaveze	145	47	(122)	40	110
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	489	(137)	(160)	(11)	181
Rezervisanja za preuzete obaveze	489	(137)	(160)	(11)	181
Ukupno	1.449	-	(259)	55	1.245

	2017 Rezervisanja za garancije i preuzete obaveze
Stanje 1. januara 2017. godine	553
Kreirane/ukinute rezerve	(66)
Korišćene rezerve	-
Stanje 31. decembra 2017. godine	487
Efekti prve primjene MSFI 9, (napomena 3.25)	962
Stanje 1. januara 2018. godine	1.449

Rezervisanja za rizične vanbilansne stavke odnose se na obaveze po osnovu izdatih garancija, akreditiva i preuzetih obaveza (Napomena 40 a). Efekti rezervisanja za garancije i preuzete obaveze su prikazani u bilansu uspjeha, u okviru stavke Neto prihodi/rashodi po osnovu obaveza izvršenja finansijskih instrumenata koja se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (Napomena 18).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

33. REZERVISANJA (nastavak)

b) Promjene na računima ostalih rezervisanja

	Rezervisa nja za otpremni e i ostale naknade zaposleni ma	Rezervis anja za sudske sporove	Rezervisa nja za reorganiz aciju	Neiskor išćeni godišnji odmori	Ukupno
Stanje 1. januara 2017. godine	618	924	540	206	2.288
Kreirane/ukinute rezerve	(277)	66	-	223	12
Korištene rezerve	(4)	(11)	(327)	(206)	(548)
Povećanje diskontovanog iznosa	27	-	-	-	27
Aktuarski dobitak	(42)	-	-	-	(42)
Stanje 31. decembra 2017. godine	322	979	213	223	1.737
Kreirane/ukinute rezerve	35	2.974	-	233	3.242
Korištene rezerve		(1.000)	(107)	(223)	(1.330)
Povećanje diskontovanog iznosa	17	-	-	-	17
Aktuarski dobitak	(26)	-	-	-	(26)
Stanje 31. decembra 2018. godine	348	2.953	106	233	3.640

Efekti rezervisanja za sudske sporove su prikazani u bilansu uspjeha u okviru stavke Troškovi rezervisanja (Napomena 19), dok su efekti rezervisanja za otpremnine i ostale naknade zaposlenima i neiskorišćene godišnje odmore priznati u okviru stavke Troškovi zaposlenih (Napomena 15).

c) Rezervisanja za reorganizaciju

U skladu sa odlukom Odbora direktora, koja je donijeta na sjednici održanoj 7. oktobra 2016. godine, u okviru Projekta reorganizacije, jedna od mjera je racionalizacija broja zaposlenih do optimalnog nivoa koji omogućava troškovnu efikasnost i adekvatan rezultat operativnog poslovanja. Banka je, na ime isplate otpremnina višku zaposlenih, koji je utvrđen kroz organizacione promjene i optimizaciju poslovnih procesa, rezervisala sredstva u iznosu od EUR 540 hiljada. U toku 2018. godine isplaćene su otpremnine u iznosu od EUR 107 hiljada (u toku 2017. godine EUR 327 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

34. TEKUĆE PORESKE OBAVEZE

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Tekuće poreske obaveze	150	42

Obaveza za tekući porez iznosi EUR 146 hiljada, a iznos od EUR 4 hiljade se odnosi na umanjeње poreske obaveze iz 2017. godine, u skladu sa članom 32 a Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

35. NETO ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Odložena poreska sredstva	275	144
Privremena razlika u oporezivim rashodima	275	144
Odložene poreske obaveze	122	426
Privremena razlika u oporezivim rashodima iz 2017.	-	-
Privremena razlika u oporezivim rashodima	-	-
Privremena razlika za osnovna sredstva	82	63
Promjena u fer vrijednosti ulaganja u hartije od vrijednosti	40	363
Neto odložena poreska obaveza	(153)	282
Odloženi porez uključen u rezultat tekuće godine	213	122
Odloženi porez uključen u kapital tekuće godine	(26)	179

Promjene na odloženim poreskim obavezama u toku 2018. i 2017. godine su prikazane u sljedećoj tabeli:

	<u>Osnovna sredstva</u>	<u>Promjena privremene razlike u oporezivim rashodima</u>	<u>Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti</u>	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Stanje 31. decembra 2017. godine	63	-	363	426	-
Primjena MSFI 9	-	-	(195)	(195)	-
Stanje na 1. januar 2018.	63	-	168	231	225
Korekcija početnog stanja	-	(144)	-	(144)	-
Povećanje priznato u bilansu uspjeha	19	(131)	-	(112)	22
Smanjenje priznato u kapitalu	-	-	(26)	(26)	179
Prenos odložene poreske obaveze na tekuću za VISA akcije	-	-	(102)	(102)	-
Stanje na 31. decembar 2018. godine	82	(275)	40	(153)	426

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
36. OSTALE OBAVEZE

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Primljeni avansi za otplate kredita	1.380	1.466
Razgraničena kamata za reprogramirane kredite	-	161
Obaveze po osnovu kastodi poslova	712	1.046
Obaveze prema dobavljačima	252	214
Obračunati troškovi	743	1.190
Obaveze po kartičnom poslovanju	424	876
Obaveze na neraspoređene prilive	350	-
Ostala pasiva	563	1.860
Ostale obaveze	189	41
Ukupno	<u>4.613</u>	<u>6.854</u>

37. SUBORDINISANI DUG

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka iskazuje jedan subordinisani dugoročni kredit koji je u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/11 i 55/12), uključen u dopunski kapital II. Kredit je uzet od EFSE Vestern Balkan B.V. sa ciljem održavanja ciljnog koeficijenta kapitalne adekvatnosti, koji po zakonskoj regulativi ne smije biti niži od 10%.

Uslovi kredita su sljedeći:

	Dospijeće	Kamatna stopa	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
EFSE Vestern Balkan B.V.	30. jun 2020. godine	6M Euribor + 5,70% do 30. juna 2015.godine 6M Euribor + 7,70% od 1. jula 2015.godine do 30. juna 2020. godine	5.110	5.132
			<u>5.110</u>	<u>5.132</u>

Subordinisani kredit ne nosi pravo zamjene za kapital, i posljedično ne predstavlja nove potencijalne obične akcije.

38. KAPITAL I REZERVE

	<u>31.12.2018.</u>	<u>31.12.2017.</u>
Akcijski kapital	20.261	20.261
Emisiona premija	7.146	7.146
Akumulirana dobit/gubitak	6.114	7
Dobit tekuće godine	7.570	5.993
Ostale rezerve	25.383	36.397
Ukupno	<u>66.474</u>	<u>69.804</u>

Akcijski kapital čine obične akcije, istog reda, izdate upisom na račune imaoca u centralnom registru kod CDA. Imaoci akcija imaju pravo učešća u upravljanju, pravo na dio dobiti (dividendu) i pravo na odgovarajući dio imovine pri likvidaciji ili stečaju, u skladu sa zakonom.

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2018. godine iznosi EUR 20.261 hiljadu i sastoji se od 11.668.734 akcije pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 1,7364 (31. decembra 2017. godine: 11.668.734 akcije, po nominalnoj vrijednosti od EUR 1,7364).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

38. KAPITAL I REZERVE (nastavak)

U skladu sa odlukom Skupštine akcionara koja je održana 14.juna.2018., ostvarena dobit u 2017. godini je raspodijeljena za isplatu dividende akcionarima Banke. Dividenda je isplaćena po bruto vrijednosti od EUR 0,5136 po jednoj akciji.

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11), koji je stupio na snagu 19. marta 2008. godine, definisan je minimalni iznos novčanog kapitala banke u vrijednosti od EUR 5.000 hiljada. Na dan 31. decembra 2018. godine sopstveni kapital Banke je iznosio EUR 44.748 (31. decembra 2017. godine EUR 37.888 hiljada).

U tabeli niže prikazana je vlasnička struktura akcijskog kapitala sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine i 31. decembra 2017. godine:

	31.12.2018.		31.12.2017.	
	000 EUR	% učešća	000 EUR	% učešća
Nova ljubljanska banka d.d. Ljubljana	20.227	99,83	20.227	99,83
Ostali akcionari	34	0,17	34	0,17
	20.261	100,00	20.261	100,00

a) Ostale rezerve kapitala čine:

	31.12.2018.	31.12.2017.
Rezerve iz dobiti	5.368	5.367
Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	622	3.662
Aktuarski gubitak po osnovu rezervisanja za otpremnine	(165)	(191)
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	19.558	27.559
Ukupno	25.383	36.397

Banka utvrđuje potrebne rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu kao pozitivnu razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa kriterijumima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i zbira iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke. Odluka o dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama je jedna od odluka kojom se uspostavio regulatorni okvir za stupanje na snagu MSFI 9 - Finansijski instrumenti, koji je, od 1. januara 2018. godine, zamijenio MRS 39 – Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. Ovom odlukom bankama se dozvoljava da, pri utvrđivanju godišnjih finansijskih iskaza, sredstva na računu 3025 - Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, djelimično ili u potpunosti prenesu na račun neraspoređene dobiti. Banka je, u toku 2018.godine, dio posebne rezerve za kojom ne postoji potreba u iznosu od EUR 8.000 hiljada, a koja je iskazana na računu 3025, oslobodila i prenijala na račun akumuliranog gubitka/dobitka iz prethodnog perioda, kako je prikazano u Iskazu o promjenama na kapitalu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
38. KAPITAL I REZERVE (nastavak)

Promjene na rezervi po osnovu fer vrijednosti u toku 2018. i 2017. godine, prikazane u Iskazu o promjenama na kapitalu, bile su sljedeće:

	Vlasničke hartije od vrijednost	Dužničke hartije od vrijednosti	Aktuarski dobici/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine	2018.	2017.
Stanje 31. decembar 2017.	1.021	2.641	(191)	3.471	1.630
Efekat primjene MSFI 9 (napomena 3.25)	(1.021)	(1.776)	-	(2.797)	-
Stanje 1. januar 2018.		865	(191)	674	1.630
Promjena fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	1	(270)	-	(269)	1.978
Aktuarski dobiti/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine	-	-	26	26	42
Odložena poreska obaveza po stopi od 9%	-	26	-	26	(179)
Stanje 31. decembra 2018.	1	621	(165)	457	3.471

U 2018. godini je izvršen novi aktuarski obračun rezervisanja za beneficije zaposlenih. Po osnovu rezervisanja za obaveze za otpremnine (Napomena 3.20 b), priznat je aktuarski dobitak u iznosu od EUR 26 hiljade.

39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka posmatra povezana lica shodno zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda 24, koji definiše da su povezana lica:

- strane koje direktno ili indirektno, putem jednog ili više posrednika, kontrolišu, su kontrolisane ili su pod zajedničkom kontrolom sa (tim) entitetom;
- strane u kojima Banka posjeduje udio u entitetu koji joj omogućava značajan uticaj nad entitetom, a koje nisu ni povezana pravna lica niti učesnici u zajedničkom poduhvatu;
- privatna lica koja direktno ili indirektno posjeduju glasačko pravo u Banci koje im omogućava značajan uticaj nad Bankom, odnosno bilo koji subjekat za koji se očekuje da ima uticaj ili je pod uticajem povezanog lica Banke;
- članovi ključnog rukovodećeg kadra, odnosno lica koja posjeduju ovlašćenja i odgovornosti u pogledu planiranja, upravljanja i kontrolisanja poslovanja Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom razmatranja svake pojedinačne transakcije sa povezanim licima, pažnja je, osim na pravnu formu, usmjerena i na suštinu tj. sadržaj transakcije.

Većinski vlasnik banke je Nova ljubljanska banka d.d. Ljubljana registrovana u Sloveniji (matična banka), u čijem se vlasništvu nalazi 99,83% običnih akcija na dan 31. decembra 2018. godine (31. decembar 2017: 99,83%).

Ostala pravna lica prikazana u tabeli niže smatraju se povezanim licima budući da su članice NLB Grupe. Članice NLB Grupe su povezane sa Bankom budući da su zajednički kontrolisane od strane matične banke.

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim pravnim licima u toku svog redovnog poslovanja, po tržišnim uslovima.

Pomenute transakcije obuhvataju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti kao i lična primanja članova rukovodstva Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31.decembra 2018. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha za 2018. godinu prikazani su u sljedećim tabelama:

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja													
Kreditni bankama	6.919	-	-	-	4	3	-	4	3	-	-	-	6.933
Dati krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	576	576
Ostala potraživanja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Ukupno potraživanja	6.919	-	-	-	4	3	-	4	3	-	2	576	7.511
Obaveze													
Depoziti po viđenju	4.590	57	22	32	380	1.084	2	6	582	107	415	151	7.428
Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	187	187
Ostale obaveze	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Ukupno obaveze	4.593	57	22	32	380	1.084	2	6	582	107	415	338	7.618
Neto potraživanja/obaveze	2.326	(57)	(22)	(32)	(376)	(1.081)	(2)	(2)	(579)	(107)	(413)	238	(107)
Vanbilansne stavke	3.841												3.841

Materijalno značajne pojedinačne transakcije sa matičnom bankom obuhvataju date kredite, depozite i subordinisani dug, čiji su uslovi objelodanjeni u napomenama 24, 31 i 37.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Pristina	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Prihodi													
Prihodi od kamata	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	201
Prihodi od naknada	8	1	1	-	-	-	-	-	-	1	3	-	14
Neto dobiti od finansijskih instrumenata za trgovinu	(9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(9)
Ostali prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	38	-	41
Ukupno prihodi	179	1	1	-	-	-	-	-	-	4	41	21	247
Rashodi													
Rashodi kamata	(15)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(6)	(21)
Rashodi provizija	(25)	-	-	-	(3)	-	-	(15)	-	-	-	-	(43)
Troškovi (lični i materijalni)	(30)	-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	(1.365)	(1.403)
Ostali rashodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(215)	-	(215)
Ukupno rashodi	(70)	-	-	-	(3)	-	-	(15)	-	(8)	(215)	(1.371)	(1.682)
Neto prihodi/rashodi	109	1	1	-	(3)	-	-	(15)	-	(4)	(174)	(1.350)	(1.435)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

U tabeli niže prikazani su obim transakcija sa povezanim licima, stanja na računima sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2017. godine, kao i stanje na računima prihoda i rashoda za godinu završenu na taj dan:

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja													
Kredit bankama	27.763	-	-	-	7	3	-	10	23	-	-	-	27.806
Dati krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	759	759
Ostala potraživanja	8	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	-	18
Ukupno potraživanja	27.771	-	-	-	7	3	-	10	23	1	9	759	28.583
Obaveze													
Depoziti po viđenju	150	35	20	4	201	238	1	66	588	303	956	68	2.630
Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	229	229
Ostale obaveze	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6
Ukupno obaveze	155	35	20	4	201	238	1	66	588	304	956	297	2.865
Neto potraživanja/obaveze	27.616	(35)	(20)	(4)	(194)	(235)	(1)	(56)	(565)	(303)	(947)	462	25.718

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Pristina	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Prihodi													
Prihodi od kamata	73	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	97
Prihodi od naknada	4	2	1	-	2	-	-	-	-	-	3	-	12
Neto dobici od finansijskih instrumenata za trgovinu	(9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(9)
Ostali prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	86	-	92
Ukupno prihodi	68	2	1	-	2	-	-	-	-	6	89	24	192
Rashodi													
Rashodi kamata	(441)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(5)	(446)
Rashodi provizija	(35)	-	-	-	(6)	-	-	(15)	-	-	-	-	(56)
Troškovi (lični i materijalni)	(31)	-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	(1.365)	(1.404)
Ukupno rashodi	(507)	-	-	-	(6)	-	-	(15)	-	(8)	-	(1.370)	(1.906)
Neto prihodi/rashodi	(439)	2	1	-	(4)	-	-	(15)	-	(2)	89	(1.346)	(1.714)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

39. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Naknade ključnim članovima rukovodstva

	31.12.2018.			31.12.2017.		
	Uprava	Drugi ključni članovi rukovodstva	Ukupno	Uprava	Drugi ključni članovi rukovodstva	Ukupno
Plate i druge kratkoročne naknade	403	880	1.283	371	822	1.193
Nadoknada troškova	79	-	79	95	-	95
Dugoročne naknade	3	-	3	6	71	77
Ukupno	485	880	1.365	472	893	1.365

Kratkoročne naknade obuhvataju novčane naknade (bruto plate i zarade, regres za godišnji odmor, ostale kratkoročne naknade).

Nadoknada troškova obuhvata plaćene zakupnine za stan i ostale ugovorene troškove.

Dugoročne naknade obuhvataju rentnu štednju, dodatno osiguranje i otpremnine za penzionisanje.

Članovi Odbora direktora i Odbora za reviziju ne primaju naknadu za vršenje njihove funkcije i sjednice.

40. VANBILANSNE STAVKE

a) Struktura ugovorenih iznosa vanbilansnih finansijskih instrumenata Banke

	31.12.2018.	31.12.2017.
Rizična vanbilansna aktiva		
Akreditivi	1.074	1.336
Kratkoročne garancije	13.471	15.378
Dugoročne garancije	12.836	12.202
Preuzete obaveze	27.113	23.939
Ukupna rizična vanbilansna aktiva	54.494	52.855
Rezervisanja (Napomena 33)	(1.245)	(487)
Ukupno	53.249	52.368
Ostale vanbilansne stavke	1.670.860	1.464.103
Ukupno ostala vanbilansna aktiva	1.670.860	1.464.103
Memorandum računi	-	-
Ukupno vanbilansna evidencija	1.725.354	1.516.958

- Garancije su date lokalnim vlastima i preduzećima za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla. Na izdate garancije i ostale preuzete obaveze Banka je izdvojila rezervacije u iznosu od EUR 1.245 hiljada (2017: EUR 487 hiljada) (Napomena 33).
- Ostale vanbilansne stavke se, najvećim dijelom, odnose na primljena sredstva obezbjeđenja u iznosu od EUR 1.460.912 hiljada (2017: EUR 1.297.599 hiljada) i poslove u ime i za račun trećih lica u iznosu od EUR 160.443 hiljada (2017: EUR 161.314 hiljada), koje Banka vrši uz odgovarajuću naknadu i po kojima ne snosi bankarski ili drugi rizik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2018.*(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)***40. VANBILANSNE STAVKE (nastavak)****b) Struktura primljenih sredstava obezbjeđenja:**

	31.12.2018.	31.12.2017.
Nekretnine	465.714	506.619
Hartije od vrijednosti	1.029	1.029
Ostalo	994.169	789.951
Ukupno	1.460.912	1.297.599

U okviru pozicije „Ostalo“ najznačajnija stavka u iznosu od EUR 881.268 hiljada (2017: EUR 766.941 hiljade) se odnosi na sredstva obezbjeđenja mjenice. Vrijednosti garancija koje je dala Vlada Crne Gore po osnovu kredita, garancija i akreditiva koje je Banka izdala komitentima iznose EUR 6.600 hiljada (2017: EUR 6.600 hiljada).

c) Vanbilansna evidencija otpisanih potraživanja

Banka je, shodno članu 49.b Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama u ranijem periodu otpisala bilansna potraživanja za koja je procijenjeno da neće biti nadoknađena, bruto izloženosti EUR 43.321 hiljada (2017: EUR 42.873 hiljada). Pošto je izmjenama odluke član 49b brisan, od 1. januara 2018. godine više se ne vrši prenos potraživanja na internu evidenciju, kako je to bilo propisano ovim Članom. Potraživanja prenesena do ovog datuma su uključena u vanbilansnu evidenciju Banke i tu ostaju do okončanja postupka naplate (uvećana za iznos pripadajućih kamata).

Banka nastavlja da vrši prenos potraživanja na vanbilansnu evidenciju za koja se ne očekuje značajnija naplata, u skladu sa zahtjevima MSFI, i u skladu sa Standardom za otpis/prenos dospjelih nenaplaćenih kredita i potraživanja u NLB Grupi. Ova potraživanja se nadalje vode na vanbilansnoj evidenciji do okončanja postupka naplate. U 2018. godini po ovom osnovu Banka je otpisala potraživanja u iznosu od EUR 7.526 hiljada.

d) Poslovanje u tuđe ime i za tuđi račun

Banka vrši usluge čuvanja i upravljanja značajnim iznosom sredstava u ime i za račun pravnih i fizičkih lica uz zaračunavanje određene naknade za pomenute usluge. Na dan 31. decembra 2018. godine, sredstva koje je Banke primila na čuvanje iznose EUR 70.195 hiljada (2017: EUR 71.136 hiljada). Pomenuta sredstva se računovodstveno obuhvataju odvojeno od sredstava Banke. Prihodi i rashodi ovih fondova realizuju se za sopstvene potrebe tako da Banka nema obaveze po osnovu pomenutih transakcija.

Za usluge posrednika i poslovanja u tuđe ime i za tuđi račun Banka je obračunala naknadu u iznosu od EUR 69 hiljada (2017: EUR 59 hiljada) koju je evidentirala u bilansu uspjeha pod stavkom Prihod od provizija i naknada po osnovu posredničkog poslovanja. Od ovog iznosa EUR 15 hiljada se odnosi na poslove zastupanja u osiguranju, odnosno trgovanje hartijama od vrijednosti u ime i za račun klijenta, dok se EUR 54 hiljada odnosi na poslovanje, odnosno na čuvanje hartija od vrijednosti i druge slične usluge.

41. POTENCIJALNE I PREUZETE OBAVEZE

a) Sudski sporovi

Na dan 31. decembra 2018. godine Banka je imala 143 započeta sudska spora u kojima je imala status tuženog lica, u ukupnom iznosu od EUR 12.883 hiljada. Imajući u vidu stepen materijalnosti i procjenu rizika, Banka je izvršila rezervisanje u iznosu od EUR 2.952 hiljada. Tokom decembra je iz prethodno rezervisanih sredstava isplaćen iznos od EUR 991 hiljada u jednom od materijalnijih sporova koje je Banka imala.

Ishod sporova u toku za koje nije izvršeno rezervisanje za sada nije moguće pozdano ocijeniti, ali mišljenje rukovodstva i pravnog savjetnika je da se ne očekuju dodatni negativni ishodi sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke. Vrijednost tužbi protiv Banke i svih materijalno značajnih sporova je procijenjena pojedinačno i mala je vjerovatnoća da će Banka imati gubitke koje treba priznati u pojedinačnim finansijskim iskazima, osim onih već priznatih.

Osim pomenutog, Banka vodi i 81 sudski spor u kojima ima status tužioca, u ukupnom iznosu od EUR 4.522 hiljada.

b) Preuzete obaveze/potraživanja po osnovu operativnog zakupa

Banka, kao zakupac, nema obavezu za buduća plaćanja po osnovu zakupnina po ugovorima o poslovnim zakupima koji se ne mogu otkazati.

Banka, kao zakupodavac, nema zaključene ugovore o poslovnom zakupu koji se ne mogu, pod određenim okolnostima i u ugovorenom roku, otkazati jednostranom voljom.

42. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10, 40/11) i propisima Centralne banke Crne Gore.

	2018.	2017.
Osnovni kapital (minimalni iznos 5 miliona EUR)	43.748	35.888
Sopstvena sredstva banke (minimalni iznos 5 miliona EUR)	44.748	37.888
Ponderisana bilansna aktiva	209.506	180.918
Ponderisane vanbilansne stavke	17.967	18.867
Koeficijent solventnosti (minimalni iznos 10%)	16,45%	15,79%
Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra 2018. godine (minimalni koeficijent 0,9)	0,99	1,31
Dekadni koeficijent likvidnosti za dekadu koja se završava na 31. decembra 2018. godine (minimalni koeficijent 1)	1,04	1,33
Izloženost banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (limit 25% sopstvenih sredstava banke)	12,41%	14,69%
Zbir velikih izloženosti (limit 800% sopstvenih sredstava banke)	34,72%	70,78%
Ukupna izloženost prema licima povezanim s Bankom (limit 200% sopstvenih sredstava banke)	31,43%	55,56%
Ukupna izloženost prema zaposlenom u Banci (limit 1% sopstvenih sredstava banke)	0,22%	0,27%

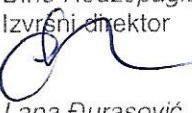
43. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Nakon datuma bilansa stanja nije bilo događaja koji bi mogli imati uticaja na finansijsko stanje i rezultate poslovanja prikazane u finansijskim iskazima za godinu završenu na dan 31. decembra 2018. godine.

Podgorica, 25. aprila 2019. godine.

Martin Leberle
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Lana Đurasović
Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NLB Banka AD Podgorica

**Godišnji izvještaj menadžmenta
za
2018. godinu**

Godišnji izvještaj menadžmenta NLB Banke AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) sačinjen je shodno odredbama Zakona o računovodstvu (Službeni list Crne Gore, broj 64/12). Uvažavajući sadržinu propisanu članom 11, daje cjelovitu prezentaciju poslovanja Banke, od prikaza poslovnih aktivnosti i organizacije, načina upravljanja rizicima do osvrta na budući planirani razvoj.

Prezentovani podaci i informacije u Izvještaju za 2018. godinu bazirani su na konačnim knjigovodstvenim podacima, uvažavajući i podatke iz dodatnih evidencija u Banci, u poređenju sa stanjem na kraju i za 2017. godinu.

Opšti podaci o Banci

Opšti podaci na dan 31.12.2018. godine

Naziv	NLB Banka a.d. Podgorica
Sjedište i adresa	Bulevar Stanka Dragojevića br. 46, 81000 Podgorica
PIB	02011395
Djelatnost	Ostalo monetarno posredovanje
Broj zaposlenih	300
Broj akcionara	197
Vrijednost osnovnog kapitala	20.261.087,36 EUR
Broj akcija	11.668.734
Nominalna vrijednost akcije	1.73635695 EUR

Vlasnici sa najvećim učešćem	% vlasništva
1. NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d.	99,830%
2. JP " STAMBENO - KOMUNALNO PREDUZEĆE "	0,016%
3. "MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	0,010%
4. GIP " RADNIK " DD. BIJELO POLJE	0,005%
5. SO " BUDVA " BUDVA	0,005%
6. OG DI "VUKMAN KRUŠČIĆ" - MOJKOVAC	0,005%
7. OPŠTINSKI FOND ZAJEDNIČKIH REZERV ULCINJ	0,005%
8. INEX " ZLATNA OBALA " - PJ SUTOMORE	0,004%
9. JZU. OPŠTA BOLNICA " BLAŽO ORLANDIĆ " BAR.	0,004%
10. HORIZON LOGISTICS U STEČAJU AD BAR	0,004%

Odbor direktora

Archibald Kremser, predsjednik
Marjana Usenik, zamjenica predsjednika
Jana Benčina Henigman, član
Martin Leberle, član
Iztok Prelog, član
Lotti Natalija Zupančič, član
Polona Žižmund, član

Odbor za reviziju

Tatjana Jamnik Skubic, predsjednica
Rok Šturm, zamjenik predsjednice
Andreja Golubić, član
Iztok Prelog, član

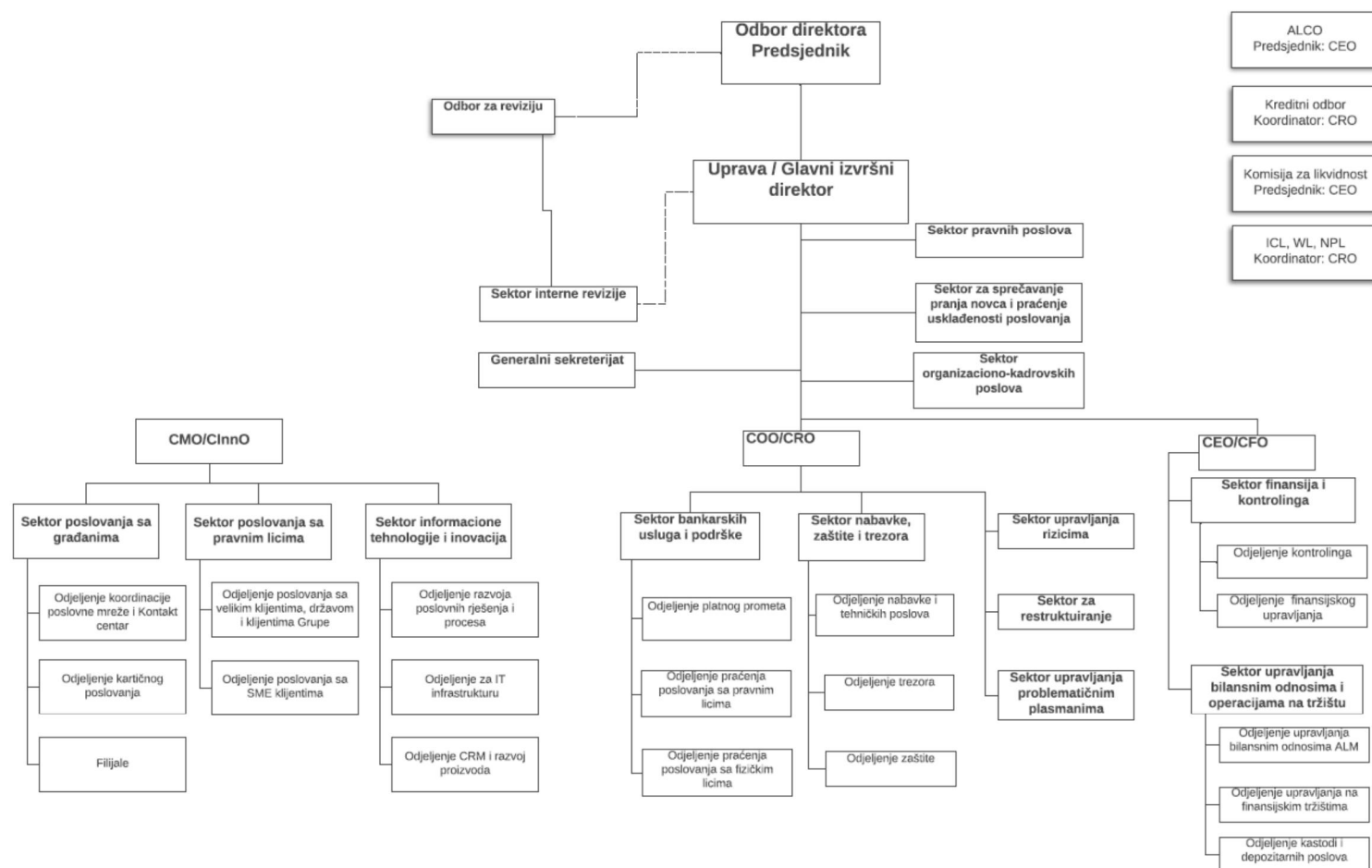
Uprava

Martin Leberle, predsjednik Uprave
Marko Popović, član Uprave
Dino Redžepagić, član Uprave

Revizor

Ernst & Young Montenegro d.o.o.

Organizaciona šema Banke na dan 31.12.2018.

SADRŽAJ

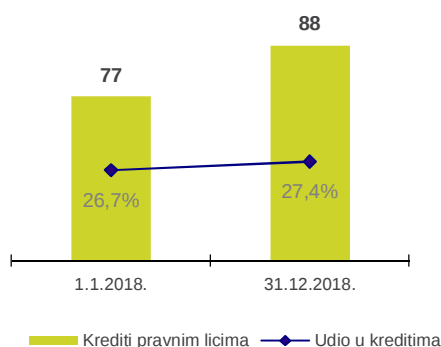
1.	Poslovna aktivnost	2
	Poslovanje sa pravnim licima i državom; Poslovanje sa fizičkim licima	2
	Pozicija na tržištu.....	3
2.	Analiza finansijskog rezultata	5
	Ključni finansijski podaci	5
	Bilans uspjeha	6
	Bilans stanja	8
3.	Poslovanje segmenata	10
4.	Planirani budući razvoj	11
5.	Upravljanje rizicima	12
	Ciljevi i metode upravljanja rizicima.....	12
	Izloženost rizicima	13
	Politike upravljanja rizicima	14
6.	Aktivnosti razvoja	15
7.	Upravljanje kadrovima.....	16
8.	Prikaz pravila korporativnog upravljanja.....	17
9.	Ostalo	18
	Socijalna i kadrovska pitanja	18
	Pitanja životne sredine i društvene odgovornosti	18
	Sprječavanje i upravljanje mitom i korupcijom.....	19
10.	PRILOG 1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja	21

1. Poslovna aktivnost

Poslovanje sa pravnim licima i državom

- § Značajna kreditna podrška pravnim licima, iznad planirane; rast u odnosu na prethodnu godinu i iznad tržišnog prosjeka;
- § U strukturi, najveći rast zabilježen kod kredita za likvidnost i izgradnju/adaptaciju građevinskih objekata; godinu obilježila podrška nizu reprezentativnih projekata u segmentu turizma i hotelijerstva;
- § Nivo kreditne podrške državnim projektima zadržan na približno istom nivou, uz visoko tržišno učešće;
- § Inovirana ponuda kroz uvođenje poslovnih paketa za segment malih i srednjih preduzeća, nastavak optimizacije kreditnog procesa, redizajn procesa otvaranja računa i organizaciju niza prodajnih kampanja;
- § Potvrđen fokus na klijente i kroz organizaciju više događaja, sa temama iz oblasti kvalitetnog upravljanja finansijama, unaprijeđenja poslovanja u ugostiteljstvu i turizmu, kao i uticaja uvođenja evropskih standarda na poslovanje lokalnih kompanija.

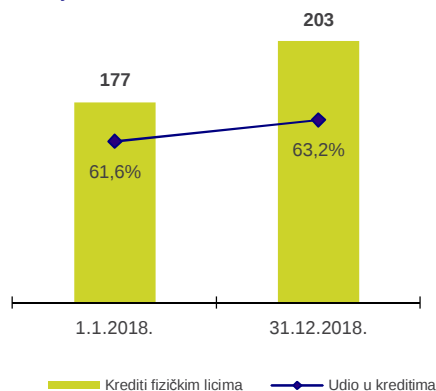
Bruto krediti pravnim licima, stanje na dan, u mil EUR

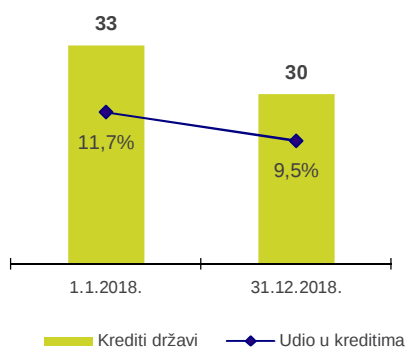
Poslovanje sa fizičkim licima

- § Rekordna kreditna aktivnost, značajno iznad planirane - prvenstveno u segmentu gotovinskih kredita, uz zadržavanje leaderske pozicije u stambenom kreditiranju;
- § Godinu obilježila i realizacija četvrtog projekta „1000+“ stambenog kreditiranja u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma;
- § U segmentu kartičnog poslovanja, aktivnosti na optimizaciji ponude i unaprijeđenju procesinga transakcija direktno podržale rast obima i prihoda; dodatni efekti više tekućih projekata očekuju se već u 2019. godini;
- § Inovirana ponuda sa fokusom na klijenta – jednostavniji procesi, jedinstvena ponuda realizacije gotovinskog kredita za 1 sat, unaprijeđena ponuda za segment penzionera, organizacija niza prodajnih kampanja;
- § Posebna pažnja data unaprijeđenju ponude bankosiguranja i širenju saradnje sa osiguravajućim kućama.

Bruto krediti fizičkim licima, stanje na dan, u mil EUR

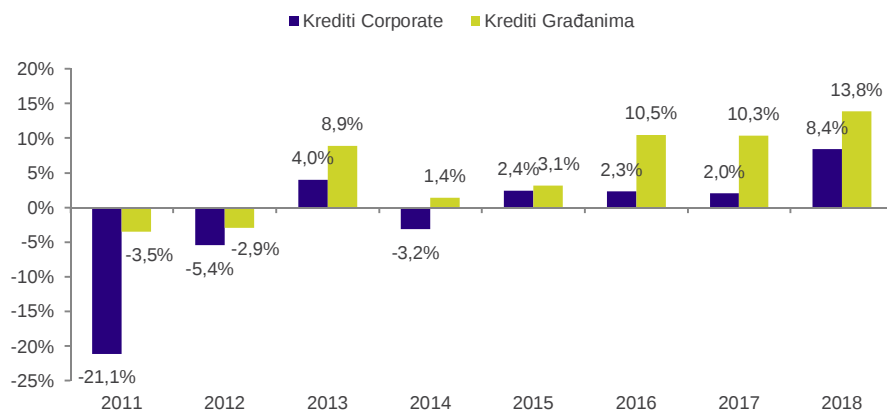
Bruto krediti državi, stanje na dan, u mil EUR

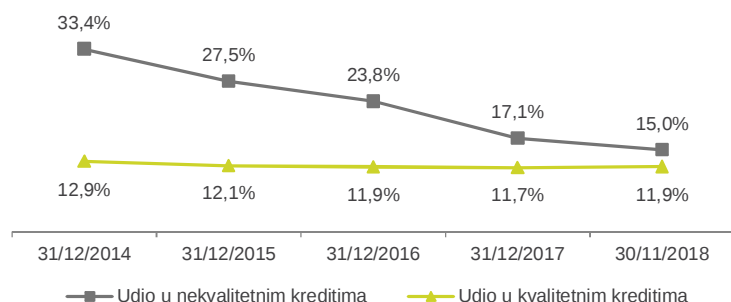
Pozicija na tržištu

Od 2015. godine se bilježe pozitivne i rastuće stope kretanja kredita bankarskog sektora, uz značajniji rast u segmentu kreditiranja građana.

Godišnja stopa rasta kredita u bankarskom sistemu Crne Gore

Udio u kvalitetnim i nekvalitetnim kreditima

Udio Banke u kvalitetnim kreditima (PL) je stabilan, uz trend blagog rasta u 2018. godini. Sa druge strane, usljed aktivnog upravljanje nekvalitetnim kreditima (NPL), nivo NPL-a je smanjen za 106 miliona EUR u odnosu na kraj 2014. godine, što je prouzrokovalo značajno smanjenje tržišnog udjela.

Tržišni udio u ukupnim bruto kreditima je u 2018. godini ostao na nivou sa kraja prethodne godine, uz porast tržišnog udjela u kreditima pravnim licima i blagi porast tržišnog udjela u kreditima fizičkim licima, dok je tržišni udio u kreditima državi smanjen.

Nakon trenda smanjenja *tržišnog udjela u depozitima*, Banka je u 2018. godini zabilježila porast i u ovom segmentu.

	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	31.12.2017.	31.12.2018.
Broj banaka u bankarskom sektoru	12	14	15	15	15
Udio Banke u bruto kreditima pravnim licima	16,9%	12,1%	9,3%	7,1%	7,6%
Udio Banke u bruto kreditima fizičkim licima	18,0%	17,6%	16,6%	15,9%	16,0%
Udio Banke u depozitima pravnih lica	15,1%	12,9%	10,0%	7,9%	8,4%
Udio Banke u depozitima fizičkih lica	18,7%	15,9%	14,8%	13,8%	13,9%

Ključna dostignuća Banke:

7,6 miliona EUR

Neto dobit nakon oporezivanja

Porast od 26% u odnosu na prethodnu godinu

12,2%

Rast bruto kredita nebankama

Uz rast neto kredita od 15,9% i smanjenje ispravki vrijednosti od 38,2%

7%

Rast neto kamata

Uz rast na strani prihoda i uštede na strani rashoda

16,5%

Koeficijent adekvatnosti kapitala

Snažna kapitalna pozicija, koja je i nakon isplate redovne dividende značajno iznad propisanog minimuma

12,4%

Rast neto naknada i provizija

Povećan obim posla praćen je i rastom neto naknada i provizija, koje bilježe značajan rast uprkos oštroj konkurenciji

6,8%

Udio NPL

Dalje unaprjeđenje kvaliteta portfelja uz smanjenje nivoa NPL od 10 mil EUR

51,8%

CIR

Značajno poboljšanje CIR-a u odnosu na prethodnu godinu usljed rasta neto operativnog prihoda za 9,8%, dok troškovi rastu 2,4%.

2. Analiza finansijskog rezultata

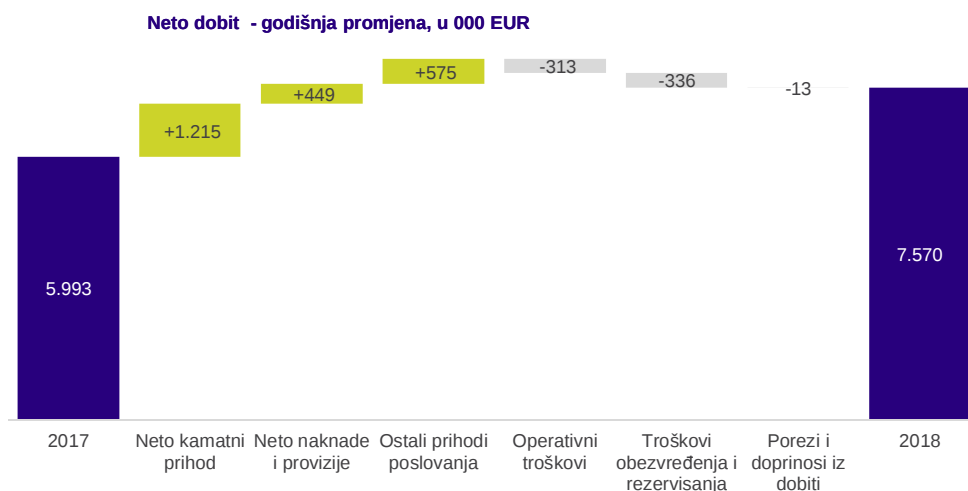
Ključni finansijski podaci

	2018.	2017.	rast
Pokazatelji bilansa uspjeha (u mil EUR)			
Neto kamatni prihodi	18,6	17,4	7,0%
Neto nekamatni prihodi	6,4	5,4	19,1%
Operativni troškovi	13,0	12,6	2,5%
Rezervacije	4,6	4,2	7,9%
Dobit/gubitak prije oporezivanja	7,5	5,9	26,9%
Dobit/gubitak nakon oporezivanja	7,6	6,0	26,3%
Pokazatelji bilansa stanja (u mil EUR)			
Bilansna suma	489,0	456,4	7,2%
Bruto krediti nebankarskom sektoru	321,7	286,9	12,2%
Depoziti nebankarskog sektora	391,8	359,6	9,0%
Kapital	66,5	65,1	2,1%
Ključni finansijski pokazatelji			
a) Kvalitet kreditnog portfelja			
Pokrivenost kredita rezervacijama	3,8%	7,0%	
Pokrivenost nekvalitetnih kredita rezervacijama	53,3%	60,2%	
Kreditni (C+D+E)/Ukupni krediti	6,8%	10,2%	
b) Profitabilnost			
Kamatna marža	4,4%	4,3%	
Povrat na kapital/prije oporezivanja (ROE b.t.)	11,2%	7,7%	
Povrat na aktivu/prije oporezivanja (ROA b.t.)	1,6%	1,3%	
Povrat na kapital/poslije oporezivanja (ROE a.t.)	11,3%	7,6%	
Povrat na aktivu/poslije oporezivanja (ROA a.t.)	1,6%	1,3%	
c) Troškovi poslovanja			
Operativni troškovi/prosječna bilansna suma	2,7%	2,7%	
Udio troškova u neto operativnom prihodu (CIR)	51,8%	55,5%	
d) Likvidnost			
Likvidna aktiva/kratkoročna pasiva	44,4%	53,1%	
Likvidna aktiva/ukupna aktiva	29,4%	32,5%	
e) Ostalo			
Tržišni udio po bilansnoj sumi	11,1%	11,0%	
Pokrivenost neto kredita sa depozitima (LTD)	79,0%	74,2%	
Sveobuhvatni koeficijent adekvatnosti kapitala	16,5%	15,8%	

NLB Banka je u 2018. godini nastavila trend stabilnog poslovanja i ostvarila neto dobit u iznosu od 7,6 miliona EUR, uz rezultat prije rezervacija u iznosu od 12,1 mil EUR. Realizovana neto dobit je 1,6 miliona EUR iznad prošlogodišnje. Tokom 2018. godine isplaćena je redovna dividenda u iznosu od 6 miliona EUR, a koeficijent adekvatnosti kapitala, i pored isplate dividende, ostao je značajno iznad zakonskog minimuma, te na kraju 2018. godine iznosio 16,5% (zakonski minimum 10%). Uz punu posvećenost klijentima i inoviranu ponudu, zabilježen je rekordan rast ukupnih bruto kredita – 35 miliona EUR ili 12,2%.

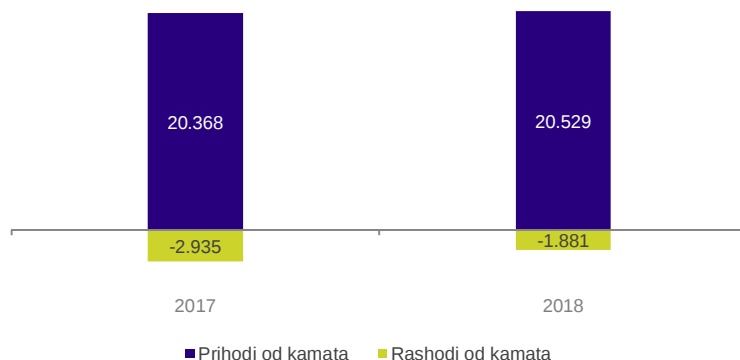
Bilans uspjeha

Pozitivan trend u odnosu na prethodnu godinu bilježe i neto kamatni i neto nekamatni prihodi. Operativni troškovi su na nešto većem nivou, podržavajući realizovani rast, ali uz značajno poboljšanje pokazatelja odnosa operativnih troškova i neto operativnog prihoda, koji je na kraju 2018. godine iznosio 51,8% (2017: 55,5%).

Rast *neto prihoda od kamata* većim dijelom je uzrokovan uštedama na pasivi, što je posljedica aktivnog upravljanja kroz cjenovnu politiku, ali i generalnog trenda smanjenja kamatnih stopa na tržištu. Sa druge strane, uprkos ovom trendu, Banka je uspjela da ostvari rast na prihodnoj strani, usljed rasta i poboljšanja strukture kreditnog portfelja.

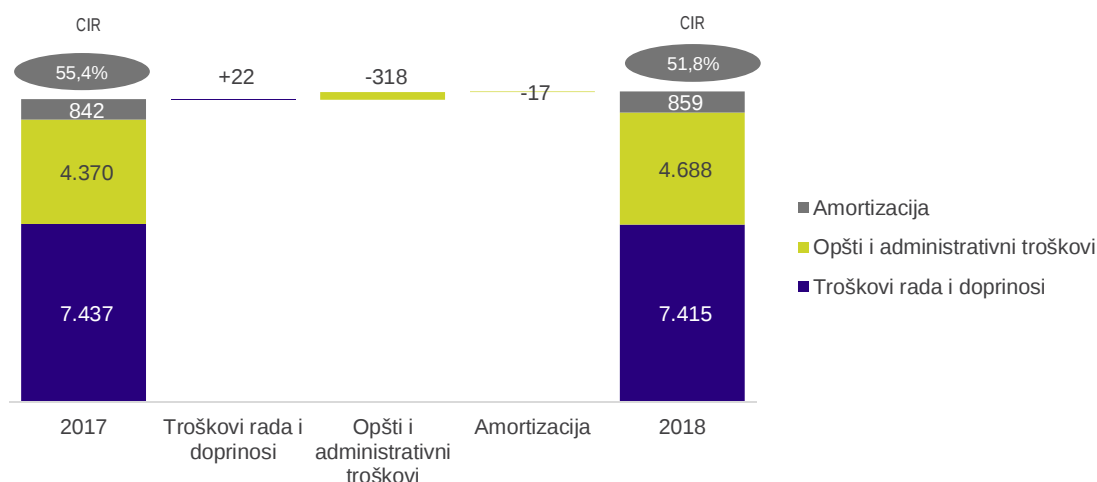
Neto kamatni prihod, u 000 EUR

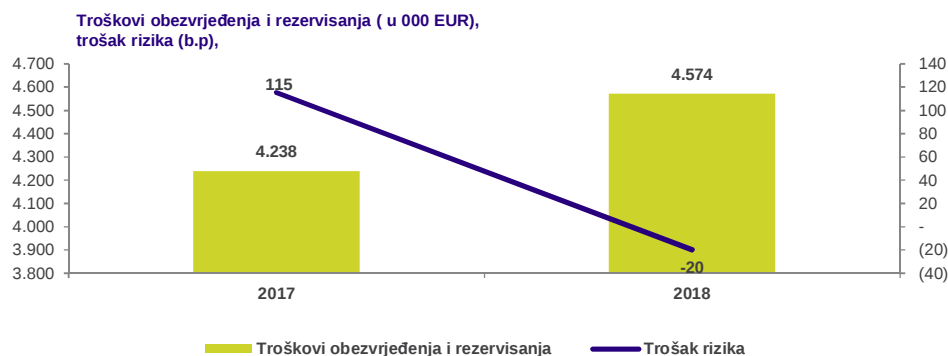
Ukupna zarada od *neto naknada i provizija* bilježi rast za 12,4%, a glavni generatori rasta bili su zarada od kartičnog poslovanja i osnovnih računa. Zarada od platnog prometa je takođe porasla, dok su naknade od garancijskog poslovanja niže nego u prethodnoj godini.

Kada je u pitanju *struktura neto operativnog prihoda*, bilježi se blago pomjeranje u korist neto nekamatnih prihoda u odnosu na prethodnu godinu; 25,5% neto operativnog prihoda je ostvareno od neto nekamata (2017. 23,5%), dok je i dalje dominantna zarada od neto kamata od 74,5% (2016. 76,5%).

Operativni troškovi bilježe rast od 2,5% u odnosu na prethodnu godinu, koji je uzrokovan porastom opštih i administrativnih troškova. *CIR* (kao pokazatelj pokrivenosti troškova neto prihodima) je, sa druge strane, zabilježio značajno poboljšanje; na kraju 2018. iznosio je 51,8% i značajno je ispod tržišnog prosjeka.

Trošak rizika je u 2018. godini bio negativan i iznosio je -20 bazičnih poena. Obezvrjeđenje kredita i vanbilansa je 3,6 miliona EUR niže nego u prethodnoj godini, dok su ostala obezvrjeđenja i rezervisanja zabilježila rast u iznosu od 3,9 mil EUR u odnosu na nivo iz prethodne godine.

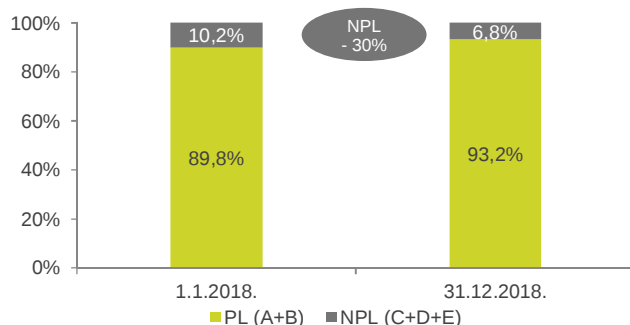
Bilans stanja

Nakon kontrolisanog smanjenja *bilansne sume* u prethodnim godinama, usljed aktivnog rješavanja nekvalitetnih kredita, u 2018. godini se bilježi rast za 7,1%, uz dalje poboljšanje produktivnosti bilansa stanja. Pokazatelji likvidnosti imaju trend smanjenja, ali su iznad minimalno propisanih vrijednosti.

Ulaganja u hartije od vrijednosti bilježe povećanje za 8 miliona EUR.

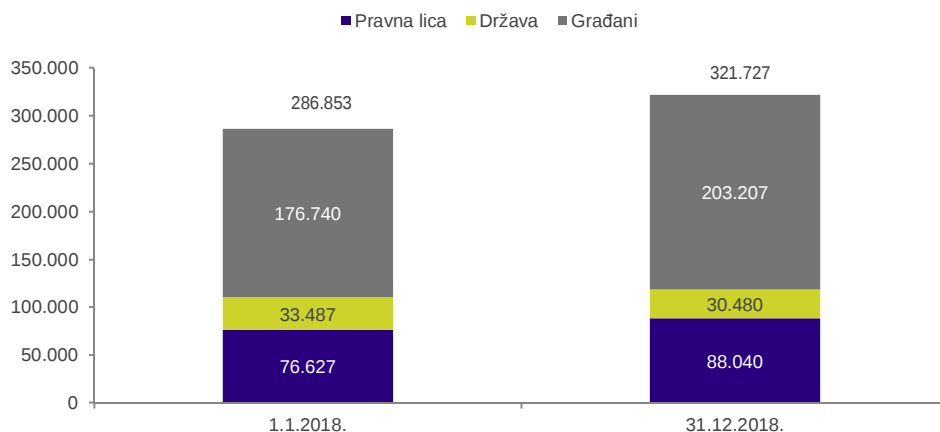
Ukupni *neto krediti nebanakrskom* sektoru bilježe porast u iznosu od 42,5 miliona EUR, uz porast bruto kredita u iznosu od 34,9 miliona EUR i smanjenje ispravke vrijednosti po kreditima za 7,6 miliona EUR. Nastavljen je trend poboljšanja kvaliteta portfelja, pa su bruto nekvalitetni krediti zabilježili smanjenje u iznosu od 10 miliona EUR, čineći 6,8% ukupnih bruto kredita na kraju 2018. godine. Dostižući ovaj udio nekvalitetnih kredita, Banka se pozicionirala ispod tržišnog prosjeka i obezbijedila osnovu za rast tržišnog udjela u ukupnim bruto kreditima.

Bruto krediti bez kamata i vremenskih razgraničenja - bonitetna struktura kreditnog portfelja

Kreditni građanima i krediti pravnim licima su zabilježili stope rasta od 15%, dok su krediti državi smanjeni za 9%.

Kretanje stanja bruto kredita nebankama po segmentima, u 000 EUR

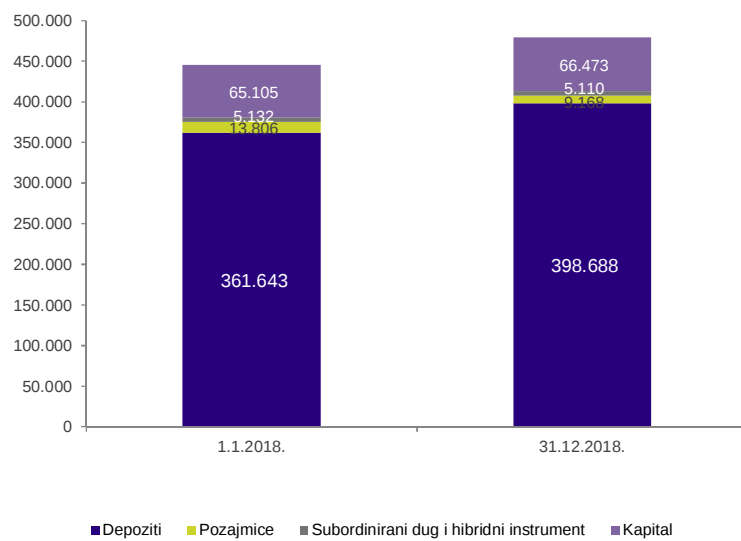
Kada su u pitanju *izvori*, Banka se dominantno oslanja na domaće depozite, čiji udio u ukupnim izvorima ima rastući trend. Dominantni su depoziti fizičkih lica, sa udjelom od 66%, dok depoziti pravnih lica i države čine 34% ukupnih depozita nebankarskog sektora.

Zaduženost prema finansijskim institucijama smanjena za 2,7 milion EUR (redovne otplate).

Knjigovodstveni kapital je uvećan usljed većeg iznosa neto dobiti iz tekuće godine za 1,6 miliona EUR, u odnosu na nivo sa kraja prethodne godine.

Banka je isplatila cjelokupni rezultat iz 2017. godine kroz dividendu (6 miliona EUR), što je u momentu isplate smanjilo knjigovodstveni kapital u istom iznosu.

Kretanje strukture izvora , u 000 EUR

3. Poslovanje segmenata

Segmenti poslovanja su komponente koje se bave poslovnom aktivnošću, ostvaruju prihode ili rashode, odnosno ostvaruju poslovne rezultate, na osnovu kojih se donose odluke o alokaciji resursa i ocjenjuju rezultati poslovanja. Uprava Banke je u decembru 2016. godine usvojila Metodologiju izračuna profitabilnosti organizacionih jedinica i segmenata poslovanja u NLB Banci AD Podgorica, kojom se definišu sljedeći segmenti:

- ¾ *Corporate*, koji obuhvata poslovanje sa preduzećima i segmentom države (vlada, opštine, fondovi);
- ¾ *Retail*, koji obuhvata poslovanje sa fizičkim licima;
- ¾ *Finansijsko tržište*, koji obuhvata investiciono bankarstvo, međubankarske odnose, poslovanje sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- ¾ Segment *Ostalo* predstavlja ostale usluge i aktivnosti Banke od kojih nijedna ne predstavlja poseban segment poslovanja za svrhe izvještavanja, niti ima opšti značaj (u 2018. godini iznosi se dominantno odnose na stečenu aktivu, prodaju i dodatno obezvrjeđenje).

Budući da se svi poslovni segmenti Banke bave finansijskim poslovanjem, tj. najveći dio prihoda ostvaruju po osnovu kamate, analiza se oslanja, prije svega, na neto prihod od kamate, kako bi se ocijenio rezultat poslovanja datog segmenta. Prihod od eksternih strana odmjerava se na način koji odgovara onom u izvještaju o sveobuhvatnom prihodu.

Transakcije između poslovnih segmenata vrše se po transfernim cijenama, koje odražavaju tržišne uslove, što za posljedicu ima objelodanjivanje prenosa troškova finansiranja pod stavkom 'Prihod po osnovu transakcija između segmenata'. Ne postoje druge materijalno značajne stavke prihoda, odnosno rashoda, po osnovu transakcija između segmenata poslovanja.

Informacije o svakom segmentu zasnivaju se na internim izvještajima o dobiti ili gubitku segmenta, aktivni i osnovnim pokazateljima poslovanja.

Niže se daje informacija o izvještajnim segmentima za godinu završenu na dan 31. decembra 2018.

	Corporate	Retail	Finansijska tržišta	Other	Total
Ukupni neto prihod	7.316	11.103	5.179	1.441	25.039
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.223	12.995	2.380	1.441	25.039
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	-907	-1.892	2.799	0	0
Ukupno neto prihod od kamata	4.418	9.699	4.548	-17	18.648
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.325	11.591	1.749	-17	18.648
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	-907	-1.892	2.799	0	0
Administrativni troškovi	-4.192	-7.202	-678	-32	-12.103
Amortizacija	-228	-597	-33		-859
Rezultat prije obezvrjeđenja i rezervisanja	2.900	3.305	4.471	1.401	12.077
Dobit prije oporezivanja	438	6.321	4.461	-3.716	10.210
Trošak poreza iz dobiti				66	66
Neto dobit za godinu	438	6.321	4.461	-3.650	7.570
Sredstva izvještajnog segmenta	119.910	207.984	104.788	64.355	497.037
Obaveze izvještajnog segmenta	135.780	256.982	21.203	6.136	420.101
Povećanje dugoročnih sredstava	1	24		462	487

4. Planirani budući razvoj

- § Banka će se svakodnevno fokusirati na svoje klijente, uz aktivno istraživanje njihovih potreba za finansijskim uslugama i savjetima.
- § Banka će raditi sa ciljem uspostavljanja dugoročnih poslovnih odnosa sa klijentima u ključnim segmentima, kreirajući dodatnu vrijednost za drugu stranu uz adekvatan prinos za Banku.
- § Banka će nastaviti aktivnosti na što većoj dostupnosti, kroz brigu o mreži filijala kao i dalje ključnog kanala, te razvoju savremenog kontakt centra i digitalnih kanala - kao budućeg standarda.
- § Banka će aktivno raditi na daljoj optimizaciji, automatizaciji i digitalizaciji internih procesa, uvijek imajući u vidu najbolje korisničko iskustvo kao krajnji cilj.

5. Upravljanje rizicima

Ciljevi i metode upravljanja rizicima

Područje upravljanja rizicima je uređeno zakonskim pravnim aktima, internim aktima na nivou Banke, kao i usmjerenjima matične banke - NLB d.d. Ljubljana, koja važe za bankarske članice NLB Grupe. Upravljanje finansijskim rizicima se bazira na uspostavljanju odgovarajuće organizacione strukture u Banci, uspostavljanju i implementaciji kvalitetnih radnih procedura i adekvatnom sistemu internih kontrola. Odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizicima ima Odbor direktora Banke. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Kreditni odbor i Odbor za reviziju.

Cilj upravljanja pojedinačnim finansijskim rizicima (kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik, operativni i rizik zemlje) jeste minimiziranje rizika, uz postizanje projektovanih poslovnih i finansijskih rezultata i optimalnu upotrebu kapitala.

Proces upravljanja rizicima je regulisan i internim aktima koji definišu ciljeve upravljanja, metodologije i način praćenja pojedinih vrsta finansijskih rizika. Navedena interna akta (politike, procedure, metodologije) usvaja Odbor direktora Banke. U hijerarhiji internih akata koja pokrivaju područje upravljanja finansijskim rizicima, posebno mjesto zauzimaju Strategija upravljanja rizicima, Rizik apetit, Interni sistem limita i pojedinačne Politike za upravljanje rizicima.

Rizik apetit daje smjernice o tome koji konkretni rizici i do koje mjere su prihvatljivi ili neprihvatljivi za Banku. Takav okvir omogućava donošenje strateških i operativnih odluka na nivou cijele organizacije. Rizik apetit se definiše kroz *kvalitativne i kvantitativne ciljeve*, usklađene sa poslovnom strategijom Banke.

Strategija upravljanja rizicima definiše načine na koje Banka preuzima rizike u svojim poslovnim aktivnostima. Osnovna svrha strategije upravljanja rizicima je definisanje ključnih pretpostavki /orijentacija u preuzimanju rizika, u cilju ostvarivanja strateških poslovnih ciljeva.

Strateški cilj Banke je izgradnja dugoročno održivog poslovanja, a strategija upravljanja rizicima jeste potpora ovom strateškom cilju Banke. Prema strategiji upravljanja rizicima, Banka prudenčno preuzima rizike i obezbjeđuje dugoročno profitabilno poslovanje, vodeći računa o odnosu preuzetog rizika i ostvarenog prinosa.

Metode upravljanja finansijskim rizicima su definisane internim aktima Banke, prvenstveno kroz pojedinačne politike/metodologije upravljanja finansijskim rizicima.

U dijelu upravljanja kreditnim rizikom, jedan od alata upravljanja jeste analiziranje pojedinačnih zahtjeva za odobrenje plasmana, donošenje odluke o bonitetu klijenta i utvrđivanje limita izloženosti. Generalno, opredjeljenje Banke je da ograniči svoju izloženost prema pojedinačnim klijentima ili tzv. grupama povezanih lica do najviše 10% kapitala Banke, čime se postiže disperzija rizika. Takođe, Banka nastoji da svoje plasmane usmjeri prema pojedinačnim klijentima na način da se postigne što je moguće bolja diverzifikacija portfolija i u kontekstu izloženosti Banke prema pojedinačnim granama privrede.

U dijelu rizika likvidnosti, **ciljevi upravljanja** uključuju: obezbjeđivanje likvidnosti Banke na kratak i dugi rok; obezbjeđenje izvršavanja svih dospjelih obaveza, korišćenje najpovoljnijih izvora sredstava za izvršavanje dospjelih obaveza, poštovanje zakonskih kriterijuma i regulatornih zahtjeva, odnosno standarda na nivou Grupe NLB, kao i internih kriterijuma i ciljeva definisanih Politikom, odnosno drugim aktima Banke koji uređuju područje likvidnosti. Banka je definisala Plan upravljanja likvidnošću u vanrednim tj. nepredviđenim situacijama. Banka upravlja rizikom likvidnosti održavajući odgovarajuće novčane (likvidne) rezerve, praćenjem planiranih i stvarnih novčanih tokova i održavanjem adekvatnog odnosa ročnosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza.

U dijelu tržišnih rizika (rizik deviznog kursa i rizik kamatne stope), **cilj** Banke je ograničavanje potencijalnog gubitka zbog promjena u nivou deviznih kurseva /kamatnih stopa na tržištu na nivo koji je prihvatljiv u pogledu rezultata poslovanja i adekvatnosti kapitala Banke. Upravljanje kamatnim rizikom se postiže usmjeravanjem poslovnih aktivnosti (cjenovni uslovi, ročnost plasmana i obaveza) na način koji obezbjeđuje da izloženost riziku bude na prihvatljivom nivou. Banka na dnevnom nivou prati i vrši usklađivanje sredstava i obaveza u pojedinačnim valutama (upravljanje valutnim rizikom).

U dijelu operativnih rizika, **cilj** Banke je ograničiti obim potencijalnih gubitaka iz operativnih rizika, odnosno gubitaka koji su posljedica neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja i ograničiti vjerovatnoću njihove realizacije na nivo koji je za Banku prihvatljiv s aspekta finansijske štete, a posredno i sa aspekta očuvanja ugleda Banke. Upravljanje operativnim rizicima se postiže mjerenjem i praćenjem gubitaka koji proizilaze iz operativnog rizika i identifikacijom i ocjenjivanjem nivoa operativnih rizika sa kojima se Banka suočava u svom poslovanju, za koje se, zavisno od utvrđenog nivoa rizika, utvrđuju adekvatne mjere za savlađivanje.

Cilj upravljanja **rizikom zemlje** je ograničavanje nivoa potencijalnih gubitaka usljed izlaganja Banke riziku zemlje, po osnovu plasiranja sredstava prema licima i institucijama sa sjedištem/prebivalištem izvan zemlje. Banka uspostavlja i prati limite za izloženost prema dužnicima u pojedinačnim zemljama.

Izloženost rizicima

Izloženosti Banke prema pojedinačnim tipovima finansijskog rizika su usklađene sa apetitom rizika.

Kreditni rizik predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme, što bi imalo za rezultat finansijski gubitak. Kreditni rizik pojedinačnog dužnika se izražava kroz bonitetnu klasu dužnika. Određivanje bonitetne klase (A, B, C, D, E) prethodi procesu odobravanja plasmana.

Učešće svake bonitetne klase u kreditnom portfoliju Banke na 31.12.2018. je prikazan niže:

	Kreditni plasmani %	Ispravka vrijednosti%
A	77,00%	15,12%
B	16,25%	10,62%
C	1,42%	15,08%
D	1,92%	7,79%
E	3,41%	51,39%
	100,00%	100,00%

Jedan od indikatora kreditnog rizika jeste učešće tzv. nekvalitetnih kredita u ukupnom kreditnom portfoliju Banke. Nekvalitetnim kreditima se smatraju krediti za koje je utvrđen bonitet C, D i E. Procenat nekvalitetnih kredita (bonitet C, D, E) na 31.12.2018. iznosi 6,75%. Reprogramirane izloženosti Banke na dan 31.12.2018. godine su na nivou od 13.810 hiljada EUR.

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći da isplati dospjele obaveze u svakom trenutku. Na 31.12.2018., Banka je imala neblokirane likvidne rezerve u iznosu 145.311 hiljada EUR. Neblokirane likvidne rezerve obuhvataju stanje sredstava na žiro računu Banke, stanje na korespodentskim računima Banke, gotovinu u blagajni i stanje kupljenih dužničkih hartija od vrijednosti. Rezultati stresnog testiranja likvidnosti na 31.12.2018. godine pokazuju veoma povoljnu likvidnosnu poziciju, s obzirom da izračun pokazuje da su likvidne rezerve Banke za čak 46,51% veće u odnosu na potencijalne odlive koje bi Banka imala u stresnim uslovima u periodu od tri mjeseca.

Tržišni rizici (rizici cijena) se odnose na rizik da određene promjene tržišnih cijena, kao što su promjene kurseva stranih valuta i promjene kamatnih stopa na tržištu, mogu da utiču na visinu prihoda Banke ili na vrijednost finansijskih instrumenata. U tom smislu, govorimo o valutnom riziku, riziku kamatne stope i credit spread-u.

Izloženost **valutnom riziku** je na niskom nivou. Obim poslovanja sa stranim valutama je sam po sebi na nižem nivou. Takođe, razlika između sredstava i obaveza u pojedinačnim valutama se kreće u okviru propisanih limita. Na 31.12.2018., najveća izloženost se vezuje za valutu dansku krunu. Neto pozicija u danskoj kruni, kao razlika između sredstava i obaveza Banke u ovoj valuti je bila na nivou 190 hiljada EUR (0,42% regulatornog kapitala Banke; limit 2% regulatornog kapitala).

Izloženost **riziku kamatne stope** se izračunava metodom tzv. standardizovanog kamatnog šoka. Rezultati izračuna za 31.12.2018. su 3.595 hiljada EUR (8,03% regulatornog kapitala Banke; limit 20% regulatornog kapitala). Navedeni metod projektuje potencijalne promjene ekonomske vrijednosti kapitala Banke u slučaju nepovoljnih promjena tržišnih kamatnih stopa za 200 bazičnih poena. Pored navedenog metoda, Banka izračunava i efekte koje bi potencijalna promjena tržišnih kamatnih stopa imala na neto kamatne prihode Banke.

Politike upravljanja rizicima

Politike upravljanja rizicima su dio sveobuhvatnog i pouzdanog sistema upravljanja rizicima, koji je uključen u sve poslovne aktivnosti Banke i koji obezbjeđuje da profil rizika Banke bude uvijek u skladu sa rizik apetitom, odnosno sklonošću Banke za preuzimanjem rizika. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno sagledavaju kako bi odrazili promjene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude. Usvajanje strategije i politika za upravljanje rizicima je u nadležnosti Odbora direktora Banke.

Najznačajnije politike kojima se uređuje područje upravljanja rizicima u Banci su:

- ¾ Politika upravljanja kreditnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika upravljanja likvidnošću NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika upravljanja rizikom kamatne stope NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika upravljanja valutnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika upravljanja operativnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika upravljanja rizikom zemlje NLB Banke AD Podgorica,
- ¾ Politika investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige NLB Banke.

Pored navedenih politika, u Banci se primjenjuju i različite metodologije i procedure za upravljanje rizicima.

6. Aktivnosti razvoja

Jednu od strateški važnih oblasti za poslovanje Banke predstavljaju aktivnosti na razvoju i unaprjeđenju poslovanja, prije svega kroz inovacije i unaprjeđenja na području informacione tehnologije, trasirajući time pravac daljeg razvoja i unaprjeđenja poslovanja Banke i približavajući se cilju digitalnog poslovanja u svakodnevnoj poslovnoj praksi.

Kroz sinergiju razvojnih planskih aktivnosti definisanih u strategiji NLB Grupe i Banke za srednjoročni period trasirani su dalji pravci i započeti procesi pojednostavljenja procesa i njihovog ubrzanja, sve u cilju pružanja kvalitetnije i efikasnije usluge klijentima.

U 2018. godini uspješno je realizovano niz infrastrukturnih i aplikativno - tehnoloških projekata, u cilju obezbjeđenja veće sigurnosti cjelokupnog informacionog sistema i pružanja kvalitetnije IT podrške poslovnim procesima i razvojnim inicijativama, kroz procese simplifikacije postojećih i uvođenja novih inovativnih rješenja. Optimizacija poslovnih procesa je bila prioritetni cilj u okviru koga je realizovana optimizacija kreditnog procesa, kao najobimnijeg, uz optimizaciju drugih procesa u Banci koje su doprinjele većoj internoj efikasnosti i boljem korisničkom iskustvu klijenata u krajnjem. Veći stepen automatizacije poslovnih procesa, digitalizacija i mjerenje procesa po svakoj aktivnosti i korisniku su aktivnosti na kojima svakodnevno radimo. Kao rezultat realizovanih aktivnosti Banka je u mogućnosti ponuditi klijentima kreditne proizvode sa rokom odobravanja do 1 h.

U segmentu infrastrukturnih projekata posebna pažnja je posvećena povećanju sigurnosti i raspoloživosti cjelokupnog informacionog sistema, kroz realizaciju više značajnih aktivnosti, obezbjeđujući na taj način unapređenje bezbjednosti i raspoloživosti cjelokupnog sistema. Vodeći računa o stabilnosti i pouzdanosti infrastrukturnog sistema realizovane su planirane investicije kako bi sistem ostao na maksimalnom nivou raspoloživosti. Takođe, u velikoj mjeri je realizovana sinergija sa NLB Grupom u domenu planiranja i realizacije infrastrukturnih i sigurnosnih aktivnosti. U skladu sa planom, uspješno je izvršeno testiranje realizacije kontinuiteta poslovnih procesa Banke sa lokacije rezervnog data centra uz učešće velikog broja radnika i skoro svih poslovnica.

U dijelu aplikativno tehnoloških rješenja značajan dio aktivnosti odnosio se na podršku implementaciji softverskog rješenja za razvoj i implementaciju interfejsa core softverskog rješenja sa drugim rješenjima, čime je Banka obezbijedila visok stepen fleksibilnosti pri uvođenju novih rješenja i praktično stvorila pretpostavke za dalju uspješnu digitalizaciju. Unaprijeđeno je i procesno vođenje ključnih poslovnih procesa kroz njihovu implementaciju u DMS sistemu čime je obezbijedeno sistematsko i strukturno odvijanje istih. Značajan napredak je postignut u dijelu unapređenja kvaliteta i brige o podacima kroz implementaciju dokumentacione osnove i operativne prakse za konstatno unapređenje kvaliteta podataka.

Core softversko rješenje je unaprijeđeno sa velikim brojem razvojnih i izvještajnih funkcija u saradnji sa ostalim poslovnim sektorima Banke.

Pripremljen je i ažuriran veći broj dokumenata (procedure, uputstva) kojima se definiše i dokumentuje rad u IT, time pruža i bolja podrška poslovnim procesima, uz istovremeno efikasnije i kvalitetnije upravljanje i kontrolisanje rizika.

7. Upravljanje kadrovima

Zaposleni u brojkama

300

Ukupan broj zaposlenih na 31.12.2018.

80%

Obrazovanje više od srednje škole

68%

Polna struktura u korist žena

42

Prosječna starost zaposlenih

16

Prosječan radni staž u Banci

9%

Stopa fluktuacije

Upravljanje potencijalom zaposlenih je najznačajnija funkcija u organizaciji, zbog čega je potrebno da se kontinuirano investira u profesionalni razvoj zaposlenih i podstiče njihov timski duh rada.

Tokom 2018. godine Banka je razvijala programe eksternih edukacija uz pomoć konsultanata na tržištu Crne Gore i u inostranstvu, a posebnu pažnju je posvetila internom prenosu znanja u Banci, kao i u NLB Grupi.

Akcent edukacije je bio na prodajnom segmentu Banke, razvoju optimizacije poslovanja, unaprjeđenju liderskih vještina, povećanju sinergije timskog rada.

Banka je i u 2018. godini nastavila da promoviše najvažnije vrijednosti za unaprjeđenje organizacione kulture, kao i uvođenje mentorstva kao metod prenosa znanja, u cilju postizanja boljih timskih rezultata rada u pozitivnom radnom okruženju.

Banka kontinuirano radi na optimizaciji organizacijske infrastrukture, kako bi omogućila efikasnije upravljanje unutrašnjim resursima u skladu sa novim trendovima na tržištu.

8. Prikaz pravila korporativnog upravljanja

1. U Banci je na snazi Politika korporativnog upravljanja, koja je javno objavljena na stranici <https://api.nlb.me/files/1509978560-politika-korporativnog-upravljanja-nlb-banke-ad-podgorica.pdf>

Sva interna akta koja potpomažu sprovođenju Politike korporativnog upravljanja definisana su Statutom NLB Banke, poslovnici o radu organa upravljanja (Skupština, Odbor direktora, Uprava) i njihovih tijela, Kodeksom ponašanja NLB Grupe, koji obavezuje Banku, kao članicu NLB Grupe, kao instituciju i sve njene zaposlene da sprovode zakonito i transparentno poslovanje u svim segmentima, Politikom o sponzorstvima i donacijama u NLB Banci ad Podgorica, te brojnih akata iz domena upravljanja kadrovima, kao i Interne revizije, nezavisnog organizacionog dijela, direktno odgovornog Odboru za reviziju i Odboru direktora.

2. Politikom korporativnog upravljanja i Kodeksom ponašanja u NLB grupi, definisano je više elemenata, koja nisu izričito propisana zakonom, ali se koriste u cilju unapređenja korporativnog upravljanja i ukupnog poslovanja. Posebno se kao bitan princip u segmentu *Sistema podjele odgovornosti i ovlašćenja između rukovodećih i nadzornih tijela NLB Banke* ističe Uprava, koja dnevno upravlja bankom, iako Zakon o privrednim društvima niti Zakon o bankama to izričito ne propisuje. Shodno navedenom, Banka ima najmanje dva izvršna direktora (članovi Uprave) od kojih je jedan glavni izvršni direktor (predsjednik Uprave) i koji djeluju kao Uprava Banke. Uprava Banke vodi, predstavlja i zastupa Banku samostalno i po vlastoj odgovornosti, za što ima puna ovlašćenja u skladu sa statutom i poslovníkom o svom radu. Odluke iz svoje nadležnosti, članovi Uprave po pravilu donose jednoglasno, a u slučaju da nije postignuta jednoglasnost i nije statutom drugačije definisano, odlučuje većinom glasova. U slučaju istog broja glasova, odlučuje glas predsjednika Uprave.

Od ostalih principa, koja nisu izričito propisana zakonom, treba navesti:

- Obaveza otkrivanja sukoba interesa i nezavisnosti članova Odbora direktora i Uprave Banke;
 - Preuzeta obaveza Odbora direktora da ocjenjuje svoju efikasnost;
 - Briga o zaposlenima u Banci (sa pratećom strategijom i aktima) se oslanja na savremeni pristup upravljanja sposobnostima zaposlenih koji su temeljni izvor konkurentne prednosti i uspješnog rada, ugleda Banke i održivog razvoja;
 - Definisanje strategije komunikacije i druge forme društvene i politike zaštite životne sredine.
3. Kodeks ponašanja u NLB Grupi i brojna pod-akta, između ostalog definišu: Izbjegavanje neprihvatljivih praksi; Izbjegavanje sukoba interesa; Poštovanje zakonskih i drugih važećih propisa; Zakonito upravljanje imovinom; Etičnost, Društvenu odgovornost i dr. Kodeks ponašanja NLB Grupe predstavlja skup pravila koja svaki zaposleni NLB Grupe mora da razumije i da poštuje.

Kodeks rezimira vrijednosti i predviđa Osnovna načela ponašanja na kojima se zasnivaju poslovanje i djelovanje NLB Grupe. Dakle, Kodeks pruža uputstva za naše svakodnevne postupke i pomaže nam da razumijemo što se u NLB Grupi očekuje od svakog zaposlenog i od drugih interesnih strana. Na ovaj način, on takođe definiše i što je presudno za ispunjenje dugoročne strategije razvoja NLB Grupe i njenog odgovornog ponašanja kojim održavamo povjerenje naših klijenata, zaposlenih, interesnih strana i društvenog okruženja u kom NLB Grupa posluje.

Kodeks jasno definiše očekivanja od svakog zaposlenog u NLB Grupi, a takođe propisuje i standarde koji se očekuju u našem odnosu sa interesnim stranama i uputstva i smjernice u našem svakodnevnom radu i poslovanju NLB Grupe. NLB Grupa posluje u sektorima koji su visoko regulisani zbog neophodnog obezbjeđivanja finansijske stabilnosti i sprječavanja sistemskih rizika. NLB Grupa je svjesna da je usklađenost poslovanja osnova njene poslovne djelatnosti. Od svih zaposlenih se očekuje da poznaju međunarodne standarde, važeće zakone, pravila i propise u svim oblastima, kao i profesionalne standarde sa kojima moraju da se upoznaju tokom svog rada.

Nelojalne poslovne prakse i slični neprihvatljivi postupci imaju negativan uticaj na povjerenje naših klijenata i narušavaju reputacije NLB Grupe i mogu da nas izlože regulatornim mjerama, novčanim kaznama ili drugim negativnim posljedicama. Dakle, svi zaposleni u NLB Grupi su lično odgovorni i obavezni su da djeluju u skladu sa važećim propisima, internim pravilima i procedurama, i uputstvima i da slijede duh, namjenu i pravila navedena u njima.

Banka nije imala poznatih odstupanja od pravila korporativnog upravljanja tokom 2018. godine, jer su svi navedeni principi sprovedeni upravo kako su propisani, uz poštovanje zakonske regulative i pozitivnih pravila poslovne prakse.

9. Ostalo

Socijalna i kadrovska pitanja

Kao i ranijih godina, Banka je i u 2018. godini uzela učešće u Vladinom programu "Stručno usavršavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem" i omogućila stručno usavršavanje za 22 visokoškolca.

Godinu je obilježilo potpisivanje Kolektivnog ugovora, koji zaposlenima pruža brojne povoljnosti u odnosu na Opšti kolektivni ugovor i Zakon o radu. Pokazana je spremnost da se unaprijeđuju odnosi, kreiraju bolji uslovi rada i obezbjede dodatni benefiti za poboljšanje kvaliteta života.

Banka je nastavila da poštuje vrijednosti i dostojanstvo zaposlenih od svakog oblika diskriminacije i mobinga, razvila je savremene mehanizme zaštite zaposlenih i potvrđuje odgovorno ponašanje brižnog poslodavca.

Banka promovise zdrave stilove života kroz zajedničke akcije sa zaposlenima i razvija sportski duh uz organizaciju sportskih događaja na domaćem i internacionalnom terenu.

Pitanja životne sredine i društvene odgovornosti

Banka je tokom 2018. godine sprovodila sve principe definisane Politikom korporativnog upravljanja, Politikom sponzorisanja i upravljanje donacijama NLB Banke ad Podgorica, kao krovnog dokumenta, poštujući vrijednosti i ostvarenje misije i vizije Banke, sa krajnjim ciljem njenog uspješnog poslovanja. U skladu sa Kodeksom korporativne usklađenosti i etičkog postupanja zaposlenih u Banci i Statutom Banke, dugoročni cilj Banke je nastojanje da se do maksimuma poveća njena vrijednost i pruži doprinos većem kvalitetu života šire društvene zajednice.

Banka je odgovorna prema svojim klijentima, zaposlenima i društvenom okruženju, u namjeri da postane njihov brižni mentor. Posebnu pažnju posvećujemo znanju i cjeloživotnom učenju.

Pored brige o zaposlenima, podržavamo razvoj sporta u Crnoj Gori, dajemo doprinos brojnim humanitarnim aktivnostima, negujemo kulturu volonterizma, investiramo u očuvanje životne sredine. U svakodnevnom poslovanju nastojimo da umanjimo negativne učinke na prirodnu sredinu, tražimo mogućnosti njene obnove i zaštite, vodeći računa o održivom razvoju Banke. U svojim društveno odgovornim aktivnostima, Banka je tokom 2018.godine dala najveći doprinos razvoju sporta i zaštite životne sredine, uz nastavak tradicionalne akcije podrške crnogorskih porodilišta.

Ulaganje u razvoj sporta

U protekloj godini putem Premium sponzorskog ugovora podržali smo Košarkaški klub Budućnost Voli za ostvareni rezultat osvajanja regionalnog takmičenja - ABA Lige i učešće u Euro Ligi. Na ovaj način afirmišemo sport i vrhunske sportske rezultate u Crnoj Gori. Pored ulaganja u profesionalni sport, podržavamo i ulažemo u razvoj mlađih kategorija, nudeći im mogućnost da svoja košarkaška umijeća usavršavaju u prestižnim ljetnjim školama kakva je Škola košarke proslavljenog Petera Vilfana u Sloveniji.

Banka tradicionalno podržava organizaciju jedinog međunarodnog teniskog turnira u Crnoj Gori - Royal Cup, koji je do sada okupio veliki broj viskokorangiranih teniserki sa WTA liste.

Pored toga, Banka je podržala više sportskih inicijativa na lokalnom nivou, podstičući i podržavajući upravo najmlađe na bavljenju raznim sportovima.

Zaštita životne sredine

Projekat koji je obilježio 2018. godinu u oblasti zaštite životne sredine je donacija prvog električnog autobusa u Crnoj Gori i to Opštini Žabljak, koji će služiti za prevoz građana i turista, od centra grada do Nacionalnog parka Durmitor, tokom ljeta i do skijališta Savin kuk i Javorovača tokom zimske sezone. Ovo savremeno električno vozilo, koje je već uobičajeno sredstvo prevoza u zapadnim zemljama, ostvariće pozitivan uticaj na životnu sredinu i smanjiti zagađenje prirode ovog kraja. Projekat je nastavak višegodišnje podrške Nacionalnim parkovima Crne Gore.

U 2018. godini u Banci smo sporovali više akcija i kampanja koje podižu svijest o potrebi očuvanja životne sredine. Akcijom „čša sa tvojim imenom“ izbacili smo iz upotrebe plastične čaše u Banci, na način što je svaki zaposleni dobio staklenu čašu za ličnu upotrebu.

Digitalizacijom procesa umanjena je potreba za štampanjem, a samim tim i utrošak papira.

U prethodnoj godini otpočeli smo sa realizacijom postavljanja parkirališta za bicikle ispred filijala Banke, kako bi klijentima i zaposlenima omogućili korišćenje ovog zdravog i odgovornog načina transporta koji ne zagađuje vazduh.

Zdravstvo

U okviru akcije „Mali koraci mijenjaju svijet na bolje“, kojom su prethodnih godina podržana porodilišta u Bijelom Polju i Beranama, Banka je ove godine donirala sredstva za nabavku instrumentarija za porodilište u Podgorici. Akciji su se pridružili klijenti banke, zaposleni, javne ličnosti i prvotimci KK Budućnost Voli. Sredstva su iskorištena za nabavku neophodne opreme i instrumentarija kako bi se poboljšali uslovi za dolazak najmlađih na svijet, a majkama stvorili prijatniji uslovi za boravak.

Volonterizam

U Banci negujemo kulturu volonterizma i učešća zaposlenih u društveno odgovornim projektima iz raznih oblasti.

U prethodnoj godini pored prikupljene donacije za JPU Đina Vrbica, naši zaposleni su se u velikom broju odazvali akciji oplemenjivanja i čišćenja dvorišta, sadnje novih sadnica i farbanja mobilijara kako bi ova vaspitna ustanova bila što prijatnije okruženje za boravak mališana.

Akcijama dobrovoljnog davanja krvi, koja je organizovana u saradnji sa Zavodom za transfuziju Crne Gore „Postani heroj, daruj krv“ odazvalo se tridesetak zaposlenih, koji su na ovaj način dali svoj doprinos nastojanjima Zavoda da održi neophodne rezerve krvi.

Sprječavanje mita i korupcije

NLB d.d. djeluje u finansijskom sektoru, za koji je karakteristična visoka i obimna regulisanost, jer je izložen visokim rizicima, što uključuje i sistemske rizike. NLB d.d. je takođe svrstana među sistemski značajne banke u Evropskoj Uniji (EU) i kao takva podvrgnuta nadzoru Banke Slovenije i Evropske centralne banke.

NLB d.d. mora obezbjeđivati usklađenost sa važećim pravnim aktima EU i propisima Republike Slovenije i drugim aktima, smjernicama, preporukama i međunarodnim standardima, koje usvajaju EU institucije i drugi organi EU i organi Republike Slovenije.

Sve članice NLB Grupe dužne su da uspostave trajnu i efikasnu funkciju usklađenosti poslovanja. U okviru funkcije usklađenosti poslovanja, članice NLB Grupe uzimaju u obzir specifične rizike usklađenosti, kojima je konkretno društvo izloženo i uključuju, između ostalog, sprječavanje i istrage prevara, zloupotreba i drugih štetnih radnji i sprječavanje korupcije i sukoba interesa,

U tom smislu, Banka je donijela Politiku upravljanja konfliktom interesa i sprječavanja korupcije, kojom se uređuju osnovna pravila i postupci upravljanja rizicima sukoba interesa na nivou cjelokupne NLB Grupe, pravila u dijelu primanja i davanja poklona i sprečavanja korupcije. Politika je usklađena sa relevantnim dokumentima NLB dd i usvojena od strane Odbora direktora u maju 2018. godine. Banka je tokom 2018. godine sprovedla elektronsku edukaciju na teme *Sukob interesa* i *Sprječavanje prevare, zloupotrebe i drugih štetnih ponašanja*, kao i radionicu na temu *Sukob interesa i primanja poklona*.

Osim toga, Banka je donijela i Uputstvo o postupku ispitivanja sumnji o štetnom ponašanju, preduzimanju mjera i zaštita zviždača, koje uspostavlja standarde Banke u postupku ispitivanja štetnih ponašanja, koje izvrše zaposleni u Banci ili spoljni učinioci, pri čemu u oba slučaja Banci nastane ili bi mogla da nastane materijalna ili nematerijalna šteta. Ovim Uputstvom definisane su i mjere za podsticanje prijava i mehanizmi zaštite internih zviždača.

10. PRILOG 1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Zakon o računovodstvu, Član 10., 2016. godina,

- 1.1. U skladu sa članom 10 Zakona o računovodstvu NLB Banka ad Podgorica (u nastavku: **NLB Banka**) izdaje sljedeću Izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, koja je sastavni dio Izvještaja za 2018. godinu. Ova izjava biće sastavni dio poslovnog izvještaja, koji čini Godišnji izvještaj za 2018.godinu.

Politika korporativnog upravljanja i pratećih internih akata o korporativnom upravljanju

Godine 2018. NLB Banka je u svom poslovanju djelovala u skladu sa:

- Kodeksom ponašanja u NLB Grupi koji se nalazi na stranici <https://www.nlb.me/kodeks>
- Korporativno upravljanje NLB Banke je definisano i Statutom NLB Banke, koji je usvojila Skupština 14.6.2017. i nalazi se na stranici www.nlb.me/me/nlb-banka/opste/investitori, kao i Kodeksom ponašanja u NLB Grupi, koji je usvojila Uprava NLB Banke 13.6.2017.godine.
- Kao članica NLB Grupe, NLB Banka je u svojim aktima primjenjivala i Politiku korporativnog upravljanja NLB Grupe, poštujući legislativu Republike Crne Gore, definisanu bliže kroz Zakon o privrednim društvima i Zakon o bankama.

- 1.2. NLB Banka nije zabilježila ili primijetila značajnija odstupanja od navedenih principa, koja su navedena u aktima koja definišu aktivnosti i postupke iz oblasti korporativnog upravljanja tokom 2018.godine.

- 1.3. NLB Banka se u svakodnevnom poslovanju, čiji je cilj ostvarivanje sigurnog, efikasnog i uspješnog poslovanja, kako za vlasnike Banke tako i za klijente, susrijeće sa rizicima koji su sastavni dio bankarskog sistema. Zato je jedan od osnovnih zadataka Banke, koja je odgovorna za ostvarivanje ciljeva, kako vlasnicima kapitala, tako i Centralnoj banci Crne Gore, kontrola rizika, pri čemu uspostavljen i aktivan sistem interne kontrole daje razumne garancije za kontrolu rizika.

NLB Banka u cilju održavanja dobrog sistema interne kontrole prati preporučenih pet osnovnih međusobno povezanih elemenata sistema interne kontrole, i to:

- unutrašnje kontrolno okruženje;
- identifikacija i procjena rizika koje će Banka kontrolisati u skladu sa postavljenim politikama;
- kontrolne aktivnosti uključene u pojedinačne postupke i procese;
- informisanje i komunikacija;
- nadzorne aktivnosti i preduzimanje mjera u cilju poboljšanja, odnosno saniranja posljedica.

Na specijalizovanim sjednicama Uprave kvartalno se razmatra Izvještaj o funkcionisanju sistema internih kontrola, koji sačinjava Sektor za sprječavanje pranja novca i praćenje usklađenosti poslovanja, na osnovu izvještaja organizacionih jedinica Banke o funkcionisanju sistema internih kontrola u prethodnom kvartalu.

Tokom 2018.godine nije bilo Statutom izvršenih promjena ovlašćenja članova uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili upravnog odbora naročito u pogledu emitovanja akcija ili sticanja sopstvenih akcija.

- 1.4. Kao segment Politike korporativnog upravljanja definisan je i *Sistem podjele odgovornosti i ovlašćenja između rukovodećih i nadzornih tijela NLB Banke*. U nastavku pružamo detaljne podatke o sastavu i radu izvršnih, upravljačkih i nadzornih tijela i njihovih odbora za 2018. godinu.

Skupština akcionara

Skupštinu akcionara NLB Banke čine svi akcionari, odnosno njihovi punomoćnici, koji nezavisno od broja i klase akcija koje posjeduju imaju pravo da prisustvuju sjednici Skupštine. Većinski akcionar NLB Banke je NLB d.d. Ljubljana.

Rad Skupštine regulisan je Poslovníkom o radu Skupštine akcionara NLB Banke AD Podgorica i Statutom NLB Banke AD Podgorica. Skupština zasijeda prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje.

Skupština akcionara je zasijedala dva puta u 2018. godini.

Na vanrednoj sjednici, održanoj 15.01.2018.godine, Skupština je usvojila odluke o razrješenju i izboru članova Odbora direktora, čime je umjesto Andreasa Burkhardta, za člana Odbora direktora imenovan Archibald Kremser, koji je potom jednoglasnom odlukom Odbora direktora izabran za predsjednika.

Na redovnoj sjednici, održanoj 14.06.2018. godine, Skupština je razmatrala Godišnji izvještaj o poslovanju sa izvještajem nezavisnog spoljnog revizora za 2017. godinu, usvojila odluku o raspodjeli ostvarene dobiti NLB Banke AD Podgorica po godišnjem računu za 2017. godinu u ukupnom iznosu od 5.992.688,62 EUR, za isplatu dividende akcionarima NLB Banke AD Podgorica, usvojila odluku o priznavanju u osnovni kapital viška rezervi u iznosu od 8.000.000 EUR, usvojila odluku o isplati dividende iz akumulirane dobiti u iznosu od 4.807.000 EUR i u skladu sa Zakonom o privrednim društvima Crne Gore usvojila odluke o razrješenju članova Odbora direktora i o izboru članova Odbora direktora.

Odbor direktora

Najvažniji zadaci Odbora direktora NLB Banke su ostvarenje strateških usmjerenja, kao i povjerenje vlasnika i poslovnih partnera u funkcionisanje Banke. Odbor direktora NLB Banke obavlja zadatke iz svoje nadležnosti u skladu sa zakonima, koji uređuju poslovanje banaka i poslovnih društava, kao i Statutom NLB Banke.

Odbor direktora se sastoji od sedam članova i, u skladu sa zakonskim propisima, ispoštovana je odredba o broju članova Odbora koji su nezavisni od Banke.

Članovi Odbora direktora nijesu u sukobu interesa.

Odbor direktora je tokom 2018.godine održao 27 sjednica (uključujući vanredne i korespodentske sjednice) i ispoštovao zakonsku obavezu da se sjednice Odbora direktora održavaju najmanje jednom mjesečno.

Tokom izvještajnog perioda, rad Odbora direktora je bio usmjeren na aktivnosti, koje su se odnosile na realizaciju zadataka i ciljeva, utvrđenih u dugoročnim strateškim i godišnjim planskim dokumentima u Banci i na nivou NLB Grupe.

Odbor direktora je redovno razmatrao: mjesečne poslovne i finansijske izvještaje, izvještaje o izloženosti i upravljanju rizicima, mjesečne i kvartalne izvještaje o aktivnostima preduzetim na sprovođenju strategije naplate najvećih problematičnih plasmana za pravna i fizička lica.

Redovno su razmatrani izvještaji koji se odnose na kontrole i realizaciju preporuka spoljne revizije, Centralne banke Crne Gore i Interne revizije Banke, izvještaji interne revizije, kao i kvartalni izvještaji vezani za praćenje usklađenosti poslovanja i sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Odbor direktora je redovno razmatrao i materijale sa sjednica Odbora za reviziju, koji su i u nadležnosti Odbora direktora i na redovnim sjednicama je neposredno informisan o ostalim aktivnostima koje se odnose na rad Odbora za reviziju.

Odbor direktora je odlučivao o odobrenju limita i kreditnim plasmanima za klijente Banke za izloženosti iznad 10% sopstvenih sredstava Banke, a poseban fokus u radu Odbora direktora bio je usmjeren na rješavanje problematičnih plasmana.

Odbor direktora je donosio odluke o sazivanju Skupštine i utvrđivao predloge odluka za Skupštinu akcionara Banke.

Sa ciljem usklađivanja sa zakonskom regulativom i standardima NLB d.d., Odbor direktora je razmatrao i usvojio više internih akata, odnosno njihovih izmjena i dopuna.

Odbor direktora upravlja u skladu sa najvišim etičkim standardima upravljanja i uzimajući u obzir sprečavanje konflikta interesa.

Odbor za reviziju

Prati i priprema predloge odluka za Odbor direktora iz domena finansijskog izvještavanja, internih kontrola i upravljanja rizicima, interne revizije, usklađenosti poslovanja i eksterne revizije i vrši nadzor nad izvršavanjem naloga regulatora.

Sjednice Odbora se održavaju po potrebi, a najmanje jedanput kvartalno i po pravilu prije sjednice Odbora direktora. Tokom 2018. godine je održano 9 sjednica (4 redovne, 4 korespodentske i 1 vanredna).

Uprava

Uprava vodi, predstavlja banku, nezavisno i na sopstvenu odgovornost za ono što je ovlašćena u skladu sa zakonskim odredbama, Statutom Banke i Pravilnikom o organizaciji Banke.

Poslovníkom o radu Uprave NLB Banke definišu se nadležnosti i odgovornosti za odlučivanje, predstavljanje i zastupanje, kao i način rada Uprave Banke.

Upravu čine Martin Leberle (glavni izvršni direktor i predsjednik Uprave), Marko Popović (izvršni direktor i član Uprave) i Dino Redžepagić (izvršni direktor i član Uprave). Odgovornost predsjednika i članova Uprave je podijeljena po organizacionim djelovima odnosno poslovnim područjima iz njihove nadležnosti.

Martin Leberle, predsjednik Uprave je neposredno nadležan za sljedeća poslovna područja: finansijsko upravljanje i kontroling, upravljanje bilansnim odnosima i operacijama na finansijskim tržištima, organizaciono kadrovske poslove, praćenje usklađenosti poslovanja i sprječavanje pranja novca, generalni sekretarijat (korporativno upravljanje i komuniciranje), pravne poslove.

Dino Redžepagić, član Uprave, neposredno je zadužen za poslovna područja prodaje za građane i pravna lica i informacione tehnologije, kao i inovacije.

Marko Popović, član Uprave, neposredno je nadležan za poslovna područja: upravljanje rizicima, bankarske usluge i podršku, nabavku, zaštitu i trezor, upravljanje problematičnim plasmanima i restrukturiranje.

Početkom avgusta 2018. godine, Marko Popović je odlukom Odbora direktora imenovan za člana Uprave, kada je izvršena i preraspodijela odgovornosti između članova Uprave.

Na redovnim sjednicama Uprave raspravlja se o zadacima iz redovnog poslovanja i razvoja Banke, pitanjima kadrova, informacione tehnologije i bezbjednosti.

Članove Uprave bira Odbor direktora, uz odobrenje Centralne Banke Crne Gore.

U 2018. godini je održano 95 sjednica Uprave (redovnih – 52, korespondentskih – 38, vanrednih – 5).

Specijalizovane sjednice Uprave

Članovi Uprave na redovnim specijalizovanim sjednicama donose odluke sa područja upravljanja operativnim rizicima i područja zaštite lica, informacija i imovine i zaštite ličnih podataka.

Članovi specijalizovane Uprave su glavni izvršni direktor i izvršni direktori.

Specijalizovane sjednice se održavaju jednom mjesečno.

Održano je 12 sjednica (11 redovnih i 1 korespondentska) u 2018. godini.

Radna tijela Uprave su:

- Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom,
- Kreditni odbor Banke i Kreditni odbor za fizička lica,
- Odbor za listu za intenzivno staranje, nadzornu listu i praćenje problematičnih plasmana,
- Komisija za likvidnost,
- Korisnički kolegijum za informacionu tehnologiju,
- Odbor za nove i postojeće proizvode.

Podgorica, 21.2.2019.

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Martin Leberle
Glavni izvršni direktor